

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

**Magie v období judaismu Druhého chrámu
a raného křesťanství**

**Magic in the period of Judaism of the second temple
and early Christianity**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Mgr. Jiří Lukeš, Ph.D.

Autor:

Bc. Daniel Nezmar

Praha 2021

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Lukešovi, Ph.D. za vedení této práce a cenné rady ke zpracovávanému tématu, Lukáši Loužeckému za poskytnutí některých textů a Josefu Justoňovi za překlad z originálních textů.

Bc. Daniel Nezmar

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci „Magie v období judaismu Druhého chrámu a raného křesťanství“ vypracoval samostatně s použitím níže uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 12. července 2021

Podpis:

Anotace

Předkládaná práce se zaměřuje na studium a shromáždění pramenů z dějin esoterismu převážně v období judaismu Druhého chrámu a raného křesťanství, které ukazují na kulturní průniky magických a náboženských společenství, ale i jedinců, již se věnovali studiu magického umění. Poukazuje na hlavní zdroje jejich magických a náboženských nauk a původ magie a magického myšlení. Sleduje pravděpodobné kořeny jak náboženství, tak magie, a popisuje vývoj magických praktik od počátků až k danému období Druhého chrámu. Komparací magie pěti základních kultur žijících na územích v okolí Středomoří v době Druhého chrámu se práce snaží zmapovat kulturní průniky magických učeních právě těchto kulturních společenství.

Klíčová slova: Egypt, Babylon, grimoár, čarodějnictví, magie, středověk, Druhý chrám, šamanismus, evokace, démonologie, angelologie, okultismus, esoterismus, hermetismus, alchymie, magický kruh, svěcení.

Annotation

The presented work focuses on the history of esotericism in the period of the Second Temple of Judaism and early Christianity, and shows the cultural intersections of magical and religious communities as well as individuals who have studied the art of magic. It points out the main sources of their magical and religious teachings and the origin of magic and magical thinking. It traces the main roots of both religion and magic and describes the development of magical practices in that specific period of the time. Furthermore, after a small analysis, a comparison is made of the five basic cultures living in the territory around the Mediterranean sea at the time of the Second Temple and their magic. There is also a detailed discussion on the field of demonology and some personalities of the time who were obviously dealing with magic.

Keywords: Egypt, Babel, grimoire, witchcraft, magic, middle ages, second temple, shamanism, evocation, demonology, angelology, occultism, esotericism, hermeticism, alchemy, magical circle of protection, ordination blessing.

Seznam zkratek

aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
HTF	Husitská Teologická Fakulta
n. l.	našeho letopočtu
např.	například
př. n. l.	před naším letopočtem
s.	strana
stol.	století
sv.	svatý
tis.	tisíciletí
tj.	to jsou; to je; to jest
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaná; tak zvané; tak zvaný
UK	Universita Karlova
vyd.	vydání

Obsah

Seznam zkratk.....	5
1. Úvod.....	8
2. Obecně o „magii“	8
2. 1. Původ a definice významu výrazu magie.....	8
2. 2. Vznik a původ magie.....	9
2. 2. 1. První teze – Legenda o Atlantidě.....	11
2. 2. 2. Druhá teze – Legenda o třetím oku.....	11
2. 2. 3. Třetí teze – Legenda o Anunnaki.....	12
2. 3. Pokus o definici magie a její vývojové stupně.....	14
2. 3. 1. Magie a věda.....	14
2. 3. 2. Vztah magie k filosofii a náboženství.....	16
2. 3. 3. Magie osobní (nižší, individuální) – psychurgie	19
2. 3. 4. Magie neosobní (vyšší, kněžská) – teurgie	19
3. Magie na územích v okolí Středozemního moře.....	20
3. 1. Židovská magie.....	20
3. 1. 1. Nekromantie.....	29
3. 1. 2. Zaklínání a proklínání.....	33
3. 1. 3. Magie talismanická.....	35
3. 1. 4. Amulety.....	37
3. 1. 5. Magie lásky (sexuální).....	41
3. 1. 6. Židovská démonologie a angelologie.....	43
3. 1. 7. Exorcismus.....	46
3. 1. 8. Kabala.....	50
3. 1. 9. Tvorba golemů.....	52
3. 1. 10. Mojžíš.....	55
3. 2. Křesťanská magie.....	57
3. 2. 1. Křesťanská démonologie.....	60
3. 2. 2. Křesťanská angelologie.....	61
3. 2. 3. Věštění z křišťálové koule a magického zrcadla.....	63
3. 2. 4. Ježíš.....	64
3. 3. Babylonská magie.....	68
3. 3. 1. Babylonská démonologie.....	69
3. 3. 2. Zarathruštra a Zoroastrismus.....	71
3. 4. Egyptská magie.....	72
3. 4. 1. Hermetismus.....	76
3. 4. 2. Hermes Trismegistos.....	77
3. 4. 3. Corpus Hermeticum.....	78
3. 4. 4. Smaragdová deska.....	78
3. 4. 5. Astrologie.....	79
3. 4. 6. Horoskop	80
3. 4. 7. Alchymie.....	81

3. 4. 8. Spagyrie.....	82
3. 4. 9. Egyptská démonologie.....	85
3. 4. 10. Egyptská ochranná kouzla.....	87
3. 4. 11. Imhotep.....	88
3. 5. Řecká a římská magie.....	89
3. 5. 1. Řecká magie na základech šamanismu.....	95
3. 5. 2. Řecká démonologie.....	101
3. 5. 3. Magie živlová.....	102
3. 5. 4. Apollonius z Tyany.....	105
4. Závěr.....	108
Seznam použité literatury.....	112
Seznam příloh.....	117

1. Úvod

„Magie v období judaismu Druhého chrámu a raného křesťanství“ je velice široké téma, a proto byly stanoveny určité hranice, aby výsledné zpracování tématu nebylo zbytečně nafouklé, a tudíž nepřehledně dlouhé a nudné. Práce je zaměřena na oblast okolo Středozemního moře a blízkého okolí. Proto v této práci nenajdete nic o indickém, asijském ani severanském magickém umění. Další vymezení byla orientace na pět základních kultur, které se v tomto regionu střetly a promísily. Jedná se o chaldejskou, egyptskou, židovskou, řecko-římskou a nakonec i křesťanskou kulturu. Studie se v první části snaží předložit co to vlastně magie je a jaký má k ní postoj lidská společnost z pohledu náboženství, filosofie a vědy. Postupně je v této práci popsáno magické umění všech těchto starověkých kultur a následně je snaha pochopit a vysvětlit, jak některá kouzla pracovala z fenomenologického hlediska.

Z každé z těchto kultur byla pro další srovnání ještě vybrána jedna osobnost, která podle svého chování a vystupování s největší pravděpodobností praktikovala magické umění a byla považována za jednoho z největších divotvůrců těchto jednotlivých kultur. Vzhledem k tomu, že u některých osobností se buď neví, kdy vlastně opravdu žily, nebo je to přinejmenším sporné, vybíral jsem spíše z hlediska fenomenologického než historického a volil osobnosti raději podle jejich vykonaných skutků, proto některé z nich nezapadají do vymezeného časového rámce.

2. Obecně o „magii“

2. 1. Původ a definice významu výrazu magie

„Slovo ‚magie‘ pochází z řeckého přídavného jména (*magike*), přičemž substantivum znamená ‚umění‘. Celá fráze je ‚magické umění‘ (‚Moudrost Šalamounova‘ 17:10). Ale řecké slovo je odvozeno od mágů nebo zarathustranských (zoroastriánských) kněží. Magie je tedy historicky uměním praktikovaným v Persii uznávanými kněžními země.“¹ Výraz magie tedy pochází s největší pravděpodobností z perského slova maguš nebo magus, které znamená moc nebo velikost (později dostalo také význam kněz, protože perští kněží údajně ovládali nadpřirozenou moc a sílu), nebo z řeckého slova mageia (kouzelnictví)². Podle teze předního českého hermetika Jana Kefera (1906–1941) je zde i vodítko směrem k Indii, kde uvažuje takto: „Slovo magie pochází asi z kořene *magh*, jež v sanskrtu se jeví jako *mahat*, v zendu *maz*, v řečtině *megas*, v latině *magnus* a znamená ve všech těchto slovech

¹ MAGIC; MAGICIAN in the International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/M/magic-magician.html>

² ŠTIRSKÝ, Benedikt. Lexikon magie a esoteriky. Praha: CZ Books, 2006. ISBN 80-86947-14-9. s. 168.

termín pro velikost.“³ Oldřich Eliáš (1885–1941), jeden z významných českých hermetiků a kolegů Kefera, ještě uvádí německé slovo „*mögen, Macht*“ a pokračuje s výkladem: „Ve slově Magie jest tudíž utajen pojem moci, síly, aktivního působení, stejně však souhrn teoretického vědění o Moci a Silách, odvozených sice z přírody, ale přesahujících svým původem a formou použití oblast sil přírodních v určité době známých.“⁴

Ta druhá teze je, že výraz „magie“ pochází z „časově řeckého *magikós*, to znamená, že se vztahuje k mágům nebo spíše kněžím Zoroastrova kultu, kteří byli původně kněžská kasta sloužící Médům a Peršanům. Mágové střežili určité tajné vědění a byli vázáni slibem mlčenlivosti. Řád si své členy pečlivě vybíral na základě náročných zkoušek. V období Druhého chrámu výraz „*magi*“ začal označovat astrology, jako v příběhu o třech mudrcích, kteří přišli uctít malého Ježíše v Betlémě (Mt 2:1-12). Již v 5. stol. př. n. l. výraz „*mágos*“ také získal pejorativní význam „čaroděje“ nebo „černokněžníka“, a je tedy aplikován na činnost Šimona (Sk 8:9,11) a Elymase (Sk 13:6,8). Podobně tomu bylo ve starém Egyptě, kde byli mágy nejvyšší kněží (hierofanti) státního náboženského kultu. Řekové tyto zasvěcence nazývali „*magoi*“ a Římané „*magi*“. Staří Peršané později označovali slovem mág všechny jedince, kteří dokázali ovládat nadpřirozené síly.⁵

Štirský, současný hermetický spisovatel, u hesla „magie“ ve svém lexikonu píše: „Označujeme jím schopnost ovládat vyšší, nadpřirozené síly, tzn. vyvolávat pomocí rituálů duchy či démony a využívat jejich služby. Magie také zahrnuje praktickou znalost skrytých tajemství přírody, která umožňuje tomu, kdo ji má, aby jeho vůle byla v souladu s uspořádáním hmotného světa; mág tedy dokáže pouhou ‚silou vůle‘ proměňovat vnější svět. K dosažení takových stavů používá magie postupy, které nemají v exaktní vědě žádnou oporu a jsou z jejího hlediska nevysvětlitelné.“⁶

2. 2. Vznik a původ magie

Kdy vznikla magie, není známo a z dostupných zdrojů se nedá určit nic přesného. Stopy a záznamy o magickém myšlení lidského pokolení můžeme najít ruku v ruce s nejstaršími důkazy existence lidstva. Cavendish v jedné ze svých knih píše: „Magie je stará jako lidstvo samo.“⁷ Kefer ve svém díle o magii napsal: „Původ magie jest zahalen rouškou tajemství dávnověku, jako vše, co se týká původu člověka, jeho myšlenky a jeho díla. Jest však jisto, že všude, kde se objevuje poprvé člověk, jest již provázen představou

³ KEFER, Jan. Syntetická magie. Praha: Trigon 1991. ISBN 80-85320-18-5. s. 13.

⁴ ELIÁŠ, Oldřich. Úvod do magie. Praha: Trigon, 1992. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-25-8. s. 9.

⁵ YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 176.

⁶ ŠTIRSKÝ, Benedikt. Lexikon magie a esoteriky. Praha: CZ Books, 2006. ISBN 80-86947-14-9. s. 168.

⁷ CAVENDISH, Richard. Dějiny magie. Praha: Odeon, 1994. ISBN 80-207-0509-0. s. 7.

magického.“⁸ Weinstein také neuvádí žádné přesné datum: „Kořeny magie sahají tisíce let do minulosti, daleko před křesťanství, judaismus a vůbec dochované historické záznamy.“⁹

První dostupná svědectví máme minimálně již od starověku, ale dokonce i z těchto zdrojů můžeme momentálně vyvodit pouze to, že z historického hlediska magie pocházela a byla provozována ve svatyních starého Egypta, ale i v Persii, Babylónii, staré Indii a dalších prakulturách (nesmí se také zapomínat na Skandinávii a jejich runy nebo například Mayskou a Toltéckou kulturu v Mexiku, Keltskou, ale i dalších národů, které se magii věnovaly, ať už v jakékoliv podobě). (obrázek příloha č. 1. – mapa Perské říše kolem roku 490 př. n. l.)

Nelze tedy zcela zjistit, od kdy magie na našem světě je, zdá se, že odjakživa. Stejně tak, jak nelze zjistit stáří magie, nelze určit ani její původ. Stále ještě nevíme, zda má Darwin opravdu pravdu a pocházíme z opic, ale co víme jistě, je, že magie vznikla ve chvíli, kdy si člověk dokázal uvědomit plynutí času, a tím i logické a systematické myšlení a hlavně paměti událostí. Eliáš v jedné ze svých přednášek uvedl: „Vědomí času a čísla (počtu), paměť a řeč, to jsou znaky, jež pozvedly člověka ze stavu zvířecího a učinily ho králem ostatního tvorstva.“¹⁰ Ve chvíli, kdy člověk začal svobodně myslet, se stává i mágem, aniž by si to uvědomoval. Eliáš pokračuje:

„K projevům magického konání není však zajisté více zapotřebí než gesta a řeči, smyslu pro čas a číslo a schopnosti abstraktního myšlení. Pakliže byly tyto znaky, jak výše řečeno, údělem člověka již při jeho prvním vystoupení na tváři země, není důvodu, aby první člověk nemohl být považován také za prvního Mága. Proto může Merežkovský právem tvrdit, že Homo sapiens a Homo magus jsou synonyma. (Poznámka: místo názvu Homo magus užívá Danzel ve svém díle *Magie und Geheimwissenschaft* méně výstižného pojmenování Homo divinans.) Člověk byl tudíž k magii povolán již svým lidstvím.“¹¹

Je pochopitelné, že zprvu člověk vůbec nedokázal rozeznat rozdíl mezi jevem v přírodě přirozeným a jevem nadpřirozeným. V momentě, kdy se začal zamýšlet nad světem hmotným a nadpřirozeným, vznikl i první „magický světový názor a z něho zároveň plynoucí první pokus o výklad nadpřirozených jevů.“¹² Nestal se tedy mágem v průběhu času, ale byl jím od počátku svého uvědomění. Historik a psycholog Milan

⁸ KEFER, Jan. *Syntetická magie*. Praha: Trigon 1991. ISBN 80-85320-18-5. s. 41.

⁹ WEINSTEIN, M. *Pozitivní magie: okultismus v praktickém životě*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-719-8207-5. s. 29.

¹⁰ ELIÁŠ, Oldřich. *Magická předhistorie*. Logos: revue pro esoterní chápání života a kultury: vybrané texty z ročníků 1-7: (1934-1940). Praha: Trigon, 1995. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-57-6. s. 173

¹¹ ELIÁŠ, Oldřich. *Magická předhistorie*. Logos: revue pro esoterní chápání života a kultury: vybrané texty z ročníků 1-7: (1934-1940). Praha: Trigon, 1995. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-57-6. s. 174

¹² ELIÁŠ, Oldřich. *Magická předhistorie*. Logos: revue pro esoterní chápání života a kultury: vybrané texty z ročníků 1-7: (1934-1940). Praha: Trigon, 1995. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-57-6. s. 174

Nakonečný ve svém Lexikonu Magie hovoří o třech nejznámějších tezích nebo, jak uvádí, legendách o původu magie:

„Podle Porphyria je slovo magie perského původu a znamená posvátnou vědu. V mnoha dosud podaných vymezeních magie je nutno rozlišovat přístup okultistický, respektive hermetický, a ‚vědecký‘ (kulturně antropologický, etnologický). Kulturně antropologické pojetí magie se kryje s pojmem čarodějnictví (lidové čarodějnictví) a je v tomto smyslu zcela zavádějící. Příležitostně je zde magie také ztotožňována s šamanismem, což je rovněž nesprávné. Hermetikové předpokládají, že magie je pozůstatkem pradávnej vědy o přírodě a dědictvím po zaniklé kultuře. Jiné názory chápou magii jako vědění a činnost, které se rozvinuly na základě dnes již zaniklých schopností člověka. Konečně třetí pojetí chápe magii jako vědu a činnost, kterou člověka naučili ‚padlí andělé‘, což by mohly být podle jistých hypotéz bytosti z jiné planety, pomineme-li esoterní význam výrazu ‚padlí andělé‘“.¹³

2. 2. 1. První teze – Legenda o Atlantidě

Legenda praví, že když se Atlantida sama zničila vlivem ztráty kontroly nad magickými silami, mágové Atlantidy se rozprchli do sousedních zemí a provincií. Stihli to ještě před zánikem, protože ten byl předvídan. Tak se magie dostala do Egypta, Persie a dalších zemí. V Persii je za otce a zakladatele magie považován jeden z kněží jménem Zoroaster, který byl pokládán za následníka magiků z Atlantidy. Podobně jako Peršané jsou úzce spjati s magií i Egypťané a Židé, kteří měli propracované kněžské systémy.¹⁴

Magie byla přísně střežena a zasvěcení bylo udělováno jen několika vybraným jedincům, kteří postupně utvářeli uzavřené spolky. Z těchto tajných spolků vzniklo kněžstvo v Egyptě, které později ovládalo zemi i politicky. Díky tomu je Egypt považován za kolébku magie, která ovšem pocházela ze zaniklé Atlantidy. Magie se pak dostala z Egypta do Sumeru (Akkádie), severní Afriky a Izraele, ale i do Řecka, které na krátko kolonizovalo Egypt. Za pomoci Arabů se pak magie a alchymie začaly šířit přes Španělsko do celé Evropy.¹⁵ (obrázek příloha č. 3. – Schéma, jak se magie postupně šířila po světě)

2. 2. 2. Druhá teze – Legenda o třetím oku

Vášnivým zastáncem hypotézy, že prehistorický člověk měl původně v oblasti nynějšího čela „třetí oko“, které umožňovalo vnímat astrální dimenzi, a tím přímo komunikovat s démony přírody, byl německý paleontolog Eduard Dacqué. Jeho teorie hovoří o postupném zakrnění tohoto orgánu a ustoupení dál do nitra lebky, kde z něho

¹³ NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 164.

¹⁴ CAVENDISH, Richard. Dějiny magie. Praha: Odeon, 1994. ISBN 80-207-0509-0. s. 19-20.

¹⁵ NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 24.

zbyla jen maličká šišinka – epifýza. Epifýza neboli šišinka mozková je endokrinní žláza ve střední části mozku, která vylučuje hormony (melatonin a trofický hormon) a halucinogenní látku dymethyltriptamin (DMT). Tyto látky mají vliv na náš spánek a pocit odpočínutí, pocity klidu a euforie. Právě kvůli životnímu stylu moderního člověka šišinka dále strádá a svou funkci plní čím dál hůře a u dnešního člověka zakrněla na minimální velikost a tvar podobající se semínku fazole.¹⁶

Dacqué ovšem svou hypotézu rozvádí mnohem dál a tvrdí, že se živočichové nevyvíjeli z buňky, ale jako řada typů, které prošly jednotlivými vývojovými fázemi. Míjí tím, že existovala například fáze ještěřího stádia vývoje člověka atd. Vymyšlené bytosti z různých pohádkových příběhů nejsou pak v tomto smyslu výtvořem fantazie, ale vzpomínkou na opravdové formy existence člověka. Tyto jsou zachovány i v rané literatuře, například v eposu o Gilgamešovi, kde vystupuje člověk-škorpión, nebo nemusíme chodit tak daleko, stačí si vzpomenout na řecké kentaury. „Rudimenty třetího oka lze najít u určitého druhu zvířat a obrazy člověka s třetím okem jsou, podle Dacquého, doloženy i archeologicky.“¹⁷

2. 2. 3. Třetí teze – Legenda o Anunnaki

Tato teze se odvolává na apokryfní knihu Henochovu, která byla objevena r. 1773 v Etiopii. Od kapitoly 6 až do kapitoly 16 je popsán příběh, kde andělé obcují s lidskými ženami, a dokonce dochází ke sňatkům mezi anděly a lidmi. Později jsou tito andělé označováni jako padlí. Byli andělé, kteří se nechali svrhnout z nebe, protože si zamilovali pozemšťanky. Kniha Henochova (1Hen 6:1–7:6) praví takto: Neboť tehdy, když lidští synové se mnohonásobně rozmnožili, plodili velmi krásné dcery. A když je spatřili andělé, synové nebes, zahořeli k nim láskou a říkalo se mezi nimi: Pojďme, zvolme si manželky z pokolení lidského a plodme děti! Jejich pán Samyasa jim pravil: Možná, že nebudete mít odvahu splnit toto rozhodnutí a pouze já budu odpovědný za váš pád! Ale oni odpověděli: Přisaháme, že nebudeme pykati a všichni uskutečníme náš záměr. Bylo jich dvě stě, kteří sestoupili na pohoří Armonské. A od té doby toto pohoří sluje Armonské, což značí pohoří Přísahy. Zde jsou jména vůdců sestoupivších andělů: Samyasa, který byl první ze všech, Urakaarabmel, Azibel, Tamiel, Ramuel, Danel, Azkéel, Sarakuyal, Azael,

¹⁶ TRENZ, Štěpánka. 2019. Odvápni své „třetí oko“ [online] February 2. [cit. 30.1.2021].

Dostupné z: <https://www.dotekpritomnosti.cz/odvapni-sve-treti-oko/>. V dnešní době o tomto hovoří Nakonečný. Pomocí tohoto orgánu je mág schopen zřít astrální dimenzi, a dokonce vymístit své vlastní astrální tělo, jak uvádí M. Nakonečný: „Je pozoruhodné, že koncentrací na epifýzu lze za jistých podmínek dosáhnout vymístění astrálního těla.“ - NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi s. 24 -26.

¹⁷ M. Nakonečný na závěr dodává: „Pozoruhodné není jen nepředstavitelné stáří lidstva, z jehož dějin známe jen nepatrný úsek, ale, mimo jiné, i to, že na Novém Zélandu žije tříoká ještěrka nazývaná tuatara.“

NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 24 -26.

Armors, Batraal, Anan, Zaveb, Samsaveel, Ertrael, Turel, Jomiael, Arazil. Pojali manželky, se kterými se smísili, vyučující je magii, čarám a rozdělení kořenů a stromů. Amazarak vyučoval všem tajemstvím kouzelníků, Barkaial byl mistrem těch, kteří pozorovali hvězdy, Akribeel prozrazoval znamení a Azaradel pohyb Luny. A ony počaly a porodily velké obry, jejichž výška byla tři tisíce loktů. Tito pak snědli všechn majetek lidí, až je lidé nebyli s to uživit. Tak se obři obrátili proti lidem, aby je zhlтали. A počali páchat zlo proti ptákům a zvířatům, plazům a rybám a pojídat vzájemně své maso a pít z něho krev.

Tato pasáž tedy hovoří o andělich, kteří, okouzleni a přitahováni krásou lidských žen, sestoupili k nim na zem a to v počtu dvou set na vrchol hory Hermon. Vycházeli pak k nim a učili je různým kouzlům, zařikáním, sbírání kořínků, dřev a prozradili jim, jak a na co se jaké byliny používají. S těmito ženami pak počali pokolení obrů, které se následně zvrhlo a obrátilo proti nim. Odtud není daleko k hypotéze, že těmito „anděli“, kteří sestoupili z nebe k „lidským dcerám“, byli kosmonauti z jiné planety a že tedy magie má původ mimo naši planetu.

Francouzský paleontolog Denis Saurat tvrdí, že je údajně i v knize Zohar v prvním svazku pasáž, kde se hovoří o „předlidských obyvatelích“ země „Arqua“. Vyprávění zachycuje rozhovor rabína Yossého a jednoho z obyvatel této neznámé země. Saurat je přesvědčen, že ještě ke konci druhohor existovali lidé obřích rozměrů. V té době se ale změnily podmínky kosmického záření, na Zemi se zřítíl Měsíc, a tím se změnila gravitace. Jedná se tu o zcela jiný Měsíc, než je ten, který teď známe.¹⁸ Nehledě na to, že zmínku o obrech najdeme i v Bibli. (Dt. 3:3-11; Jošua 12, 13, 15, 17; Num 13; Job 26:5 a další); kniha Samuelova (2:21, 16) uvádí jména pozůstavších obrů a kniha Gen (6:1-4) říká: „A byli obři na zemi v oněch dobách...“

Tuto třetí tezi o původu magie do podrobností rozvádí jihoafrický archeolog Michael Tellinger ve své knize „Otrokářský druh bohů: Tajná historie Anunnaki a jejich mise na Zemi“. Tellinger popisuje tezi, kde člověk byl otrokem mimozemšťanů a byl geneticky upraven, aby mohl lépe sloužit mimozemským návštěvníkům. Díky těmto genetickým úpravám je člověk schopen se snáze rozmnožovat a vnímat okolí větší částí mozku než původně, a proto dokáže rozumět magii, kterou nás Anunnaki naučili, a používat ji.¹⁹

¹⁸ NAKONEČNÝ, Milan. *Magie v historii, teorii a praxi*. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 26.

¹⁹ TELLINGER, Michael. *Slave Species of the Gods: The Secret History of the Anunnaki and Their Mission on Earth*. Inner Traditions/Bear. (2012). ISBN 978-1-59143-807-6.

2. 3. Pokus o definici magie a její vývojové stupně

2. 3. 1. Magie a věda

V encyklopedii se u hesla „Magie“ dočteme: „Ve svém moderním přijímaném smyslu lze magii popsat jako umění přinášet výsledky, které přesahují lidskou sílu, pomocí nadlidských sil. V širokém smyslu této definice je věštění pouze druh magie, tj. magie používaná jako prostředek k zajištění tajného poznání, zejména poznání budoucnosti. Věštění a magie mají podobný vztah k proroctví a zázraku, první a třetí implikují zvláštní znalosti, druhé a čtvrté zvláštní sílu.“²⁰

Magie byla vždy provozována za účelem vlastního prospěchu a moci, ať už nad okolním světem, přírodou, ostatními lidmi a bohatstvím, či vlastním osudem, a proto je často moralisty označována za černou. Nezáleží vůbec na tom, co magie vlastně je, ale především na tom, za jakým účelem je používána. Existuje celá řada různých definic magie, jako umění, oboru víry, druhu náboženství a vědy. Nemnoho autorů těchto rozmanitých definic ji ale opravdu vystihuje či definuje správně, nebo řekněme, že ji definují dost odlišně, ale v jednom se shodnou: definovat pojem magie absolutně není snadné. Častokrát je definice neúplná, protože autor je jen teoretik a zapomíná, že praxe je od teorie vždy buď více, či méně odlišná. Podíváme se na některé z těchto definic, které definovali přední historikové, filosofové, okultisté a mágové.

Kulturní antropolog Bronislaw Malinowski (1884–1942) ve své knize „Magic, science, and religion“ hovoří o vztahu magie a vědy takto: „Magie je podobná vědě v tom, že vždy má jasný cíl důkladně spojený s lidskými instinkty, potřeby a snahami“²¹ Eliáš v knize „Úvod do magie“ uvádí až šest definic, které sám vybral od různých autorů, aby nakonec z těchto složil jakési čtyři universální pravdy o magii. „Nejznámější definice Magie jsou obyčejně jednostranné, neboť vyzdvihují často jen podřadný její aspekt na úkor aspektů druhých. Stůjtež zde některé hlavní definice!

1. ‚Magie jest věda o příčinách veškerého Bytí.‘ – ‚Nauka učící, jak lze libovolně měniti příčiny Bytí.‘ Tato definice hodila by se snad jen pro Magii teoretickou. Vědou o příčinách veškerého Bytí může býti také filosofie nebo v užším smyslu i biologie. Vytykání účelu Magie podle této definice – ‚měniti libovolně příčiny Bytí‘ – svádělo by k nesprávnému úsudku, že Magie může působiti proti zákonům Universa, tudíž

²⁰ MAGIC; MAGICIAN in the International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/M/magic-magician.html>

²¹ BRONISLAW, Malinowski. Magic, science, and religion. Garden City, NY: Doubleday 1954, ISBN 978-1-61427-779-8. s. 88.

nepřirozeně, vpravdě však může Magie působiti nejvýš jen nadpřirozeně, t.j. zákonem vyššího řádu.

Jiná definice:

2. „Magie uvolňuje a napomáhá účelům Bytí“ – jest příliš neurčitá.

3. „Magie jest věda o pravdě a světle.“

Také tato eticko–estetická definice nevystihuje podstatu Magie ani po stránce teoretické, tím méně praktické.

Blíže pravdě byla by již definice:

4. „Magie jest nejvyšší naukou o silách,“ – hodila by se však nejspíše jen pro teoretickou stránku Magie.

Jiná hluboká definice:

5. „Magie jest svatou Vědou, prýstící z duchovního sebepoznání Božského Člověka“ – vysvětluje jen původ nejvyšší formy Magie a spolu napovídá, že pro dokonale probuzeného Adepta jest magické konání čímsi spontánním, samozřejmým, tak jako jest dosud neprobuzenému lidstvu činnost normálních funkcí lidského organismu.

Poměrně nejdokonaleji vystihl podstatu Magie Papus ve svých „Základech praktické magie“ – vydaných v češtině souborně pod názvem: „Praktická magie“, v nichž praví:

6. „Magie jest užití dynamisované vůle lidské k rychlejšímu vývinu živoucích sil přírody.“ Tato definice budiž východiskem definice naší. Definice Papusova přihlíží ovšem především k praktické stránce Magie, opomíjejíc neméně důležitou její stránku teoretickou. Papus omezuje též pojem Magie na Magii lidskou. Působiti magicky mohou však také bytosti jiného než jen lidského řádu, od bytostí elementárních až k vysokým Inteligencím světa božského.“²²

²² ELIÁŠ, Oldřich. Úvod do magie. Praha: Trigon, 1992. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-25-8. s. 11.

Eliáš po malé analýze těchto šesti definic pokračuje a stanoví jakési čtyři universální pravdy o magii: „Zněla by pak nejšířší, abstraktní definice Magie takto:

I. „Magie jest souhrn vědění a prostředků, umožňujících dynamizované vůli působiti na rychlejší vývin přírodních sil.“ Ježto však konkrétně lze mluvití toliko o Magii v daném prostoru a čase v rámci tohoto nyní existujícího světa a o Magii lidské, bylo by

II. konkrétní definici Magie přizpůsobiti tak, že by se týkala toliko – „Dynamisované vůle lidské.“ („Vůlí“ jest zde rozuměti jednak „vůli“ v užším, vlastním slova smyslu, jednak tak zv. „víru“ jako jistý druh vůle neaktivní.)

Vychází-li se při bližším určení pole působnosti Magie od rozdělení světa na svět mimotný, to jest dosud v člověku neprobuzený a neprojevený svět Božský, zaujímající podle sedminásobné theosofické dispartice poslední dvě sféry (Budhi a Atman), – a na svět fenomenální, určený prostorem a časem, v němž jest promítnuto ostatních pět sfér vědomí od úrovně hrubohmotné až k úrovni Manasu, – možno dále mluvití též o: III. „Magii v užším slova smyslu, jakožto takové, jež působí jen v tomto fenomenálním světě.“ Konečně z důvodů hlavně historických lze někdy ve shodě s klasiky Hermetismu mluvití též o:

IV. „Magii v nejužším slova smyslu, jako protikladu t. zv. Kabbaly, – t. j. o Magii omezující se ve svém aktivním projevu toliko na působení v pláni astrální a nižším mentální a na odrazy těchto působení do světa fyzického.“ V tom smyslu nazýváme také lidové čaroděje, zaklínače a kouzelníky nižšího stupně Mágy, na rozdíl od Mistrů Magie a Kabbaly a Adeptů.“ Všechny tyto definice se navzájem od sebe liší jen postupným

Dalšími, kdo vidí magii spíše jako vědu, jsou P. Piobb a R. Ambelain. Ti magii nazývají „transcendentální fyzikou“. Karel Goldmann, současný český okultista a mág, definoval magii takto: „Už v době Druhého chrámu (cca 550 př. n. l. – 70 n. l.) byla magie vnímána jako nástroj, kterým lze ovládat přírodní síly, přimět duchy k nějaké činnosti a zaříkáváním způsobit nějakou změnu. Natolik by naše zkoumání vlastně odpovídalo tomu, že magie je snaha způsobit změnu ve shodě s vůlí.“²³ Předmětem magie je transcendentní dimenze života.

2. 3. 2. Vztah magie k filosofii a náboženství

Ačkoli magie a náboženství nejsou vzájemně se vylučujícími kategoriemi, obecně byly chápány tak, že představují dva různé postoje. Jednoduše řečeno v náboženství se člověk modlí k bohům; v magii člověk velí bohům.

Podle biblických svědeckých důkazů, zapsaných v evangeliích Nového zákona, konal Ježíš zázraky, což by ho mělo stavět do role mága, nicméně konzervativní křesťanští teologové by ho rozhodně neřadili do zástupu takzvaných divotvůrců – mágů, kterými bezesporu byli Zoroaster, Apollonius z Tyany, Ostanés a další. V každém případě by mezi ně zcela jistě patřil egyptský mág Mojžíš. Křesťanství, a zvláště inkvizice, se honbou na čarodějnice doznalo k tomu, že věří na magii a její existenci. Po té dokonce stanovilo právní pojem „*crimen magiae*“ (zločin magie). Provozováním exorcismu a démonologie v křesťanství pak víru v magii stvrdilo. Mág zase musí mít a vyznávat nějakou náboženskou víru, ať už svou vlastní, či jakoukoliv jinou, pokud už dokonce nemá víru křesťanskou, protože pokud nevěří, nemůže s božskými bytostmi a silami vůbec pracovat.

Magie ve svých vyšších formách přechází do náboženství a běžně pak obojí koexistuje společně. Často se hovoří o obětech a modlitbě jako o základních prvcích starověkého a moderního náboženství. Je však pochybné, zda některá z nich má stejnou konotaci, jakou má v židovských a křesťanských písmech. J. Frazer (*Golden Bough*, I, 67 ff) říká, že tam, kde se předpokládá působení duchů (a „tyto případy jsou výjimečné“), je magie „zabarvena a spojena s náboženstvím“.²⁴

Filosof a religionista Břetislav Horyna navazuje na anglického antropologa Frazera a domnívá se, že přirozenou cestou vyšlo náboženství z magie, a k tomuto tématu píše: „Později se stále častěji uvědomovaný fakt neúčinnosti magie stal impulsem pro přechod do druhého stádia. To podle Frazera přímo souvisí se vznikem náboženství. Na jeho

omezením pole působnosti magie.

²³ GOLDMANN, Karel. Co si žid počne s démony. Okruh a střed: čtvrtletník pro náboženskou obnovu. Praha: Spolek přátel Obce křesťanů, 2009/2. ISSN 1212-1037.

²⁴ MAGIC; MAGICIAN in the International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/M/magic-magician.html>

počátku je lidské sebeuvědomění vlastní bezmoci vůči jevům přírodního prostředí. Nadvládu nad nimi začíná člověk přisuzovat mimolidským a nadlidským (supranaturálním) silám a mocnostem. Začíná se jim podřizovat, zbožšťuje je a vstupuje s nimi do kvalitativně nových vztahů; už si nevyhnuje magickými úkony dosažení svého, ale oslovuje sobě nadřazené síly modlitbou.“²⁵

E. Lévi (1810 – 1875) ve svých rozhovorech o zasvěcení popisuje tento vzájemný vztah magie a náboženství takto: „Poněvadž římské náboženství jest hierarchicky pokračování magie, odsuzuje čaroděje jako nediplomované soutěžníky a musí je také odsuzovati, poněvadž katoličtí kněží jsou jedinými opravdovými čaroději; zaklínají samotného boha a nutí ho, aby sestoupil na jejich oltáře, odpouští hříšníkům, ruší jedním slovem odsudky k věčné smrti, podle libosti otevírají nebe nebo je zavírají a určují o věčnosti. Naleznete mi mocnější magiky než tyto a já jim podřídím svoje bádání a své vědění.“ Ve stejném rozhovoru s Protestantem v téže knize ještě říká: „Okultní vědy pramení ze skryté teologie, kabbaly, zasvěcují do tajemství obřadné taumaturgie, které odpovídají svátostem církve; vidíte tudíž, že nelze učití okultním vědám, aniž by se mluvilo o náboženství.“²⁶ V jiné své slavné knize „Dogma a rituál vysoké magie“ hovoří o magii, jako okultní filosofii, a náboženství následovně: „Zdá se, že okultní filosofie byla kojnou anebo kmotrou všech náboženství, tajnou pákou všech duchovních sil, klíčem k božským záhadám a absolutní královnou společnosti v dobách, v nichž byla vyhrazena výlučně k výchově kněží a králů.“²⁷

Malinowski objasňuje, že náboženství a magie začnou fungovat nebo řekněme vznikat v situaci emocionálního stresu a že otvírají možnost úniku právě z těchto bezvýhodných situací bez empirických východisek, kromě víry v nadpřirozeno a rituály. K magii se tedy častěji uchylují lidé, kteří se dostávají do stavů úzkosti a depresí nebo pocitů bezmoci. Často to jsou lidé, kteří jsou po delší dobu vystaveni extrémním podmínkám, nebo jedinci, jejichž každodenní činnost závisí na náhodných událostech a štěstí, jako např. lovec, rybář, hazardní hráč nebo voják na bojišti. Náboženství pracuje s vírou v přízraky a duchy, primitivní předpovědi budoucnosti, tabuizování a striktní uchovávaní kmenové moudrosti, zatímco u magie to je starodávná síla a ctnost. Obě disciplíny se zakládají na mytologické tradici a pracují se světem zázraků. Zásadní rozdíl

²⁵ HORYNA, Břetislav. Úvod do religionistiky. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1994. Oikúmené. ISBN 80-85241-64-1. s. 36.

²⁶ LÉVI, Eliphas. Kniha zasvěcení. Praha: Trigon, 1991. ISBN 80-85320-11-8. s. 10.

Kabala se předávala v době Druhého chrámu ústně, stejně jako Tóra. První kabalistické spisy se objevují, už ve 2 stol. n. l. (zdroje viz kapitola 3.1.9. Kabala).

²⁷ LÉVI, Eliphas. Dogma a rituál vysoké magie. 2., přeprac. a dopl. vyd. Přeložil D. Ž BOR. Praha: Trigon, 1996, c1995. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-65-7. s. 33.

mezi magií a náboženstvím Malinowski shledává v tvrzení, že v oblasti posvátného je magie vymezená jako účelná dovednost určitých akcí, které jsou jenom nástrojem k dosažení kýženého výsledku, jenž bude později následovat. Dále upozorňuje, že náboženství díky komplexnosti svých hledisek a posláním nemá snadnou metodu, protože jednotu náboženství lze pozorovat spíše v úkolu, který plní, a ve významu jeho víry a obřadů než v podobě jeho činů a jednotvárnosti jeho podstaty. Takže, shrneme-li to, víra v magii odpovídá její jednoduché praktické nátuře, je prostě snadnější. Neustále dosvědčuje lidskou moc, díky níž lze přivodit specifické účinky specifickým rituálem nebo kouzlem. Náboženství na rozdíl od magie disponuje celým nadpřirozeným světem víry: komplexními panteony andělů a démonů, posmrtným životem duše, kmenovými praotci nebo neustálou tvorbou jiné nadpřirozené skutečnosti.²⁸

Kefer je zase přesvědčen, že magie a náboženství začínají u předpokladu propříčiny příčin: „Nebylo a nebude nikdy rozumové bytosti, která by dovedla vysvětliti jev života bez existence ducha. A není ani logické zdůvodňovati bytí ducha náhodou, kterou neumíme v tomto světě železných zákonů přírodních ani realizovati, ani definovati bez předpokladu podstatné příčiny“.²⁹ Magii a náboženství chápe jako dvě rozdílné cesty lidství mířícího k transcendentnu, které se ale často prolínají.

Holandský religionista a historik náboženství Jaques Waardenburg (1930–2015) nahlíží na vznik náboženství a magie jako na fenomén, který přirozeně vznikl z denních potřeb člověka a kultur, kde se postupně vyvíjel do složitějších systémů: „Náboženství se objevilo tam, kde existovaly obecně lidské existenciální problémy jako smrt a život, láska a plodnost, nebo kde se vždy v závislosti na kulturním stádiu uplatnily konkrétní potřeby lidského přežití. Pro sběrače – najít správné rostliny a plody, pro rybáře nacytat dostatek ryb, pro lovce ulovit dostatek zvěře. Pro nomády – plodnost dobytka a zkušené vedení stáda přes stepi a pouště, pro usedlé zemědělce – úrodnost pole a plodnost dobytka, výnos obilí a rostlin.“ Waardenburg pak dělí náboženství do dvou základních skupin: 1) Prehistorická náboženství: vyrovnávání se s přírodními silami (náboženství a kultura jsou neodděleny) a 2) Historická náboženství: spjatá s kmenem a národem (města, státy) = vlastní božstva a rituály (starý Sumer, Egypt a další).³⁰

²⁸ BRONISLAW, Malinowski. *Magic, science, and religion*. Garden City, NY: Doubleday 1954, ISBN 978-1-61427-779-8. s. 88.

²⁹ KEFER, Jan. *Syntetická magie*. Praha: Trigon 1991. ISBN 80-85320-18-5. s. 56.

³⁰ WAARDENBURG, Jacques. *Bohové zblízka: systematický úvod do religionistiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. Rubikon (Masarykova univerzita). ISBN 80-210-1445-8. s. 45.

Historik z Velké Británie Richard Cavendish (1930–2016) výstižně popisuje zásadní rozdíly mezi magií, náboženstvím a vědou zcela jednoduchou definicí: „Podnětem v náboženství je uctívat, ve vědě vysvětlovat a v magii ovládat a rozkazovat.“³¹

Magické systémy tedy hojně vznikaly a šly ruku v ruce s náboženstvím. Už od nepaměti vznikaly především tam, kde byl řádně propracovaný systém nějakého náboženství. Tudíž zjistit, zda magie vznikla z náboženství, anebo náboženství z magie, se nám asi už nikdy nepodaří, stejně tak jako určit, zda je magie oficiálně uznávanou vědou.

2. 3. 3. Magie osobní (nižší, individuální) – psychurgie

Mentální magie a ceremoniální magie jsou v podstatě součástí psychurgie. Jedná se tedy o praxi mikrokosmické magie a ta je zaměřena na vlastní astrální dimenzi mága samotného. Mág pomocí evokace pracuje s objektivizovanými silami svého nevědomí, které jsou většinou identifikovány jako démonické síly a které představují, mimo jiné, archaické lidské pudy. „Patří sem také umělé vytváření astrálních bytostí nižšího druhu (elementárů), vystupování astrálního těla subjektu této operace a další magické aktivity, jichž prostředkem a obvykle i jediným zdrojem jsou magicky stimulované schopnosti jeho transcendentálního subjektu.“³² Takovéto bytosti se pak navazují na předměty (amulety) podobně, jako známe z pohádky o džinovi z lampy nebo prstenu. Na podobném základě pracují i „zaklínadlové misky“, které mají takto uměle stvořené bytosti za účelem poškození, uvěznit.

Základní hypotézou je, že ve světě existují síly, které lze využít za určitých podmínek, např. zařikávání, magické rituály, drogy atd. Mág toho možná moc neví o kauzálním jednání; stačí, když ví, že vykonáním nějakého úkonu nebo odříkáním nějaké magické formule či nošením nějakého předmětu, jako např. amuletu, může zajistit nějaký požadovaný konec. Frazer (Golden Bough, I, 61) říká: „Magie je druh divošské logiky, elementární druh uvažování založený na podobnosti a kontrastu.“³³

2. 3. 4. Magie neosobní (vyšší, kněžská) – teurgie

Tato vyšší teurgie se v období Druhého chrámu praktikovala především v Egyptě, ale najdeme ji i u všech ostatních kultur. V osobní magii se živé, inteligentní, duchovní bytosti stávají skutečnými činiteli, které lidé pomocí zařikávání atd. ovlivňují a dokonce

³¹ CAVENDISH, Richard. Dějiny magie. Praha: Odeon, 1994. ISBN 80-207-0509-0. s. 7.

³² NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 193.

³³ MAGIC; MAGICIAN in the International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/M/magic-magician.html>

ovládají. Magické úkony mohou v pokročilém stádiu zahrnovat obětování, zaříkávání se stává modlitbou.³⁴

Makrokosmická magie neboli vysoká nebeská magie. Magik se pomocí složitého evokačního rituálu snaží spojit nebo alespoň napojit na andělské, genijské a božské entity. Je to „praxe zaměřená na účelovou komunikaci s kosmogenními silami vyššího řádu, které jsou nazývány božstvy, génii či anděly; má výraznou rituální povahu a jejím předpokladem je dosažení vyšší úrovně duchovního vývoje operátora,³⁵ říká Nakonečný a Veselý k tomuto dodává: „Toto hledisko odvisí od tradičního démonologického konceptu magie, propojeného s konceptem psychologickým. Položíme-li větší důraz na psychologický koncept, hranice mezi psychurgií a teurgií se rozmlží, případně zcela zmizí.“³⁶ V teurgii existují dva druhy bytostí: 1. nižší bytosti, nazývané duchové živlů (elementálové), a 2. bytosti vyšší, nazývané božstva, géniové, andělé. Speciální teurgická praxe je tvoření bytostí nových. O tomto se zmiňuje Jan Kefer slovy: „Magická evokace pracuje s myšlenkovými náboji již vytvořenými aneb existujícími, kdežto evokace teurgická tvoří si je sama;³⁷ proto „tajemství teurgie je tajemstvím noetiky.“³⁸

Neosobní magie je považována většinou antropologů, včetně EB Tylora a J. Frazera, za primitivnější než ta druhá osobní a za nižší formu magie. Tento závěr spočívá na předpokladu, že lidská kultura je vždy progresivní, a že pohyb jde rovnoměrně kupředu a nahoru. Ale ne vždy tento zákon platí. Náboženství Izraele, jak bylo vyučováno v 8. století př. n. l., stojí eticky a intelektuálně na vyšší úrovni než náboženství, které se o staletí později učí ve spisech Aggea, Zachariáše a Kazatele.³⁹

3. Magie na územích v okolí Středoziemního moře

3. 1. Židovská magie

Je zcela nemožné přesně určit jaká všechna kouzla a magické praktiky pocházejí přímo od židovské komunity, protože starověká magie byla veskrze synkretická záležitost. Nelze s jistotou říci zda židé některé věci jen převzali od jiných kultur nebo je jiné kultury převzali od židů. Důkazem je nedávno nalezený soubor pradávnych magických textů, tzv. „Řeckých magických papyrů – (PGM)“. Tento rozsáhlý literární korpus, který obsahuje

³⁴ MAGIC; MAGICIAN in the International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/M/magic-magician.html>

³⁵ NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 193.

³⁶ VESELÝ, Josef. Magie. 2. opr. a dopl. vyd. Praha: Vodnář, 2002. ISBN 80-86226-37-9. s. 20.

³⁷ KEFER, Jan. theurgie magické evokace. Praha: Trigon, 1991. ISBN 80-85320-15-0. s. 83.

³⁸ KEFER, Jan. theurgie magické evokace. Praha: Trigon, 1991. ISBN 80-85320-15-0. s. 1.

³⁹ MAGIC; MAGICIAN in the International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/M/magic-magician.html>

materiál pocházející z 2. stol. př. n. l. do 5 stol. n. l. se právě hemží židovskými, řeckými, egyptskými, ale v některých případech i křesťanskými prvky. Biblické citace, jména a příběhy, různé epiteta pro Boha Izraele jsou v tomto díle volně používány vedle pohanských prvků k dosažení zamýšlených výsledků. Je prakticky nemožné určit, zda je konkrétní text židovského nebo pohanského původu a v podobném duchu je občas nemožné s jistotou říci, zda je konkrétní text židovský nebo křesťanský. Podobně je to ovšem i s židovskou magií jako takovou, rozhodně tedy v období Druhého chrámu.

Zákony sepsané v Pentateuchu výslovně odsuzují širokou škálu magických praktik a praktikujících (Deu 18:10–12; Ex 22:17; Lev 19:26-31; 20:6; 20:27; 1 Sam 28:9) a rabínská literatura je následuje (viz např. M. Sanh. 6:6; 7:7; Šab. 6:10), mnohdy za takové počínání byl i trest smrti. Je tedy zjevné, že autoři magických textů a praktikující magii se vyhýbali přímému rozporu s biblickým nebo rabínským zákonem. Starověcí židé, kteří si přáli používat tyto zakázané techniky, které by mohly být považovány za magické, se obecně snažili vyhnout používání výrazů „magie“ (*kishuf*), „kouzelník“ (*mekhashef*) nebo „čarodějnice“ (*mekhashefah*). Navíc se samozřejmě vyhýbali jakékoli přesné definici magie. Nešťastným výsledkem je, že dostupné důkazy neumožňují emickou definici rané židovské magie. Jakékoli moderní studium tohoto fenoménu bude spíše nutně vyžadovat etický přístup. Tzn. že texty neudělají tuto práci samy, je ponecháno na nás, abychom určili, které texty mají být do takové studie zahrnuty.⁴⁰

Po určité době a množství probádaných textů o starověké židovské magii, zjistíte že „určité žánry, jako jsou zaříkadla a příručky pro získání moci a praktických cílů prostřednictvím rituálů, začnou splývat ve zřetelných literárních korpusech“⁴¹ Swartz dále rozděluje hlavní témata těchto korpusů do následujících tří prvků:

- (1) proces prisouzení prostředníkům, jako jsou andělé nebo démoni;
- (2) používání mocných a tajemných jmen Boha jako zdroje kouzelníkovy autority;
- (3) použití techniky pro osobní potřeby jednotlivce.

Bylo zjištěno, že tyto korpusy obsahují několik společných formálních prvků, jako text magické formule samotné nebo předmět, na který je magická formule napsána jako přísaha, žádost, pečeť nebo amulet který je adresován k nadpřirozeným silám v první osobě jednotného čísla. Použití urychlovací a případně výhružné fráze směrem k nadpřirozeným silám a pojmenování osoby nebo entity, jejíž jménem volání probíhá, často však svým

⁴⁰ BOHAK, Gideon. *Ancient Jewish Magic*. Cambridge University Press, 2011. ISBN: 0521180988. s. 19.

⁴¹ SWARTZ, Michael. *Jewish Magic in Late Antiquity*. In: S. Katz (ed.), *The Cambridge History of Judaism*, vol. IV: *The Late Roman-Rabbinic Period*, Cambridge: Cambridge University Press, 2006. s. 702.

vlastním jménem a jménem své matky, nebo v případě literatury, kde jsou popsány instrukce s označením ten a ten, syn toho a toho.⁴²

Tím, že umožní konkrétní obrysy literárního důkazu určit identifikaci raných židovských magických textů, máme užitečný a flexibilní výchozí bod pro jejich studium. Texty, které obsahují více či méně z výše uvedených textových vzorců, mohou být považovány jako texty, mající víceméně židovské magické prvky. Bez mnoha výjimek starověcí Židé považovali hebrejskou Bibli za konečný zdroj božsky sdělené pravdy a moudrosti. Není tedy žádným překvapením, že Židovská magie se často pokouší využít božskou sílu, o níž se předpokládá, že je obsažena v biblických verších, jménech a přibězích, aby dosáhla požadovaných výsledků. Tento fenomén skutečně pokračoval až do pozdního středověku a v moderním židovství tato magická praxe přetrvává dodnes.⁴³

Podle Trachtenberga používání frází hebrejské Bible v raných židovských magických formulích lze rozdělit do dvou širokých formálních kategorií: tou první je citování biblických veršů a druhou citování biblických historií (moderní termín pro jakési zaklínadlo zahrnující krátký mýtický příběh, který poskytuje paradigma požadované magické akce). První kategorie zahrnuje částečné, ale často i doslovné, volné nebo chybné citace verše, citace se zkráceným, obráceným nebo jinak upraveným slovosledem, jako záměrná „midrašická“ chybná čtení, která manipulují s verši pro účely konkrétního zaklínadla nebo kouzla. Obecně je konkrétní verš vybrán pro citaci na základě jednoho nebo obou z následujících dvou důvodů: (1) Obsahuje jméno Boha nebo o něm mluví a tím obsahuje Boží ohromnou moc a proto se na něj i tak začalo pohlížet, jako na zdroj božské moci samotné. (2) Zdá se, že má víceméně bezprostřední význam k situaci, ve které byl využit.⁴⁴

Tak např. v Leveneově díle o magických miskách najdeme, že jedna konkrétní aramejská magická miska pro ochranu před různými druhy démonů si vypůjčuje sekvenci několika veršů (Zach 3:2; Žalm 89:53; 106:48; 72:18–19; 104:31) ze známých týdenních večerních modliteb z nejstarší dochované židovské modlitební knihy, Seder Amram Gaon z devátého století. Zdá se, že kouzelníkův výběr těchto konkrétních veršů byl inspirován skutečností, že večerní modlitby (Arvit a Kriyat Shema al ha-Mitah obsahují žádosti

⁴² HARARI, Yuval. What is a Magical Text?: Methodological Reflections Aimed at Redefining Early Jewish Magic, *Officina Magica: Essays on the Practice of Magic in Antiquity*, Leiden Brill, 2005. s. 119–120.

⁴³ ANGEL, Joseph. The Use of the Hebrew Bible in Early Jewish Magic. *Journal Compilation*, Blackwell Publishing Ltd, 2009. *Religion Compass* 3/5 (2009): 785–798, 10.1111/j.1749-8171.2009.00167.x. s. 788.

⁴⁴ TRACHTENBERG, Joshua. *Jewish Magic and Superstition: A Study in Folk Religion*. New York: Behrman's Jewish Book House, 1939. s. 108.

o ochranu před nebezpečím noci a podle Babylónského Talmudu, drží démony dál od těla (Ber. 5a).⁴⁵

Další miska, která má ochraňovat před škodlivým čarodějnictvím obsahuje požehnání: „Požehnaný jsi, Pane, náš Bože, králi vesmíru, velký, mocný a strašlivý Bože...“ Slova psaná v uvozovkách pocházejí z Deu 10:17, je pravděpodobné, že mág se zde dovolává tohoto verše, protože je citován v prvním požehnání „Osmnácti požehnání“, nejdůležitější denní modlitby synagogy.⁴⁶ Jak magické misky fungují, se zmíním ještě dále v kapitole o amuletech a talismanech.

Židovské magické texty se často snaží aktivovat sílu biblických veršů pomocí různých forem fyzické aplikace. Jedním ze způsobů, jak toho bylo dosaženo, bylo prostřednictvím exotických rekvizit. Recept na vyléčení bolesti hlavy vyžaduje napsat verzi verše z Num 12:13, „O Bože, prosím, uzdrav ji!“ na list rákosu a přiložit jej na hlavu. Další příklad je recept na vyléčení malomocenství. Praktikující mág vezme novou nádobu, naplní ji vodou a sedmkrát nad ní odříká 2Kr 5:11. Pak následuje pokyn, aby v nádobě hnětl koláče z kadidla, panenské moči a dalších přísad. Zjevně se předpokládalo, že výsledná látka způsobí okamžité vyléčení. Shimmush Tehillim (kniha Žalmů a jejich kabalistické užití) obsahuje několik podobných receptur. Například pro vyléčení bolesti hlavy nebo ramene je třeba recitovat 3. žalm nad olivovým olejem do kterého se má později přidat sůl. Nakonec je třeba potřít bolavou část těla touto směsí. V každém z výše uvedených případů je síla biblických slov pravděpodobně přenesena do fyzického předmětu, který je pak využit k léčení.⁴⁷

Nezákladnější variace biblické historioly se objevuje ve formě „Stejně jako X (=biblická událost) se stalo, tak se Y (=požadovaný výsledek) stane.“ Vynikajícím příkladem je amulet pro jednu Siahmovu dceru Sitt al-Ahl, který zní: „Stejně jako oni poslal k Danielovi anděla přítomnosti, tak přemůže všechny lidi i ústa všech lidí by měla být zavřena, stejně jako ústa Musy, syna Jala, aby nemohl ublížit mi.“⁴⁸ Tento text využívá sílu příběhu „Danielova spása v jámě lvové“ (Daniel 6) k zajištění ochrany klienta. Konkrétněji to vypadá, že autor amuletu měl na mysli Daniela 6:23: „Můj Bůh poslal svého anděla a zavřel tlamy lvům a oni mi neublížili.“ Další jasný příklad se objevuje

⁴⁵ LEVENE, Dan. A Corpus of Magic Bowls: Incantation Texts in Jewish Aramaic From Late Antiquity. London: Kegan Paul. 2003. ISBN 0710307268 9780710307262. s. 71-4.

⁴⁶ LEVENE, Dan. A Corpus of Magic Bowls: Incantation Texts in Jewish Aramaic From Late Antiquity. London: Kegan Paul. 2003. ISBN 0710307268 9780710307262. s. 12.

⁴⁷ ANGEL, Joseph. The Use of the Hebrew Bible in Early Jewish Magic. Journal Compilation, Blackwell Publishing Ltd, 2009. Religion Compass 3/5 (2009): 785–798, 10.1111/j.1749-8171.2009.00167.x. s. 794.

⁴⁸ NAVEH, Joseph a SHAKED Shaul. Magic spells and formulae: Aramaic incantations of late antiquity. Jerusalem: Magnes Press, Hebrew University, 1993. ISBN 9652238416. s. 211.

v receptu na dosažení spánku, který v aramejské parafrázi následuje jazyk Targum Onkelos jednoduše připomíná Boží čin v Gen 2:21: „Požehnaný ten, kdo způsobil, že na Adama padl hluboký spánek, a on usnul; tak bude spát X syn Xův, Amen Amen Selah.“⁴⁹

Rovněž jako u biblických citací je někdy při aktivaci síly biblické události potřeba použít exotických rekvizit. Dobrý příklad se vyskytuje v návodu Geniza, který se zmiňuje o zničení Sodomy a Gomory (Gen 19), aby došlo ke zničení nepřítelů. Nad směsí obsahující klientovu moč smíšenou s močí osla a černého býka je klientovi řečeno, aby sedmkrát přečetl následující zaklínadlo: „Jsi moc velkého Boha, jsi duch světa, kterým Bůh převrátil Sodomu a Gomoru... tak převrátíš a vykořeníš a vyhostíš XX z jeho domova a z jeho místa.“ V tomto případě lze strašlivý zápach kapalné směsi pravděpodobně srovnat s páchnoucím sirným ohněm, který pršel na Sodomu a Gomoru. Recitování zaklínadla tak čerpá sílu mytické biblické substance a napouští s ní mágovou močovou směs.⁵⁰

Jedno z velkých nebezpečí, kvůli kterému lidé starověkého světa hledali magickou ochranu byli jedovatí hadi. V sinajské divočině seslal Hospodin rozsudek nad „ohnivými hady“, aby sužovali vzpurné lidi, dokud nebudou činit pokání. Ti pak byli zázračně uzdraveni, když spatřili bronzového hada vytvořeného v určité póze a usazeného na tyči (4Mo 21:4-9). Ačkoli někteří považovali tento akt za homeopatické magie, rabíni pochopili, že to není jejich pohled na samotného bronzového hada, který je uzdravoval, ale Boží milost skrze ně, jejich pokání a víru. Byl to Jahve, kdo mohl léčit, ne žádný z hadích bohů nebo amuletů z Egypta. Později, když Izraelité učinili Nehushtan neboli bronzového hada předmětem modlářského uctívání, Chizkijáš sochu zničil (2Kr 18:4). Egypťští mágové věděli, jak přeměnit kobru do podoby neživé hole (Ex.7:8-13), pravděpodobně tlakem na její krk. Tradiční indický zařikávač hadů zase hraje na píšťalu. Ale protože všichni hadi jsou hluší (Ž 58:4-5), zařikávač hadů nejvíce drží pozornost hada svými pohyby. V roce 1968 byla publikována práce o zaklínadle proti hadímu uštknutí z Ugaritu (RŠ 24.224=UT 507).

„Můj osud je uštknutí hadem,
kousnutí hada s jedem,
nechej zaklínače z něj vyčerpat,
z něj jed odstranit.“

To co velmi zaujalo badatele, je skutečnost, že kořen ugaritského výrazu pro „okouzlující - *mlhš*“ je příbuzné hebrejským slovům pro zaklínače hadů ve Starém zákoně. Tyto byly

⁴⁹ NAVEH, Joseph a SHAKED Shaul. Amulets and magic bowls: Aramaic incantations of late antiquity. Jerusalem: The Magnes Press, Hebrew University, 1985, 304 s. ISBN 9652235318. s. 227.

⁵⁰ BOHAK, Gideon. Ancient Jewish Magic. Cambridge University Press, 2011. ISBN: 0521180988. s. 313.

doslova „*mlhšim* - našeptávači“, od slovesa „*lhš*“. Iz 3:3 „odborník v našeptávání“ nemá být interpretováno jako „výmluvný“ (podle targumu, vulgáty i syrské verze), ale jako „chytrý kouzelník“. v Jer 8:17 Hospodin hrozí, že pošle jedovaté hady, které nelze okouzlit. Kaz 10:11 vypráví přísloví: „Když had uštkne dříve, než je okouzlen, není pro okouzlujícího žádný zisk“ (doslova „pán jazyka“). Kaz 12:13 poznamenává: „Kdo bude litovat kouzelníka, kterého uštkne had?“⁵¹

Nakonec stojí za zmínku lék na lepru, který se objevuje v grimoáru „Meč Mojžíšův“, což je další magická příručka z posttalmudské Babylonie o které budu ještě hovořit. Návod k léčbě vyžaduje, aby klient nejprve odříkal přísahu, která přikazuje, aby nemoc zmizela, a poté se „vykoupal a ponořil sedmkrát do řeky.“ Nakonec má napsat původní přísahu na amulet a nosit jej na krku. Zatímco žádný biblický příběh se neodehrál přesně tak, jak je zde popsáno, zdá se, že zásadní část léčby je založena na události v 2Kr 5, kde je syrský generál Naaman, který je uzdraven z malomocenství poté, co se sedmkrát ponořil do řeky Jordán. V tomto případě tedy účinnost léku čerpá z účinnosti použité biblické události.⁵²

Historik Josephus Flavius (37 – 100 n. l.) uvádí celou řadu židovských magických praktik a osobností, které vládli magií. Popisuje např. Šalamonovu ezoterickou moudrost, Eleazarovy exorcismy, kypersko-židovského mága, čarodějnic z Endoru, kořen Baarů a jeho exorcistické vlastnosti, a dokonce i Mojžíše a Áronovu bitvu s egyptskými kouzelníky. Josephus je hrdý na Šalomounovu velkou bystrost, která přesahovala Egypťany, kteří byli v řecké a latinské literatuře známí jako velcí kouzelníci. Lucius Flavius Philostratus (170-250 n. l.), řecký sofista vychvaluje Balámovu proroctví, ale také ho popisuje jako věštce a kouzelníka. Z pohledu Philostrata je pravdivé proroctví dobré, ale magické věštění je špatné, protože by mohlo svádět dobré Židy od Boha.⁵³

V biblické literatuře můžeme poukázat na četné příklady proroků praktikujících „kouzla“. V tomto ohledu jsou Eliáš a Eliša možná nejvýznamnějšími příklady. Vědí, jak dekontaminovat znečištěné vody a přimět železnou sekeru, aby zdánlivě magickými prostředky vyplavala zpět na hladinu vody (2Kr 2,19-22, 6,1-6). Také zachraňují život dítěte (1 Kr 17,19-23, 2 Kr 4,33-37). Kromě toho provádějí zázraky léčení a plodnosti, které, i když nejsou popsány „magickou“ terminologií, nicméně používají různé rituální úkony (použití prorokovy hole jako magického předmětu, házení soli jako *materia magica*

⁵¹ YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 193-195.

⁵² GASTER, Moses a DAICHES, Samuel. Three Works of Ancient Jewish Magic. Hastings, UK: Chthonios Books, 1986. ISBN 0948366036. s 37.

⁵³ BOHAK, Gideon. Ancient Jewish Magic. Cambridge University Press, 2011. ISBN: 0521180988. s 93.

do znečištěného pramene atd.), které dokazují, že k uskutečnění různých „zázraků“ byla nezbytná více než jen vůle Boží.⁵⁴

Kromě kabaly⁵⁵ používala židovská komunita celou řadu dalších magických praktik, i přes již zmíněný vydaný Mojžíšův zákon, který jakoukoliv magickou činnost zakazoval. Proč by jinak někdo zakazoval něco, co se nedělo? Na židovskou magii měl vliv především Egypt, Babylon a v neposlední řadě i řecká a římská kultura. Židé rozlišovali podobně jako v jiných kulturách magii vyšší, provozovanou kněžími, a nižší, individuální, tedy lidovou.

Zcela nejběžnějším magickým aktem bylo klasické obětování, které lidé provozovali v rámci svého náboženství a jeho rituálů. Hojně se používali amulety a talismany, všemožně se věštilo např. z vnitřností ptáků nebo se vykládaly sny a provozovala se nekromantie. Židovská kultura má zajímavě propracovaný systém angelologie a démonologie, na níž je úzce napojen exorcismus a léčitelství, jak dokazuje celá řada židovských kouzel nalezených v Qumránu, Káhiře a nebo případně v řeckých magických papyrech (PGM). Samozřejmě astrologie a alchymie nebyly výjimkou, i když nebyly tak rozšířené jako magie. Častou magickou praktikou židovských rabínů bylo umění přivolávání deště. V Talmudickém traktátu (Thaaníth 19a) je popsáno, jak Chonín ha-maagél („dělač kruhů“) dokázal přivolávat déšť. Ale nejen to, v jiném, také talmudickém traktátu (Bábbá Kámmá 117a) se píše o slavném rabbim Jochananovi, který dokázal modlitbou vzkřísit zpět k životu jistého Kahánu, jehož před tím usmrtil „zlým pohledem“, hebrejsky ajin ha-ra („zlé oko“), protože v jakési diskuzi nad ním Kahána vyhrál. Technika zlého pohledu („zlé oko“) je vlastně založená na němé kletbě.⁵⁶ V Talmudu je mnohem více pasáží, kde se píše o usmrcení pouhým pohledem, nejedná se tedy o ojedinělý případ.

Jisté obranné techniky se dočteme u Yamauchiho. V Arslan Tash, který leží v Sýrii, byl nalezen amulet proti „zlému oku“. Ochranné zaklínadlo na amuletu je napsáno ve fénickém jazyce, ale aramejským písmem a datuje se z počátku 7. století př. n. l. Znění přeložil T. H. Gaster: „Uteč, ty sesilateli zlého oka! Drž se dál od hlav lidí, ty, který

⁵⁴ JEWELL, Phil. Flavius Josephus' Terminology of Magic: Accommodating Jewish Magic to a Roman Audience, 2011. [E-book]. ASIN : B005LDPI2G

⁵⁵ Kabala se předávala v době Druhého chrámu ústně, stejně jako Tóra. První kabalistické spisy se objevují, už ve 2 stol. n. l. (zdroje viz kapitola 3.1.9. Kabala).

⁵⁶ O. Eliáš o zlém oku píše: „Zlý pohled jest vlastně němou kletbou, a svou podstatou jest celkem cizí duchu Kabbaly, jejíž moc spočívá na živém Slově. V pozdější epoše kabalistické umlká proto tradice o ‚zlém oku‘ a na její místo nastupují zprávy o pronesených kletbách. Proti zlému pohledu pomáhalo u Židů, stejně jako již v antickém světě, užití ostrých železných předmětů neb zbraní, dále tzv. ‚fiku‘, t. j. palce, prostrčeného mezi ukazováčkem a prostředníkem zařaté ruky (‚dělati fik‘ ‚fare di fico‘).“

ELIÁŠ, Oldřich. Úvod do magie. Praha: Trigon, 1992. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-25-8. s. 83.

ukončuješ jejich důvtip, když (kdykoli) na hlavu toho, kdo sní, oko uhodí, se ctností mého neposkvrněného oka, je tvé sesílání zlého oka u konce (skončí)!“⁵⁷

Podle Mosseho a Cappannariho, ve Starém zákoně hebrejský výraz „zlé oko“, neznamená magické „zlé oko“. Když se v Písmu objeví věta (1Sam 18:9) „Do Saula vešlo zlé oko“, mělo by to znamenat zcela jistě, že Saul žárlil na Davida, ale v hebrejštině toto sloveso v tomto verši jednoduše znamená „sledoval“ nebo „sledoval očima“. Jiné pasáže (Dt. 15:7-11; Př. 23:6-7; 28:22; Ecclus, 14:9-10) naznačují, že hebrejská fráze „zlé oko“ ukazuje na sobecký postoj toho, kdo touží po bohatství, je lakomý a kdo se zdráhá rozdělit s těmi, kteří mají méně štěstí. Zdá se, že jde o stejný případ použití fráze „zlé oko“ v Novém zákoně používané Ježíšem (Mt. 6:23; 20:15; Mk. 7:22), je třeba však rozlišit tuto frázi od pojmu „jedno oko nebo jednooký“, který, jak naznačuje kontext (Mt. 6:19-34), znamená velkorysý duch.⁵⁸

V Novém zákoně je jasný odkaz na obavy ze „zlého oka“ např. v Gal 3:1 i když překlady téměř všechno zastřely. Učenci, jako je J. B. Lightfoot, jasně rozpoznali implicitní narážky použití této fráze. „Ó vy pošetilí Galatští, kdo vás uhranul? Vyličil jsem vám Krista ukřižovaného před vašimi zraky. Nechali jste je bloudit z tohoto milostivého prohlášení vašeho krále, spočinuli na vadnoucím oku čaroděje, podlehli jeho fascinaci a byli uhranuti. A život vašich duší vám byl vysát závistivým pohledem.“⁵⁹

Zajímavý je výklad F. W. Farrara o Pavlově takzvaném „trnu (přesněji ‚třísky‘) v těle (v případě Pavla v oku)“ (2. Kor. 12:7) jako akutní oftalmii (vzácná bilaterální granulomatózní panuveitida, při které může trauma jednoho oka způsobit zánět i v druhém netraumatizovaném oku) částečně oslepující vizí na cestě do Damašku. Toto nyní vzácné, ale tehdy vcelku rozšířené onemocnění bylo jak nesnesitelně bolestivé, tak znetvořující. To by vysvětlovalo, proč Pavel psal takovými velkými písmeny (Gal 6,12) jeho pozdrav Galatům. Mimochodem by jeho zánět očí pomohl vysvětlit: (1) proč byl pro ně Pavel ten se zlým okem, protože kdokoliv kdo trpěl na šedý zákal nebo zelený zákal byl pro prostý lid ten se zlým okem. Pro toto označení však stačilo mít oko třeba jen poraněné nebo jinak znetvořené (Gal 4:14); (2) proč byli ochotni si vyloupnout své vlastní oči, aby je dali Pavlovi (Gal 4:15); a (3) proč je nyní Pavel kárá za selhání pod zlým okem hebrejců (Gal. 3:1).⁶⁰

⁵⁷ YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 188.

⁵⁸ YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 188.

⁵⁹ YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 189.

⁶⁰ YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 190.

Existují ale i rabínské odkazy na „zlé oko“. Rabín Arika zašel tak daleko, že průměrně dosáhl, aby 99 ze 100 lidí zemřelo kvůli zlému oku! Dokonce platila výjimka ze zákazu práce o sabatu pro vyslovení kouzla proti „zlému oku“. Člověk mohl vzít pravý palec do levé ruky a pak naopak a na ochranu řekl: „Já, A, syn B, pocházím ze semene Josefa, proti jemuž „zlé oko“ nemá Moc“. Víra ve „zlé oko“ přetrvávala mezi Židy i ve středověku. Rashi napsal, že jistý muž bude říkat svému krásnému synovi „Ethiop“ (ekvivalent výrazu „Negr“) aby se vyhnul závistivému zlému oku. Zmínky o zlém oku v římské literatuře naznačují, že by mohlo být zažehnáno pliváním do kabátu. Chlapci dostali „bullu“, zlatý amulet, který měli nosit, dokud nepřijmou tógu, asi ve věku 13-14 let. Amulet měl často tvar falusu, který byl určen tak „fascinovat“ „zlé oko“, že nic jiného nevidělo.⁶¹

Je zcela jasné, že strach ze zlého oka pokračoval i v křesťanské éře, jak je doloženo četnými amulety, malbami a mozaikami. Mozaika z Antiochie ukazuje např. „zlé oko“ jak je napadáno různými zvířaty a zbraněmi. Jeden aspekt nepřátelských vztahů mezi křesťany a Židy bylo podezření, že Židé měli tuto zlovolnou magickou moc. Kánon Elvíry č. 49 (305 n. l.) zakázal Židům vstupovat na pole se zrajícím obilím, aby svým pohledem nezpůsobili uschnutí úrody. Anglickým Židům bylo zakázáno zúčastnit se korunovace Richarda Lvího srdce (1189) ze strachu, že by „zlé oko“ mohlo poškodit korunu. Tak obávaná byla údajná síla Židů, že německé slovo pro „zlé oko“ zůstává Judenblick (Židův pohled). V Itálii je stále rozšířený strach z tzv. „mal'occhio“, stejně jako z používání kouzel, jako je např. „corno“, amulety ve tvaru kozího rohu na ochranu před „zlým okem“. V moderním Řecku se kouzla zvaná „sulaktá“ široce používají proti „zlému oku“. Na severu Afriky často používaným profylaktickým symbolem je ruka s nataženými prsty. Kromě toho, „Děti jsou často špinavé a nikdy se nemyjí, aby byly chráněny před zlým okem“.⁶²

Další zajímavou magickou praxí v období Druhého chrámu, jak jsem se již zmínil výše, byla metoda výkladu budoucnosti z vnitřností ptáků, tzv. ornitomantie. Rabíni rozlišovali „řádné věštění“ a „zakázané věštění“, které se lišilo pouze tím, že pokud se použil k věštění havran, vše bylo v pořádku, ovšem použití jiného druhu ptáka bylo zakázané. Myšlenka, že ptáci jako nositelé nebeských zpráv, založená na biblickém verši: „neboť nebeské ptactvo roznese ten hlas, okřídlenec vyzradí každé slovo“ (Kaz 10,20), se stala ústředním tématem diskutovaným širokou kabalistickou společností. Ornitomantie je

⁶¹ YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 191.

⁶² YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 191.

považována za démonickou praxi černé magie, spojená s démony a nečistými duchy, jako jsou Lilith a Samael⁶³

„Pohled do jater“ je jednou z nejtíhodnějších forem věštění. Každá z různých částí jater, jejich laloky, žlučník, vývody a tak dále, měla zvláštní význam, podle teorie zřejmě bůh, kterému bylo zvíře obětováno, zjevil svou vůli tím, jak vyformoval orgán, který měl být sídlem života oběti. U Babylonské chrámové školy najdeme okraj jater rozdělený do šestnácti oblastí se jmény božstev, která je obývají, odpovídající rozdělením nebes, ve kterých sídlí bohové, zatímco na zadní straně je čára rozdělující játra na „den“ a „noc“.⁶⁴

3. 1. 1. Nekromantie

Výraz „nekromantie“ vznikl ze spojení dvou řeckých slov „nekros“ – mrtvý, zemřelý, a „manteia“ – věštba, věšectví. Patří tedy mezi tzv. mantické (věšební) druhy magie. Účelem této magické praxe je vyvolání duchů zemřelých pomocí zařikávání, aby odpověděli na otázky živých, případně i o budoucnosti. Tyto věšební metody byly hojně používány od dob před-antického světa. Jeden z nejstarších písemných dokladů je Homérova Odyssea. Tento druh magie se praktikoval téměř ve všech kulturách po celém světě, bohužel, ani tak se nedochoval žádný přesný záznam jednotného postupu či návodu.⁶⁵ Vše je založeno na předpokladu, že duch mrtvého, jehož existence není omezena na hmotnou úroveň, dokáže vidět a vyčíst budoucnost z astrální pláně. Nezávislost na hmotné úrovni těmto bytostem rovněž umožňuje rozpoznat a označit místa ukrytých pokladů, předat magikovi informace o povaze duchů a démonů, případně předat rady pro komunikaci s nimi.⁶⁶ Co se týče pozdějších zdrojů H. C. Agrippa von Nettesheim (1486-1535), německý právník, lékař a okultista, ve své IV. knize díla „De occulta philosophia“ hovoří o nekromantii takto: „Nekromantie je totiž ta část goétie, která se zabývá tím, že získává od mrtvých věštby a před krátkou dobou zemřelé přivádí opět k životu.“⁶⁷ Ve III. knize zase píše, že nekromantii chápe nejen jako věšveckou metodu, ale i jako „skyomantii“, tj. evokaci „stínů zemřelých“, jejímž cílem je obvykle též dotazování těchto stínů na budoucnost.⁶⁸

⁶³ BOS, Gerrit. Jewish Traditions on Divination with Birds (Ornithomancy). University of Cologne. 2015. DOI 10.13140/RG.2.1.2155.1841. s. 26

⁶⁴ ASTROLOGY in the International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/A/astrology.html>

⁶⁵ ŠTIRSKÝ, Benedikt. Lexikon magie a esoteriky. Praha: CZ Books, 2006. ISBN 80-86947-14-9. s. 188-189.

⁶⁶ VESELÝ, Josef. Magie. 2. opr. a dopl. vyd. Praha: Vodnář, 2002. ISBN 80-86226-37-9. s. 514.

⁶⁷ AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. Okultní filosofie. Kniha IV. Praha: Trigon, 1993. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-40-1. kap. 1. s. 50.

⁶⁸ AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. Okultní filosofie. Kniha III. Praha: Trigon, 1993. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-40-1. kap. 42. s. 51.

E. Lévi se domnívá, že duchové nebo fantomové, které je možno takto zaříkávat a evokovat, jsou pouhými otisky v astrální sféře. Nejedná se tedy o reálné bytosti, ale jen o zbytky astrálního světla (těla) zemřelého. Lévi nazývá evokaci láskou, nenávistí nebo rozumem: „Jsou evokace rozumem, evokace láskou a evokace nenávistí, avšak nic nedokazuje, což znovu opakujeme, že by duchové opouštěli vyšší pláň, aby se s námi stýkali“⁶⁹ Nekromantický rituál si magik, tedy nekromant, sestavuje sám na základě určitých zásad. Také připravit se na rituál není vůbec snadné, operatér musí projít přípravami, jako je několikadenní půst, nemyslet na ženy, a naopak musí myslet na smrt a pokud možno také na osobu, kterou chce zavolat. Jako magnetický volt lze použít některou z osobních věcí zemřelého. Carl Kiesewetter (1854–1895), německý teosof a okultista, v knize „Faust v dějinách a tradici“ napsal podrobný rozpis základních zásad nekromantické operace:

1. zdržet se po osm dnů před operací všech prudkých vášní;
2. vyvarovat se po tuto dobu opilosti;
3. nestýkat se s mnoha lidmi;
4. vyhýbat se místnostem, kde přebývají ženy, a číst denně o pomíjivosti života;
5. denně myslet na osobu, která se má zjevit, vzpomínat a modlit se za ni;
6. poslední den před operací jíst jen v poledne a zůstat celý den sám;
7. uvědomit si, že evokovanou osobu nechce nekromant spatřit z nějakého nekalého důvodu. Je zakázáno evokovat osoby, které operatér zabil, nebo dokonce zavraždil, nebo se ptát na intimní věci.⁷⁰

E. Lévi popisuje ve své knize „Dogma a rituál vysoké magie“ evokaci fantómu Apollonia z Tyany, tedy současníka Ježíše Krista, a přitom zdůrazňuje: „Vyvolávání musí být vždy odůvodněno a mít chvályhodný účel, jinak jsou to operace temnot a šílenství, pro rozum a zdraví velmi nebezpečné. Zaklínání a vyvolávání z pouhé zvědavosti nebo proto, abychom vyzkoušeli, zda něco uvidíme, znamená připravit se předem na marnou námahu.“⁷¹ Nekromantii tohoto typu lze definovat, jako evokování „astrálního těla zemřelé osoby, které má, jak jsme si již uvedli výše, jen dočasné bytí.

S démony je spjata i nekromantická praktika mluvících hlav popravených vězňů. Ve slavné biblické pasáži Ráchel ukradne „Terafím“ (domácí bůžky) svého otce Lábara a prchá z Harranu spolu s Jákobem (Gen 31:19). Rabínská tradice nabízí některá velmi

⁶⁹ LÉVI, Eliphas. Dogma a rituál vysoké magie. 2., přeprac. a dopl. vyd. Přeložil D. Ž BOR. Praha: Trigon, 1996, c1995. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-65-7. s. 118.

⁷⁰ KIESEWETTER, Carl. Faust in der Geschichte und Tradition, II. sv. Berlin: 1921. s. 197.

⁷¹ LÉVI, Eliphas. Dogma a rituál vysoké magie. 2., přeprac. a dopl. vyd. Přeložil D. Ž BOR. Praha: Trigon, 1996, c1995. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-65-7. s. 234.

zajímavá vysvětlení povahy a funkce těchto poněkud tajemných „Terafim“ (modly, idoly, domácí bůžci atd.). V Pirke de Rabbi Eliezer (PRE) se dočteme: „Bůh přišel k Lábanovi Aramejci ve snu ... [a Laban říká Jákobovi]: ‚A přesto proč jsi ukradl mé Terafim, které jsem uctíval?‘ A co to jsou Terafim? Zabijí muže, prvorozeného, který je červené barvy. Useknou mu hlavu a tu osolí a okoření. Pak na zlatou destičku napíšou jméno nečistého (ducha) a vloží to pod jeho jazyk. Postaví ho do výklenku ve zdi, zapálí před ním lampy a klaní se mu. On k nim šeptem mluví. Odkud víme, že Terafimové mluví? Protože se říká: ‚Terafimové mluvili marně.‘ (Zach. 10:2). A právě kvůli tomu je Ráchel ukradla, aby nemohli prozradit Lábanovi, že Jákob uprchl, a nejen to, ale také tím chtěla odstranit modlářské uctívání z domu svého otce.“

Tento příběh je doložen i v několika dalších rabínských zdrojích. V midráši Tanhuma (Parashat Va-Yetze 12), stejně jako v PRE, by oběť měla být prvorozeným mužem, dokonce i typ nekromantie je téměř identický. Tanhuma podává etymologické vysvětlení názvu „Terafim“: „Proč se jim říká Terafim? Protože to byla díla torefu (nečistoty), skutků nečistoty“. Dále tato pasáž určuje, že jméno na zlatém štítku, je jméno démona a že při vkládání pod jazyk, provádějí „určitý magický obřad“. Hlava se poté umístí do již dostupného výklenku ve zdi, kde pak hlava mluví šeptem. Podobná zpráva je doložena v targůmu Pseudo-Jonatán v Gen 31:19. Tento text opakuje informace o vybraném, obětovaném, prvorozeném muži. Zmiňuje také magické formule napsané na zlatém štítku.

Nakonec je podobný příběh zahrnut do středověkého midráše Sefer ha-Yashar (31:41). Speciální kultovní příprava hlavy před získáním věšteckých vlastností se opakuje. Tento text dodává, že „oni“ by nejprve oholili vlasy z hlavy, čímž by možná tímto způsobem zdůrazňovali její vzhled jako lebky. Navíc, tento text zdůrazňuje, že jde o „jméno“ napsané na zlatém štítku, který oživuje hlavu. Tato pasáž naznačuje, že alternativně člověkem vyrobené, antropomorfní modly z drahých kovů by se daly použít podobně. Magická síla přisuzovaná takovéto modle, byla vysvětlena vlivem planet. V souladu s tím, zde byla spojena činnost budoucího výkladu astrologické i alchymistické víry. Rabínské příběhy nám slouží primárně jako exegetické a objasňují nám verš (Gen 31:34), Ráchelinu krádež domácích bůžků z domu jejího otce. Podle rabínských nastíněných výkladů Ráchel ukradla modly, protože uměly mluvit, aby nebyli prozrazeni a proto mohly být tyto modly použity i pro věštění. Tato myšlenka naznačuje, že věštění bylo přímo spojeno s modloslužbou. Asociace Terafimů s „mluvícími hlavami“ je spojováno se Zach 10:2: „Terafimové mluvili marně“. Tedy modly byly již považovány za

oživené. V souladu s tím to nemusí být tak překvapivé, že se v pozdějších prepisech a exegetických výkladech biblického příběhu, Terafimové stali skutečnými mluvícími hlavami. Zdroje navíc zdůrazňují, že magická manipulace s oddělenou hlavou umožňuje její věštecké schopnosti a její následné využití k věštění. Výrazným společným prvkem textů je důraz na démonickou sílu vycházející ze zlaté destičky, která oživuje useknutou hlavu a propůjčuje jí magické věštecké schopnosti. Použití rytých zlatých destiček (lamel) by naznačovalo pohanské pohřební praktiky. Přesné znění magické formulky na nich vyryté nejsou specifikovány. Rabínské texty se však shodují, že to bylo jméno démona.⁷²

Řecké magické papyry dosvědčují používání lebek na magické účely a k věštění právě v období Druhého chrámu. Návodů zahrnují lebky z lidského těla, které bylo násilím zabito (nicméně ne mágem samotným pro tento účel) a připraveny různými způsoby. Důkazy nasvědčují tomu že při výrobním postupu a při samotné manipulaci (věšební seanci) nebyl používán žádný standardní nebo jednotný postup. Ve skutečnosti samotné PGM podávají různorodé určité magické návody a poskytují dobrý textový základ pro technickou přípravu lebek na nekromantické nebo jiné magické účely. Tyto návody vyžadují nápisy magických formulí přímo na lebky, podobně jako u zaklínací misky, ale i použití lamel vkládaných do úst. Lebka se pak stává komunikačním prostředkem mezi mágem a nadpřirozenou mocí (PGM IV 1928-2240; PGM IV 2140-44; PGM XII 401-44; PGM IV 2006-2125; PGM IV 2025-2039).

Existuje dostatek důkazů, aby se dospělo k závěru, že nekromantické praktiky byly dobře známé už v biblické době, a dokonce v určitém kontextu mlčky tolerovány. Nejznámějším případem nekromantie v Bibli je evokace duše Samuela v Endoru (1 Sam 28). Vyzývání ducha Samuela tedy poskytuje důkazy, že se praktikování nekromantie opravdu dělo a že byla vcelku veřejná znalost souvisejících věšteckých technik. Saul nežádá kněze o pomoc, ale náboženského specialistu, čarodějnici, za účelem komunikace s duchem mrtvého o budoucnosti, tedy věštby.

Již v 5. století př. n. l. byla nekromantie spojována s magickými praktikami, které vládnoucí elity neschvalovaly a které se snažily marginalizovat a vydávat zákony proti nim. Přesto i nejvýznamnější římské postavy, samy císaři, byli zapleteni do nekromantických rituálů jak zapsali životopisci a kronikáři, kteří měli sympatie k republice. Tak Suetonius (Nero 34, 46; viz také zjevení ducha Agrippiny, Tacitus, Letopisy 14:5, 9-10 a Dio Cassius 61:14.) popisují Neronovo vyvolávání duše jeho matky

⁷² GRYPEOU, Emmanouela. Talking Heads: Necromancy in Jewish and Christian Accounts from Mesopotamia and beyond. University of Stockholm. Collectanea Christiana Orientalia 16, 2019. ISSN-e2386-7442. s. 3-6

Agrippiny pomocí dovedností perských mágů. Plinius vyobrazuje Nera ještě v negativnějším zobrazení a popisuje jeho nekromantické počínání, což naznačuje, že hlavním císařovým učitelem byl arménský kouzelník jménem Tiridates (Plinius starší, Přírodní Historie, 30:14-18). Mezi další slavné císařské nekromanty patří Otho (Suetonius, Otho 7) a Hadrian (Dio Cassius, 69:11). Nekromantie se v raném impériu stala předmětem právního omezení a byla potenciálním zdrojem revolučních spiknutí. Akt nekromantie se tak v císařském Římě stal nezákonným aktem, který byl spojen s revolučními aktivitami, které císaři chtěli vymýtit. Takže Augustus kromě toho, že postavil mimo zákon zveřejňování svého vlastního horoskopu, zakázal i používání magie a věštění k předpovídání smrti (Dio Cassius, 56:23, 25). Stejně tak Tiberius zakázal využívání proroků k určení data smrti císaře (Suetonius, Tiberius 63,1). Po aféře, ve které byl mág Drusus dohnán Tiberiem k sebevraždě kvůli podezření z nekromantických praktik, jejichž cílem bylo ublížit císaři a jeho rodině, vyvinul senát soustředěné úsilí k vyhnání různých forem mágů z celé Itálie (Tacitus, Annals, 2:27-32).⁷³

3. 1. 2. Zaklínání a proklínání

Jednou z oblíbených technik židovské magie nejen v období Druhého chrámu bylo všemožné využití různých zaklínání a proklínání, ať už na ochranu, nebo jako útočná kouzla. Podle Yamauchiho lze proklínání dělit na dva druhy. Závisí na tom, zda lze kletby považovat za náboženské sankce nebo za magická zařízení spouštěné okolnostmi. Do první kategorie by zařadil formální výzvy k bohům, aby potrestali ty, kdo porušují smlouvy a přísahy. Do druhé kategorie by zařadil individuální prokletí proti nepříteli. Jsou ale i příklady, které může být obtížné kategorizovat. Většina starověkých smluv z Blízkého východu obsahovala seznamy bohů, kteří sloužili jako svědci a byly zakončeny dlouhým seznamem strašlivých kleteb, které postihly ty, kdo by smlouvu a přísahy v ní porušili. Někteří badatelé věří, že zřejmě odhalili vlivy takových smluvních formulí v pasážích Starého zákona. Ve Starém zákoně jsou dvě nápadné pasáže, které, jak se zdá, odrážejí běžnou magickou víru, že jakmile byla kletba vyřčena, předpokládá se její nezávislost na sesílateli. V Soudcích 17:1–6, když žena zjistila, že bylo 1100 šekelů stříbra ukradeno, pronesla na zloděje kletbu. Když to slyšel její syn, který byl viníkem, tak se přiznal. Protože nemohla jednoduše odvolat kletbu, zrušila jí svým požehnáním jako proti kouzlem. Přísloví 26:2 vyvrací magické prokletí o kletbě prohlášením: „Jako skákavý vrabec nebo svižná vlašťovka, nezasloužená kletba necht' utichne“. Později si rabíni ještě

⁷³ JEWELL, Phil. The Rehabilitation of The Witch of Endor: Flavius Josephus and Roman Necromancy, 2011. [E-book]. ASIN : B005VR4FBM

ponechali populární přísloví o nezávislé moci kletby, tvrdící: „Prokletí mudrce, ačkoli je vysloveno bez příčiny, nabývá účinku“.⁷⁴

Prokletí vyslovené mělo větší, ale za to krátkodobou účinnost, zatímco to napsané trvalo dlouho, ale mělo slabší moc. Pojďme si uvést několik příkladů, kdy bylo využito židovského magického umění agresivní cestou. Na jih od Řecka na ostrově Delos v oblasti Rhenea našli dvě kamenné ostraky z doby Druhého chrámu, kde byla napsaná prokletí proti tomu, kdo se odvážil otrávit a zabít Heracleu. „Vzývám a prosím Nejvyššího Boha, Pána duchů a všeho těla, proti těm, kteří zrádně zavraždili nebo zabili pomocí jedu ubohou Heracleu, jež předčasně usmrcená a neprávem prolila svou nevinnou krev, takže to samé ať se stane těm, kteří ji zavraždili nebo zabili pomocí jedu, a také jejich dětem. Pane, který dohlíží na všechny věci a Boží anděly, před kým každá duše se dnes pokorně sklání, prosím, pomsti tuto nevinnou krev a rychle najdi spravedlnost.“ Tato technika až nápadně připomíná Egyptské proklínání hrobek faraonů proti vykradačům hrobů. Jiný příklad útočné magie, kdy Mojžíš zašeptá jméno svého boha faraónovi ve chvíli, kdy se ho ptá, který bůh ho poslal s žádostí o propuštění božího lidu z Egypta. Jakmile toto Mojžíš udělá, faraón zcepení a nemůže se hýbat do té doby, dokud ho Mojžíš zase neprobere (Ex 5.2). Praktiku, kterou Mojžíš použil, jsme si už vysvětlili v kapitole o kabale, která pracuje se silou božích jmen – vyslovení „šému“. Další zajímavá zmínka o proklínání v bitvě, která se ale objednateli služeb trochu vymkla z kontroly, je zaznamenána v díle Flavia Josepha. Popisuje událost, která se stala na jaře roku 65 př. n. l. během židovské občanské války, která měla brzy vést k Římské nadvládě a Pompeiovu dobytí Palestiny. Připojíme se ke scéně, kdy John Hyrcanus II. a jeho následovníci obléhají svého bratra Aristobola II. a kněží, již ho podporovali v chrámu, který nebyl jen náboženské centrum všech Židů, ale také nejvíc opevněné místo v Jeruzalémě. Hyrcanovi muži se obávali, že obléhání může trvat až příliš dlouho a bude náročné, a proto se rozhodli využít nějaké mimovojenské prostředky k poražení svých protivníků a obrátili se na Honiho (stejný Honi, který kdysi přesvědčil Boha, aby poslal déšť). Přikázali mu: „proklej Aristobola a jeho rebely.“ Honi nicméně odmítl hrát roli Bileáma proti židovským spoluobčanům, ale když se ho dav pokusil přinutit, stál mezi nimi a hlasitě se modlil k Bohu. Jeho modlitbu podává Josephus takto: „Ó Bože, Králi vesmíru, protože ti, kteří zde nyní stojí, jsou Tvůj lid a ti, kteří jsou obléháni, jsou Tví kněží, prosím tě, abys těm tam nepomáhal proti těmto zde, a nesplnil to, co tito zde žádají proti těm, kteří jsou tam.“ Rozzuřený dav ovšem s jeho odmítnutím spolupracovat nesouhlasil, a tak ho jednoduše na místě ukamenoval.⁷⁵ Josephus nám zde podává hned dva důkazy použití magie židovským svatým mužem, a to oběma způsoby,

⁷⁴ YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 183-184.

jak pozitivně (volání deště), tak negativně (žádost o prokletí). Mágové vždy pěstovali i alchymii, nebo řekněme výrobu různých lektvarů, ať už léčivých, nebo jedovatých, lektvary lásky ale i výrobu různých drog atd. Na královském dvoře za Herodovy vlády bylo obviněno několik manželek z erotické magie a použití lektvarů proti svým manželům.⁷⁶

Výzkum židovské milostné magie v období Druhého chrámu obvykle zahrnuje tři kategorie kouzel: ty, jejichž cílem je pěstovat lásku mezi členy páru (skutečnou nebo potenciální); ty, které vytváří pravý opak, to znamená zasít nenávisť a rozdělit milenecký pár; a nakonec kouzla pro „laskavost a milost“, která byla určena k dosažení sociální náklonnosti jedné nebo více osob, často nadřízených, jako např. soudce nebo hodnostář. Údaje o těchto kouzlech jsou uvedeny ve dvou hlavních zdrojích: nalezené návody na kouzla (sborníky magických receptů a návodů psaných na papyrech, hliněných a kovových tabulkách) na jedné straně a hotové výrobky, zejména textové amulety na straně druhé. Většina amuletů pocházejí z mimořádné zátoky Káhiry Genizah, kde byla nalezena sbírka, až 300 000 dokumentů pokrývajících téměř celé tisíciletí (od) ve skladištních prostorách synagogy Ben Ezra. Nejstarší záznamy sice pochází z 8. stol. n. l., ale amulety a návody na jejich výrobu jsou mnohem starší.⁷⁷

3. 1. 3. Magie talismanická

Talismanická magie se především zabývá výrobou magických předmětů, ať už magických pomůcek, které magik užívá při rituálech a magických obřadech (hůlky, zrcadla, pečetě, ochranné kruhy atd.), tak osobních předmětů ochranných a divinačních. Pod pojmem divinační se zde myslí vyzařování nebo přitahování pozitivních vlivů. Patří sem i sigilární magie, kdy magik za určitých pravidel vytvoří zakódované jméno nebo přání do obrazce neboli sigilia (pečeti).

Jaký má původ výraz „talisman“, není jisté. Nejpravděpodobněji pochází z arabštiny, z výrazu „talis ma“ (magická značka). Další teze hovoří o původu z výrazu tureckého „*talism*“ (kouzelný obraz), a ještě je tu řecké „*telesma*“ (dokončení, dokonání).⁷⁸

Štirský u výrazu „Talisman“ uvádí: „Talisman bývá často nesprávně považován za synonymum slova amulet. Rozdíl mezi talismanem a amuletem je ten, že talisman slouží

⁷⁵ CROSSAN, J. D. The Historical Jesus: The Life of a Mediterranean Jewish Peasant (Reprint ed.). HarperOne. San Francisco, 1993. ISBN 0-06-061607-5. s 142.

⁷⁶ BOHAK, Gideon. Ancient Jewish Magic. Cambridge University Press. Cambridge, 2011. s 125-135.

⁷⁷ SAAR, Ortal-Paz. Jewish Love Magic: From Late Antiquity to the Middle Ages. Brill. 2017. s 311.

⁷⁸ VESELÝ, Josef. Magie. 2. opr. a dopl. vyd. Praha: Vodnář, 2002. ISBN 80-86226-37-9. s. 278.

k tomu, aby přitahoval pozitivní vlivy, zatímco amulet slouží pouze k obraně před vlivy nepříznivými.“⁷⁹

P. Piobb, který patřil k předním znalcům této problematiky, amulety, pantakly a talismany rozlišuje: „Pantakle nejsou talismany; nesmějí se zaměňovati: Talismany pomáhají polarizovat fluida, kdežto pantakle obsahují již fluida polarizovaná,“ a dále rozvádí, že talismany jsou prostředky, zatímco pantakly jsou činitelé. Pak srovnává jejich funkci s elektrickou baterií.⁸⁰

Talisman je: „Předmět, často označovaný magickými symboly nebo obrázkem boha či světce, který má svému majiteli přinášet štěstí. Bývá nošen buď přímo na těle (např. jako přívěšek) nebo umístěn v bytě či autě (oblíbeným talismanem řidičů bývá medailonek se sv. Kryštofem, který je považován za jejich patrona).“⁸¹

Nejčastějšími talismany bývaly prsteny a drahokamy (gemy). Prsten ve tvaru hada „Urubora“, který si pojídá svůj vlastní ocas, nebo např. prsteny ve tvaru pantaklu vyrobené z kovů planetárních a astrologických signatur svého nositele. Talismany měly však všemožné tvary a lidová tvořivost je neomezená. V lidové tradici jsou některé běžné předměty nebo přírodniny brány jako talismany a amulety zároveň, mají přinášet štěstí a zároveň ochraňovat (např. podkova, provaz z oběšence, rybí šupina z vánočního kapra nebo čtyřlístek).⁸²

Výroba talismanů probíhá rituálním způsobem a podle přísných astrologických korespondencí jejich nositele. Doba, kdy se takový talisman vyrábí, se také vybírá velmi pečlivě podle astrologických a planetárních vlivů. Z těchto důvodů komerčně vyrobený talisman bývá bezcenný. Lze si nechat talisman vyrobit, ale opět musí být vyráběn v určitou dobu a za určitých instrukcí budoucího nositele, ten si pak musí takto na zakázku vyrobený talisman sám nabít (aktivovat) nebo nechat nabít nějakou entitou. Talisman se nabíjí vůlí mága, která je v době rituálu spojená s božskou přírodní silou universa, a tím vzniká magnetické fluidum. Pokud někdo talisman ztratí, nemá pro toho, kdo ho najde, většinou žádnou hodnotu. Takto nalezený talisman nebude mít žádný účinek na novou osobu, která ho začne nosit. Může se ovšem stát horší věc, takto nalezený nebo ukradený talisman lze snadno zneužít a poškodit tím původního majitele, protože talisman je stále astrálně napojený na svého vlastníka. Nakonečný vysvětluje, na čem je vlastně založená magická síla talismanů: „Víra okultistů v moc talismanů je založena na přesvědčení

⁷⁹ ŠTIRSKÝ, Benedikt. Lexikon magie a esoteriky. Praha: CZ Books, 2006. ISBN 80-86947-14-9. s. 251.

⁸⁰ PIOBB, Pierre. Formulář vysoké magie. Brno: Istenis, 1991. ISBN 80-900321-1-7. s. 251.

⁸¹ ŠTIRSKÝ, Benedikt. Lexikon magie a esoteriky. Praha: CZ Books, 2006. ISBN 80-86947-14-9. s. 251.

⁸² NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi. Praha: Vodňář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 364.

o platnosti základní teze, že ‚věci nahoře‘ jsou ovlivňovány ‚věcmi dole‘ a naopak. Věci ‚dole‘ zhotovené za určitých podmínek mohou proto vyvíjet vliv na věci ‚nahoře‘, tj. na svět astrálu přitahovat jaksi jeho síly a jeho prostřednictvím ovlivňovat průběh dění, odehrávajícího se ‚dole‘. V podstatě tu tedy jde o poutání magických sil na určité předměty, což se děje rituálním způsobem a za odpovídajících astrologických korespondencí.“⁸³

Nakonečný pak pokračuje: „Zhotovování talismanů se objevuje ve všech kulturách od nejstarších dob a uvádí se, že tímto uměním se zabývali zejména Egypťané, Chaldejci, Židé a Indové. V Egyptě byly obecně jako talismany užívány obrazy Isidy a Osirida. Chaldejci spojovali zhotovování talismanů s astrologií, Židé se zhotovováním figurek domácích bůžků (‚terafim‘) a s psaním Božích jmen na proužky pergamenu (‚tefilim‘). Ty pak byly upevňovány na dveře nebo nošeny upevněny na čele nebo na paži. Staří Řekové a Římané zhotovovali talismany různého druhu, např. obraz Hekaté ověšené dubovým listím a obrazy jiných bohů a bohyň; Caesar prý u sebe nosil obraz ozbrojené Venuše. Také křesťané mají své talismany, škapulíře.“^{84 85}

3. 1. 4. Amulety

Jeden z magických prostředků ochrany proti takovým nebezpečím, jako jsou hadi, „zlé oko“ a démonům bylo nošení amuletů. Předměty tohoto druhu byly nalezeny v Mezopotámii už z dob pravěku. I bůh Marduk se ve svém konfliktu s Tiamat spoléhal na amulet. Amulety jsou magické předměty, které se obvykle nosí na krku, ale i u srdce, přivázané k paži nebo třeba jen tak v kapse. Mohou být buď nepopsané, nebo popsané magickými formulkami. Ty z první kategorie jsou např. prasečí astragali (kolenní kosti), které našel Paul Lapp v Tanachu. Do druhé kategorie patří už trochu sofistikovanější předměty jako je např. destička z Arslan Tash (7. století př. n. l.) ze Sýrie.⁸⁶

⁸³ NAKONEČNÝ, Milan. *Magie v historii, teorii a praxi*. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 365.

⁸⁴ NAKONEČNÝ, Milan. *Magie v historii, teorii a praxi*. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 366.

⁸⁵ Lámen je universální symbol, který vyjadřuje duchovní a duševní autoritu mága, jeho postoj a zralost. Obvykle se Lámen našívá na oděv v místech solárního plexu, tedy na místě těsně pod hrudníkem, nebo se nosí zavěšen na krku jako talisman nebo amulet. Lze jej nakreslit i na papír a nosit odděleně. Podstata tohoto sigilia je vyjádřit symbolickým znázorněním absolutní a dokonalou mágovu autoritu. F. Bardon popisuje jakou funkci Lámen má: „Při magických operacích slouží talisman mágovi většinou jako ochranný prostředek proti nežádoucím vlivům a také jako pomůcka k dosažení pronikavého úspěchu. Talisman může být grafické znázornění vlastností nebo schopností, s nimiž byl nabíjen. Nabíjení provede buď mág sám, nebo bytost, kterou za tímto účelem evokoval.“ V jiné kapitole o talismanologii Bardon zmiňuje, že kov si volí mág sám podle toho, k jaké operaci má talisman sloužit, případně vybírá podle analogií astrologické příslušnosti jednotlivých znamení zvěrokruhu. Nakonec ovšem píše: „Nejlepším kovem pro veškeré bytosti, génia a inteligence všech sfér je elektro magicum. Je to směs kovů, všem planetám odpovídající.“ BARDON, František. *Praxe magické evokace: návod k evokování bytostí, obývajících sféry, které nás obklopují*. Třebíč: Asu, 1993. ISBN 80-901463-1-7. s. 60 a 263.

⁸⁶ YAMAUCHI, M. Edwin. *Magic in the Biblical World*. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 195.

Am'-u-let (qemia, lechashim, mezuzah, tephillin, tsitsith; phulakterion): Moderní učenci jsou toho názoru, že výraz „amulet“ pochází z latinského „amuletum“, které používá Plinius (Naturalis Historia, 27:28; 30:2 atd.) a jiní latinští spisovatelé; ale žádná etymologie pro latinské slovo nebyla objevena. Současný autor se domnívá, že kořen existuje v arabském himlat, „něco nesené“ (viz Dozy, Supplement aux Dictionnaires Arabes, I, 327), ačkoli není znám žádný příklad použití arabského slova v magickém smyslu. Původně „amulet“ označoval jakýkoli předmět, o kterém se předpokládá, že má schopnost odstraňovat nebo chránit škodlivé vlivy, o kterých se věří, že jsou způsobeny zlými duchy atd. nebo magií jako je „zlé oko“ atd.⁸⁷

Amulet je tedy magický předmět, ať už přírodní, nebo uměle vyrobený, a je nošen, aby mága nebo nositele chránil před nepříznivými vlivy. Ve starověku se vyráběl z přírodnin, např. z minerálů nebo drahokamů, ale může být i z různých druhů dřeva. Běžně byly za amulety považovány drahokamy a šperky, ale amulety mohou být vyrobeny i z různých druhů rostlin, např. květ česneku. Celá věc je založena na víře v magické schopnosti nebo řekněme v jakousi moc přírodních materiálů, jako kamenů, rostlin nebo magických znaků. Klasickým křesťanským amuletem je křížek nošený na krku nebo škapulíř s ostatky svatých atd. Nakonečný uvádí:

„Za středověku byl v Evropě za mocný amulet pokládán tzv. Agnus Dei (Beránek boží), medaile ve velikosti 4 × 3,5 cm, zhotovovaná cisterciáckými mnichy v Jeruzalémě z bílého nebo hnědého vosku obětních svíci Sixtinské kaple. Medaile nesla nápis Ecce Agnus dei, qui tollit peccata mundi (Ejhle, Beránek boží, který snímá hříchy světa). Amulet měl chránit před ‚zlými duchy‘, nemocemi, morem atd. Amulety jsou účinné jen tehdy, když jsou opatřeny posvátnými symboly a magicky posvěceny. Moc amuletu je pak trvalá. Nejsou-li amulety zhotoveny magicky, mohou mít jen sugestivní vliv na mysl svého nositele, případně na jeho okolí.“⁸⁸

Řada pasáží v Písmu může být považována za odkaz na předměty používané jako amulety. Náušnice, které Jákob zakopal pod dubem v Šechemu, pravděpodobně nebyly jen okrasné, ale také amuletické (Gn. 35:4). Ozdoby, které Gideon sundal velbloudům z krku, byly ve tvaru měsíčků (Sd 8:21). Nosili je jak muži (Sd 8:26), tak ženy (Iz. 3:18) jako ozdobné amulety. Takovéto amulety ve tvaru půlměsíce byly nalezeny např. v Tell el-Ajjūl a nosí je Arabové dodnes. Jak poznamenává John Gray: „Nomádi vždy pozorovali astrální kultury. Půlměsíce byly používány jako amulety pro velbloudy nebo jako ozdoby; a dnes

⁸⁷ AMULET in the International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/A/amulet.html>

⁸⁸ NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 22.

mezi primitivnějšími Araby se často věší modré skleněné korálky na děti, zvířata a dokonce i na motorová auta a autobusy, aby odvrátili vliv zlého oka.“⁸⁹

Ve starém Egyptě byl zase posvátným amuletem brouk Skarabeus. Chaldejci považovali amulety zároveň za léčebný prostředek (byly přikládány na rány a na tělo, mnohdy měly tvar sošky démona).

„Hebrejci přikládali velikou důležitost tajemným účinkům jistých posvátných slov a výroků, kterým rabín Hama připisuje takovou moc, že pomáhají proti všem nemocem a chrání před vším nebezpečím na cestách, před nehodami způsobenými ohněm a vodou, před zbraněmi nepřátel a zlými duchy, máme-li amulet pověšený na krku nebo nosíme-li jej u sebe.“⁹⁰

Zajímavá metoda byla tzv. „zaklínadlová mísa“ (magická mísa) nebo „zaklínací miska“, ale také „démonická mísa“ nebo „past na démona“, byla užívána i v babylonské židovské diaspoře. Jedná se o formu ochranného kouzla, které bylo vepsáno ve tvaru spirály od okraje mísy do jejího středu. Velká řada těchto textů je psána v židovské babylonské aramejštině. Magické mísy a misky se zakopávaly lícem dolů pod práh domu, na nádvoří, hřbitovy nebo dokonce do rohu domů právě zesnulého a měly funkci ochranné pasti proti démonům. Našlo se přes 80 židovských magických mís z Babylonu z doby vlády Sasánovské říše (226–636 n. l.), především ze židovské diasporální osady v Nippuru. Tyto misky byly používány v magii k ochraně před zlými vlivy, jako je uhranutí a prokletí, nebo proti démonickým silám a démonům Lilith a Bagdana. Metodu magické mísy mohl používat kterýkoli člen židovské komunity a téměř každý dům, který byl vykopán v židovské osadě v Nippuru obsahoval takové zakopané magické mísy. Nápis na miskách často obsahují biblické citáty anebo citáty z rabínských textů. Někteří badatelé tvrdí, že použití rabínských textů ukazuje na to, že i jejich slova byla považována za nadpřirozenou sílu, srovnatelnou s biblickými citáty.⁹¹ Mísy se často označují jako „amulety“, protože i Talmud pojednává o použití amuletů a magie k zahánění démonů. Takováto past pak fungovala podobně, jako je popsána láhev, v níž je uvězněn džin z příběhu „Pohádek tisíce a jedné noci“.⁹²

Zde uvádím překlad jedné z misek, která obsahovala 6 řádků textu a byla označena pořadovým číslem SD12:

⁸⁹ YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 196.

⁹⁰ AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. Okultní filosofie. Kniha IV. Praha: Trigon, 1993. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-40-1. kap. 27. s. 58.

⁹¹ SHAKED, Shaul. OFFICINA MAGICA: Essays on the Practice of Magic in Antiquity. Tablets and Magic Bowls, Markham J. Geller. Brill Academic Publishers. Leiden – Boston, 2005. s 53-72.

⁹² HYVERNAT, Henri. Sur un vase judéo-babylonien du musée Lycklama de Cannes (Provence). Zeitschrift für Keilschriftforschung, sv. 2. Leipzig: Otto Schulze, 1885. s 138.

*„1 Gabriel je napravo od Dudity, dcery Dudaye, a jejích synů a její dcery,
2 a Michael je po její levici a před ní je Susiel a za ní je Menuha a nad ní je
3 Šekinath-El. „Hospodin zástupů je jeho jméno“ (Iz 51:15). Zažeň od ní, od Dudity,
dcery Dudaye, a od jejích synů
4 a od jejích dcer každého démona zlého soužení a každého zlého satana a každé zlé živé
stvoření a každé zlé slovo a každou zlou promluvu a vše
5 duchové páření ve světě. „Jsem, že jsem“ (2Mo 3:14). Amen, Amen, Selah, Hallelujah
a ustálené a zdravé.
6 Tato pečeť je navždy. Amen a Amen“⁹³*

Všimněme si důležité věci, že už v době Druhého chrámu, Židé používali ochranné anděly a archanděla Gabriela jako hlavní ochrannou autoritu. Text tak umocňuje užití části známé liturgické formule z „Šema před spaním“, která zobrazuje anděly obklopující prosebníka, čemuž říkáme formule „andělé ze všech stran“. „Šema před spaním“ v tradičních současných siddurimech (modlitebních knihách) obsahuje následující část: *„Ve jménu Hospodina, Boha Izraele – Michael je po mé pravici a Gabriel po mé levici, a Uriel je přede mnou a Rafael je za mnou, a Přítomnost Boží je nad mou hlavou.“*

Před touto částí nejtradičnějšího siddurimu je citace Zach 3:2, který je často použit v zaklínacích miskách. Toto ve spojení s běžnou praxí recitovat výše uvedený vzorec třikrát, naznačuje, že „Šema před spaním“ může mít základní magickou tradici. Tato formule se opakuje v různých židovských kontextech a objevuje se také v křesťanských a Manichejsko syrských, koptských, ale i islámských arabských textech.⁹⁴

Jiné amulety, které mohli neustále nosit při sobě, Židé vyráběli např. z kořenů rostlin a nazývali je „lechašim“. Jejich víra v moc slova a především v moc Božího jména byla v nich tak zakořeněná, že amulety vylepšovali vloženou magickou formulou napsanou na malém kousku papyru do jádra amuletu, které pak jako prsteny, náhrdelníky nebo náramky nosili na svém těle. Amulety se ale vyráběly ze všemožných materiálů a věcí, jako kamenů, mincí, zvonků, zauzlovaných šňůr a vláken, zubů lišky, hřebíku z ukřižování a mnoho dalších apotropaických předmětů bylo dobře známo a často přijímáno Mišnou, která byla sestavena okolo roku 200 n. l. V období Druhého chrámu se dokonce věřilo, že vnitřnosti určité ryby nebo kořeny známé rostliny mají antidémonickou moc. Takovéto smýšlení samozřejmě podporovalo výrobu mnoha různých typů amuletů. Už v příběhu o Jobovi, kde najdeme tři provazy, které dal sám Bůh Jobovi, když ho

⁹³ DIETRICH, Manfred, METZLER, Kai, & NEUMANN, Hans. (2014). *Studia Mesopotamica: Jahrbuch Fur Altorientalische Geschichte Und Kultur*, Ugarit Verlag. ISBN 978-3-86835-076-0 s 189.

⁹⁴ LEVENE, Dan. “Gabriel is on their Right” *Angelic Protection in Jewish Magic and Babylonian Lore*. Ugarit-Verlag – Buch - und Medienhandel GmbH, Münster, 2014. ISBN 978-3-86835-076-0. s. 185-186.

nakonec uzdravil ze všech jeho utrpení. Vědom si příchodu jeho vlastní smrti, Job předává tyto šňůry svým třem dcerám a popisuje je jako ochranné amulety proti Dáblovi.⁹⁵

3. 1. 5. Magie lásky (sexuální)

Zaklínalo se, i kvůli lásce a nebo poškození nepřítele. V případě lásky se kromě různých lektvarů a nápojů lásky používaly i zaklínadla pro získání milovaného, která byla úzce spojována s motivem ohně. Jedná se o metafory jako zahořela láskou, nebo angličané říkají „*she is hot*“ (ona je žhavá, horká). Pocit lásky je často doprovázený zvýšením srdečního tepu a tím i tělesného tepla a následně i zčervenání v obličeji. Spojitost lásky s ohněm je podobná jako u peněz a vody. U peněz se často lidově říká: „nalil jsem tam hodně peněz“ a proto jsou spojovány i se slovem likvidita nebo známé anglické „*cash flow*“, kdy slovo „*flow*“ je zde myšleno jako plynutí vody, nebo-li tok peněz. V textech z období Druhého chrámu můžeme nalézt velkou řádku milostných kouzel založených na metaforách ohně, jako např. následující formule nalezená na jednom z amuletů: „*Kéž rozsvítíš tvář Bagidy, dcery Haizy před Mufaddalovým synem z Iráku jako svíce, která se zapaluje v domě.*“⁹⁶

Oheň je sice do určité míry příjemný, ale dokáže být i destruktivní a tak se kouzla s metaforou ohně používala i k poškozování protivníka. Podobně jako kouzla lásky, mají za cíl člověka rozpálit, nikoli však s vášní, ale aby byl zničen. Hned několik takovýchto ničivých kouzel s názvem „Sesílání ohně“, byla např. nalezena v souboru židovských rukopisů nazvaných „Káhirská geníza“, kde nejstarší z nich se datuje do 5. stol. př. n. l. (T-S K 1:91 + K 1:117.):

„*Sesílání ohně. - Pište krvi slepice (...)*

pošli jiskry ze své jiskry a oheň ze svého ohně, jak je psáno v Tóře: „Pán tě zasáhne chřadnoucí nemocí, horečkou a zánětem, spalujícím žárem atd., tak zasáhne N, syna N. (...) A pohřbete tento (text) v hrobě nebo před bránou domu vašeho nepřítele.“⁹⁷

Říká se jí také červená magie. Někdo by mohl namítat, že je to spíše moderní obor, ale i ve starověkých dobách sexuální magie vesele bujela. Ve většině kultur dokonce byly celé chrámy zasvěcované kněžkám lásky. „Polem a cílem její působnosti jest sexuální sféra lidská neb zvířecí; podle jejich biologických zákonů řídí se pak výběr cest a prostředků tohoto odvětví Magie.“⁹⁸ V době starověku byla kouzla lásky velmi rozšířená a vznikalo

⁹⁵ BOHAK, Gideon. *Ancient Jewish Magic*. Cambridge University Press. Cambridge, 2011. s 121.

⁹⁶ SAAR PAZ, Ortal. *Fire Symbolism in Late-Antique and Medieval Jewish Love Magic*. University of Groningen Press Nr 220 (Magie), 2019. s 316

⁹⁷ SAAR PAZ, Ortal. *Fire Symbolism in Late-Antique and Medieval Jewish Love Magic*. University of Groningen Press Nr 220 (Magie), 2019. s 318.

⁹⁸ ELIÁŠ, Oldřich. *Úvod do magie*. Praha: Trigon, 1992. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-25-8. s. 13.

mnoho podob a návodů, jak si svého vyhládnutého milého nebo milou k sobě připoutat. Mixovalo se spousta nápojů lásky, ale i léčivé lektvary nebo dokonce jedy. Nápoje lásky nebyly jen pro zamilování se do jiné osoby, ale mixovaly se všemožné koktejly i na potenci a nebo jako afrodisiakum pro vzbuzení sexuálního chťiče. Ve starověké Marise vznikl text (3. stol. př. n. l.), ve kterém se žena chlubí, že zajistila oděv svého milovaného, naznačuje tím, že si magicky zajistila moc nad jeho osobou. Řecký básník Theocritus popisuje, jak se dívka pokouší získat zpět svou lásku magickou voskovou podobiznou a lektvarem lásky vyrobeným z oděvu jejího milence a zemní ještěřky. Ačkoli Ovidius i Plutarch odsuzují používání kouzel a lektvarů lásky, praxe byla v řecko-římském světě i přes to vcelku rozšířená. Horace píše o čarodějnici Canidii, která vařila lektvar lásky ze sleziny a morku nevinného mladíka. Tibullus píše o kouzle, které pro něj vyrobila čarodějnice pro jeho milovanou Delii. Mnoho takovýchto skutečných magických kouzel se dochovalo v řeckých papýrech z Egypta (PGM).⁹⁹ Nakonečný sexuální magii definuje takto:

„Lidská sexualita může být v magii brána jako cíl (‚milostné očarování‘ k vyvolání lásky druhé osoby, ke zvýšení sexuální potence, nebo naopak k vyvolání impotence druhé osoby), nebo může být prostředkem magické operace, protože sex má úzké propojení s astrálem; v tomto smyslu je podstatou sexuální magie transformace sexuálního vzrušení a jeho vrcholu, orgasmu, v magický účinek, čehož se dosahuje zvláštními metodami.“¹⁰⁰

Pomocí těchto speciálních erotických rituálů lze dosáhnout spolehlivě a vcelku rychle výrazných výsledků v operacích na úrovni astrální pláňe, protože sex je přímým médiem kontaktu s astrálem. Lze vytvářet energetické volty, ale i celé bytosti, které je pak možno připoutat na určité místo. Také obcování s démony neboli sukuby a inkuby je běžnou praxí magie sexu. Většina těchto praktik pochází z indické tantry anebo čínského taoismu. Jedním z prvních průkopníků západního světa v sexuální magii byl americký doktor a okultista Paschal Beverly Randolph, který se jako první odvážil popsat některé praktiky a jejich postupy ve svém díle „Uvedení do Eulidických mysterií“, kde mimo jiné uvádí sedm nejhlavnějších účelů, k nimž může sexuální magie sloužit:

- „1. Za účelem zvětšení mozkové a tělesné síly nenarozeného dítěte.
2. Za účelem vykonání magnetického vlivu nebo magnetického ovládnutí manžela nebo manželky.
3. Za účelem znovuzrození mladické krásy, životní energie a magnetické mohutnosti.
4. Za účelem prodloužení života jednoho z manželů anebo obou podle libosti.

⁹⁹ YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 179.

¹⁰⁰ NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 193.

5. Za účelem dosažení nejvyšší bílé magie, afekce lásky.
6. Za účelem podpory finančních zájmů, plánů, loterie apod.
7. Za účelem dosažení nejvznešenějších dosažitelných vizí.¹⁰¹

3. 1. 6. Židovská démonologie a angelologie

Dem'-mon, de-mo'-ni-ak, de-mon-ol'-o-gy (daimonion, dřívější forma daimon = pneuma akatharton, poneron), „démon“, „nečistý nebo zlý duch“, nesprávně překládáno „d'ábel“. Zdá se, že výraz „*daimon*“ nebo „*daimonion*“ původně mělo dva úzce příbuzné významy; božstvo a duch, nadlidský, ale ne nadpřirozený. V prvním smyslu se tento termín vyskytuje v překladu Septuaginty Deu 32:17 ; Ž 106:37 ; Sk 17:18 . Druhý z těchto významů, který zahrnuje obecný odkaz na vágně pojaté osobní bytosti podobné lidem, a přesto patřící do neviditelné říše, vede k aplikaci tohoto termínu na zvláštní a omezenou třídu bytostí označených v Novém zákoně jako „démoni“¹⁰²

Jak jsem již zmínil, v judaismu jsou představy o démonech zvlášť rozvinuté, a to především díky apokalyptické literatuře. Úplný počátek je však třeba hledat už v Ge 6:1-4, kde je psáno, že na Zemi sestupovali „synové Boží“ z nebes a obcovali s lidskými ženami, z čehož vzniklo potomstvo obrů, které bylo později vyhlazeno potopou. Další dva pseudoepigrafy, „Kniha Henochova“ a „Kniha Jubileí“¹⁰³, hovoří o duších těchto zemřelých obrů, že se chovají jako démoni. „Duchové obrů budou jednat zle, páchat násilné činy, působit zkázu, napadat, bojovat, bořit na zemi a působit starosti... Tito duchové se pozdvihnou proti lidským synům a proti ženám, protože z nich vzešli.“ (Hen 15:1). V Hen 16:1 se říká, že jejich moc sahá „až do dne velikého posledního soudu“. Stejně tak můžeme najít zmínku i v Jub 10:1-2: „A ve třetím ročním týdnu tohoto jubilea začali nečistí démoni svádět děti Noemových synů, šálit je a kazit. A synové Noeho přišli k Noemu, svému otci, a vypravovali mu o démonech, kteří svedli jeho vnuky, zaslepili je a usmrtili.“ Samotní rabíni neměli jednotné názory na démonologickou problematiku. Veselý hovoří o třech tradicích, které popisují stvoření démonických bytostí:

„Podle Avot V,6 byli *mazikin* (škodlivé síly) stvořeni za soumraku šestého dne a nemají tudíž ani žádná těla, neboť Bůh už jim je nestačil stvořit pro blízkost nadcházejícího prvního šabatu stvoření. Podle jiné tradice je zplodil Adam, dokud byl v klatbě. Další tradice je srovnává s anděly, protože prý k nim zřejmě původně patřili. Šest věcí se říká o démonech (*šedim*), ve třech se rovnají služebným andělům a ve třech lidským dětem. Ty

¹⁰¹ VESELÝ, Josef. *Magie*. 2. opr. a dopl. vyd. Praha: Vodnář, 2002. ISBN 80-86226-37-9. s. 334.

¹⁰² DEMON in the International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/M/magic-magician.html>

¹⁰³ CHARLESWORTH, J. H. (2010). *The Old Testament Pseudepigrapha (2 Volume set) (Volume Set ed.)*. Tyndale House Publishers.

tři jako služební andělé: mají křídla jako služební andělé, létají od jednoho konce světa ke druhému jako služební andělé a znají budoucnost jako služební andělé. Co míníš tím, když říkáš: znají? Naslouchají přece jenom za oponou jako služební andělé. Ty tři jako lidské děti: jedí a pijí jako lidé, množí se jako lidé a umírají jako lidé.’ (Chagiga 16a)¹⁰⁴ Démoni na sebe berou všeliké podoby, ale lze je rozpoznat podle kohoutí nohy a toho, že nevrhají stín. Vyhledávají hlavně špinavá místa, jako je např. toaleta, komora, sklep, nebo se drží ve zříceninách. Aktivní jsou převážně přes noc, ale zjeví se jen člověku, který je sám. Nenávidí a nesnáší světlo, a tak je lze zapudit svitem hořícího ohně nebo pochodně. V době pesachového svátečního večera nemají démoni nad člověkem žádnou moc. Stejně jako v Babylonské magii i tady se nedají démoni ani počítat, jaké je jejich množství. Veselý pokračuje a k tomuto tématu píše:

„Traduje se: Aba Benjamin pravil: ‚Kdyby oko mělo moc vidět, nemohlo by žádné stvoření existovat kvůli zlým silám (mazikin). Abaje pravil: Jsou početnější než my... Rav Huna pravil: Každý z nás jich má tisíc po své levici a deset tisíc po své pravici.‘ (Berachot 6a). V Talmudu (Tanchuma 30a) se dále praví, že není prostoru, který by nebyl plný démonů. Jsou jich celé roje, vždy pod určitého sara, vůdce (Chulin 105b). Mohou vykonávat magická díla, jejich možnosti jsou omezené, např. nemohou vytvořit předmět menší, než je zrno čočky (Midraš Semot Raba, odd. 10). Aby bylo jejich magické dílo zničeno, stačí pronést jméno Boží. Jejich činnost není pouze škodlivá, ale je i prospěšná (bývají vykonavateli trestu). Obzvláště iního významu dosáhl démon Ašmodaj a démonka Lilit.“¹⁰⁵

Co považuji za zajímavé, je zjištění Gideona Bohaka, který tvrdí, že v období Druhého chrámu nikde není žádná evidence, která by potvrzovala agresivní použití démonologie proti protivníkovi. Použití zlovolného démona nebo vytvoření démonické bytosti za účelem útoku na jinou osobu nebyla v této době vůbec praktikována. Takováto praxe se objevuje v židovské magii až mnohem později. Proto, když židovští exorcisté léčili postiženou osobu, vůbec nepřemýšleli o tom, že by posednutí démonem mohlo být prací jiného mága, který takovou zlovolnou bytost poslal. Když je Ašmodaj na obtíž v Sárině ložnici v Knize Tobiáš, není žádný doklad o tom, že by ho tam poslal nějaký jiný zlý mág. Nakonec se zjistí, že k sériovému zabíjení Sáriných manželů dochází kvůli tomu, že je do ní Ašmodaj zamilovaný. Nebo když Ježíš vyslýchá demony a chystá se je vymítat, nikdy se jich neptá, kdo je poslal, a vůbec se ani nepokouší zjistit mága, jehož rozkazy by mohli poslouchat. Můžeme ovšem říci, že když byli Židé sužováni demony, předpokládali,

¹⁰⁴ VESELÝ, Josef. Magie pro pokročilé. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 224.

¹⁰⁵ O Lilit se zmiňuje, už kniha Zohar, o které ale nevíme z jakého století pochází. Dle tradičního podání sepsal Zohar Rabi Šim'on bar Jochaj (2. století, Izrael) během svého ukrývání se před Římany v době po první židovské válce. VESELÝ, Josef. Magie pro pokročilé. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 224.

že tito démoni byli posláni Bohem (jako zlí duchové, kteří kdysi pronásledovali krále Saula), nebo že přišli z vlastní vůle. I z tohoto lze usuzovat, že agresivní rituály za účelem vyslání démona proti někomu, jako nepřítel, ještě nebyly v módě.¹⁰⁶

Všechno toto ukazuje na dost zásadní fakt, že židovská teologie nikdy nepřijala démonologický pohled a je třeba na židovskou démonologii nahlížet jako na teurgii, a proto zde hovoříme o angelologii. Pro žida neexistuje negativní anděl, nelze proti Hospodinu rebelovat, a hlavně – Satan je protivník člověka a ne Boha (protivník ve smyslu pokušitel, svůdce). Přesto K. Goldmann hovoří o tom, že je známo hned několik druhů démonů: „1. Šedim, 2. Mazikim a 3. Ruachim. Vyjma těchto tří ještě existují: 1. Lilin (démoni noci), 2. Telane (stíny nebo večerní démoni), 3. Tiharire (odpolední démoni) a 4. Zafrire (ranní démoni).“

1. Šedim – výraz „šedim“ v Tanachu (hebrejské Bibli) najdeme na dvou místech, a to v obou případech v plurálu. Jeden se nachází v Žalmech 16,37 – obětovali své syny a dcery šedim (...) – a v Deuteronomiu 32,17 – obětovali šedim (...). Co přesně tento výraz znamená, nevíme, ale nepřesně se překládá jako démon. Etymologicky „sedu“ ve staré akkadštině mělo význam ochranného a dobrého ducha. Židé ale službu takovým duchům považovali za negativní a nazývali to modloslužbou. Někteří kabalisté tvrdí, že tito duchové jsou napůl lidé a andělé, tedy démoni živlů.

2. Mazikim – výraz, který znamená „škody“. Mazikim jsou démoni, kteří se toulají světem a hledají, co by mohli zničit a pohltit. Mají na svědomí nemoci, zranění, špatnou nebo zničenou úrodu, ale i třeba zapálený stoh slámy nebo stodolu. Z hebrejštiny, výraz mazel (pl. mazikim) se překládá jako „zlobivé dítě“.

3. Ruachim – jsou obyčejní „duchové“.

V Talmudu se mluví o 7 405 926 různých druhích démonů, kteří jsou pak děleni na 72 oddílů. Démoni jsou pak děleni dál a mají své vládce nebo krále. Různé grimoáry uvádějí různé vládce. Běžně je takovým králem Ašmodaj, ale starší spisya uvádějí Samaela – anděla smrti, který zabíjí svým prudkým jedem (*sain hamavet*), ale je také nazván Hlavou d'áblů (*roš satanim*). Jeden z démonů se jmenuje „satan“: „Nestůj v cestě volovi, který přichází z pastvy, protože satan tančí mezi jeho rohy.“ (Pesachin 112b) Na hlavního vůdce démonů poukazuje i výraz „ničitel“ (*mašchit*) v následující citaci: „Jakmile je ničiteli dáno svolení zranit, již nedělá rozdíl mezi spravedlivým a hříšným.“ (Bava Kama 60a) Vládkyní démonů je Lilith, běžně vyobrazená s dlouhými vlasy, omotána hady a většinou s křídly. „Když se Adam odloučil od své ženy Evy na 130 let, aby vykonal pokání za své hříchy, jeho nečistá touha způsobila, že se země zaplnila demony, šedim,

¹⁰⁶ BOHAK, Gideon. *Ancient Jewish Magic*. Cambridge University Press. Cambridge, 2011. s 135.

lilin a zlými duchy.“ (midraš Genesis Raba 20) Agrat bat Machlat je zase uvedena jako královna démonů, která jezdí s koňským spřežením a vládne 18 myriádám démonů. (Pesachin 112b). Není ale jisté, zda se v tomto případě jedná o Lilith. Někteří kabalisté ještě uváděli třetí královnu démonů, a to manželku Samaela nazývanou Naama, což byla sestra Kaina Tubal a matka Ašmodaje.¹⁰⁷

Velice důležitým systémem je teurgie 72 Géníů (andělů), kde mág kontaktuje božské bytosti, tzv. andělské génie. Podle hermetické tradice i zde platí trojiční zákon, a tak každý narozený člověk má své tři génie. Génia příchodu (narození), odchodu (smrti) a génia řídicího (života). Všechny 72 géníů reprezentuje kosmologické síly, „tj. vývojově vyšší síly, tzv. vysoké inteligence, což jsou vlastně božské ideje promítnuté v astrální a fyzické úrovni bytí“,¹⁰⁸ říká Nakonečný.¹⁰⁹

Andělé plní ale i další funkci. Podle biblického příběhu o Babyloské věži (Gen 11:1-9), kdy Hospodin sestoupí z nebes se sedmdesáti anděly, kteří neustále stáli před ním a zmate lidem řeč, aby si nerozuměli. Nakonec rozdělí lid na sedmdesát národů a každému z nich přiřadí jednoho z andělů, jako národního strážce. Každý národ a jeho lid, pak hovoří jiným jazykem a je rozptýlen po celém světě. V období Druhého chrámu se stal tento andělský strážce národa velmi populární i přes to, že národ Izrael byl stále pod patronací samotného Hospodina (Sir 17:17). Legenda o andělských patronech, se objevuje i v Targumu Ps.-Jon., v Gen 11: 7-8 a Dt 32: 8-9, v Hebrejském zákoně Neftalího 8: 4-10: 2, a v Pirque de Rabbi Eliezer 24. Proto ve většině ochranných formulích se používá archanděl Gabriel nebo další mocní andělé.¹¹⁰

3. 1. 7. Exorcismus

V době Druhého chrámu téměř všichni, pohané, židé, křesťané, ale i gnostici, věřili v existenci takovýchto bytostí a v jejich poslání jako prostředníků mezi bohy a lidmi. Ať už jsou nazvány anděli nebo demony, aióni či obyčejně jen duchové. Pro běžného zbožného

¹⁰⁷ GOLDMANN, Karel. Co si žid počne s démony. Okruh a střed: čtvrtletník pro náboženskou obnovu. Praha: Spolek přátel Obce křesťanů, 2009/2. ISSN 1212-1037.

¹⁰⁸ NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 89.

¹⁰⁹ V České republice se teurgií zabýval významný okultista, mág a astrolog Dr. Jan Kefer a napsal podrobný návod, jak k evokacím andělů přistupovat, včetně andělských pečeti, ve svém díle teurgie Magické Evokace. F. Kabelák ve své knize „Kabalistické zasvěcení o 72 géníích“ napsal: „Jako 72 sil pravé strany Ilánu se činnost géníů projevuje ve světě žvlů, kde utvářejí pohyb a činnost a jsou tak obyvateli světa Jecíra. Jako projev morální jsou silami levé strany a směřují k světu Aciluth, jako síly středu řídí dění a jsou otci života ve hmotě a dále analogií světa Beriah.“ KABELÁK, František. Kabalistické zasvěcení. Brno: Horus, 1995. edice Modrý západ slunce. ISBN 80-901884-0-0. s. 57. Jako další v Čechách se o 72 géníů zajímal kabalista a hermetik Ladislav Moučka, který v jednom ze svých děl „72 talismanů“ popisuje, jak si lze vyrobit talismany svých tří géníů.

¹¹⁰ DARRELL, D. Hannah. Guardian angels and angelic national patrons in Second Temple Judaism and early Christianity. DEUTEROCANONICAL AND COGNATE LITERATURE YEARBOOK 2007: Angels. De Gruyter. ISBN: 3110192969. s. 418-419.

pohana té doby, ani bozi řecké mytologie nebyli ničím víc, než prostředkujícím démonem, satrapou neviditelného nadsvětského Krále.¹¹¹ Exorcismus mezi starověkými a primitivními národy z velké části spočívá na víře v moc magických formulí, které se obvykle skládají ze jmen božstev a vyslovují se v souvislosti s exorcistickými obřady na tělech postižených. Předpokládá se, že slova samotná mají moc nad demony a pouhý recitál správného seznamu jmen má být účinný.¹¹²

Gnilka píše, že „démon -- nebo několik -- mohou vstoupit do člověka, usadit se v něm a zcela se ho zmocnit. ‚Démonický‘ (posedlý) člověk pak už není pánem sama sebe, ale jeví se jako nástroj ovládajícího ducha, téměř bez vlastní vůle. O osvobození posedlého od démona se vyprávějí historky exorcismů, vrcholící v příkazu vyjít z člověka (apopompé) když znovu odhlédneme od souhrnných zpráv, najdeme v evangeliích v podstatě dvě historky o exorcismech (Mk 1:23-28; 5:1-20 par), z nichž druhá dostává groteskní názornost dočasným ubytováním démonů ve stádu vepřů (epipompé). Vedle exorcismů je však třeba vidět, že se i na nemoci hledělo jako na působení démonů.“¹¹³

Lidé posedlí démonem potřebovali vyléčit, a proto bylo potřeba umět zlé duchy z těla posedlého vyhánět. Díky této potřebě se zrodil rabínský exorcismus. Abych se tu příliš nerozepisoval, uvádím popis vymítání démona z traktátu Pesachim 112b: „Učili jsme se: Člověk by neměl v nocích čtvrtého nebo sedmého roku vycházet sám, protože Agrat bat Machlat a jejích 180 tisíc andělů zkázy mají povoleno ničit podle své libosti. Dříve mohli řídit kdykoliv, ale jednou se potkali s rabim Chaninou. Bat Machlat mu řekla: ‚Kdyby o tobě nebylo řečeno v nebesích: ‚Dej pozor na Chaninu a jeho učení‘, zabila bych tě!‘ Chanina jí odpověděl: ‚Pokud mám zastání v nebesích, pak ti navždy zakazují vstupovat do obydlených oblastí!‘ Ona odpověděla: ‚Nech mi aspoň malý vstup!‘ A tak jí dovolil řídit za noci čtvrtého a sedmého roku.“ Rabi Chanina patří mezi ty největší exorcisty a je hodně zmiňován v Talmudu i v midraších. Samozřejmě se vymítáním zlých duchů zabývalo mnoho dalších rabínů. Tak např. rabi Jochanan ben Zakaj, který žil za Josefa Flavia, vymítal vodou a vykuřoval zlé duchy kořeny různých rostlin. „Ať je kolem něj voda! Pak vezmeme kořeny rostlin a spálíme je pod ním a démon uteče.“ (Pesachim 40a) Jiný významný židovský mág jménem Eleazar ukázal exorcistický postup samotnému císaři Vespazianovi. V tomto případě Eleazar vymítá démona pomocí prstenu, ve kterém jsou specifické bylinky. Josefus ve svém díle „O starobylosti Židů“ o něm napsal: „Viděl jsem

¹¹¹ DODDS, E. Robertson. Pohané a křesťané ve věku úzkosti: přednášky přednesené na Queen's University v Belfastu v roce 1963. Praha: Rezek, 1997. ISBN 80-86027-08-2. s. 52.

¹¹² EXORCISM; EXORCIST in the International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/M/magic-magician.html>

¹¹³ GNILKA, Joachim. Ježíš Nazaretský - poselství a historie. Přeložil Miloš VOPLAKAL. Praha: Vyšehrad, 2001. Theologica (Vyšehrad). ISBN 80-7021-534-8. s. 110.

jistého muže z mé země, který se jmenoval Eleazar, jak z lidí vyháněl démony za přítomnosti Vespasiana a jeho synů a jeho kapitánů a celého vojska. Postup léčby byl tento: Vložil prsten, který měl na sobě vyrytý znak zmíněný Šalamounem, k nosním dírkám posedlého. Jakmile nozdrami z posedlého vytáhl démona a nemocný padl k zemi, okamžitě ho zaříkal, aby se už nikdy nevracel, a stále zmiňoval Šalamouna a zpíval zaříkadla, které tento složil. Když pak Eleazar chtěl přesvědčit a dokázat divákům, že má tuto sílu vymítat, položil nedaleko vymítaného člověka sklenici nebo misku s vodou a poručil vyhnanému duchovi, aby ji převrhl. Tak diváci věděli, že démon skutečně vyšel z posedlého. Tak byla zřetelně a jasně dokázána moudrost Šalamounova.“¹¹⁴

Techniky, které používají chvalozpěvy a modlitby, se také zdají být docela rozmanité. Dokonce v některých případech pouhá chvála Pána byla považována za dost na to, aby to udrželo démony na uzdě. V ostatních případech byl démon oslovován ve druhé osobě a vysmíván, zesměšňován nebo výhrůžkami, že bude podroben, vyzván, aby opustil tělo posedlého. Jindy zase byli jednoduše vyzváni k odchodu. Jinými slovy, exorcismus byl pro židy v době Druhého chrámu vysoce rozvinutým polem činnosti, pro kterou měli docela působivé metody – dostatečně působivé, aby mohly být představeny i císaři Vespasianovi a jeho celému doprovodu.¹¹⁵

V knize Tobiáš (6:8, 17), hlavního hrdinu učí anděl Rafael (v lidské podobě převlečený), že když se vezmou srdce a játra jisté ryby z Tigridu a spálí se, kouř zažene démona Ašmodaje. Ve skutečnosti nepoužívali žádné specializované exorcistické technologie, protože použití takovýchto technologií by znamenalo zcela se vyhnout demonstrativní síle exorcistických aktů, které sloužily jako důkaz vrozené moci a „vyvolenosti“ samotného svatého muže. Velmi často takovému světcovi vymítací akt získával prestiž, žáky a tím materiální podporu. Navíc exorcismus pro svatého muže byl jen jeden skutek z mnoha, protože dokázal provádět mnoho dalších zázraků, včetně uzdravování nemocných, tíšeni bouře, přivolání deště nebo případně působící bolest těm, kdo ho uráží a napadá. Nejlepším příkladem takové postavy je Ježíš Nazaretský, jehož mnohé zázraky, včetně několika různých exorcismů, jsou rozsáhle popsány v Evangelích, stejně jako exorcistické činy jeho učedníků.¹¹⁶

Další zajímavý zdroj informací o démonech je Plutarchovo dílo „De Defectu Oraculorum“ (asi 50-120 n. l.) nebo v jeho „Moralii“ (350E) a o účincích jejich posednutí

¹¹⁴ BOHAK, Gideon. On Jews and Judaism before and after the Destruction of the Second Temple Series: Ancient Judaism and Early Christianity, Volume: 78, 2011, Brill. ISBN: 978-90-04-21744-7. s 281.

¹¹⁵ BOHAK, Gideon. On Jews and Judaism before and after the Destruction of the Second Temple Series: Ancient Judaism and Early Christianity, Volume: 78, 2011, Brill. ISBN: 978-90-04-21744-7. s 284.

¹¹⁶ BOHAK, Gideon. Ancient Jewish Magic. Cambridge University Press. Cambridge, 2011. s 114.

se dočteme v díle „Životy: Marcellus“ (20:5f.). Porovnáme-li důkazy o představách o démonech a zohledníme různé druhy pojmů, které nacházíme u Plutarcha a v exorcistických příbězích Apollonia, je zde jeden vcelku jasný a znatelný rozdíl. Jedná se o samostatnou kategorii přiřazenou andělům. Plutarch nazývá demony dobré i zlé bytosti, ale v tomto případě se zdá, že andělé patří do zvláštní skupiny a podle jejich jmen je lze jasně identifikovat jako posly. Anděl Rafael ve skutečnosti mohl být ztělesněním dobrých démonů v Plutarchovi. Slouží Bohu, působí jako posel, sjednotitel a prorok v orákulech. V tomto příběhu dobrý „démon“ Rafael působí jako orákulum poslušného Tobiáše proti zlému „démonovi“. Druhým důležitým rozdílem je explicitní žádost o modlitbu. Nejde jen o to zajistit vyhnání démona, ale techniku vymítání doprovází upřímný apel na milosrdného Boha.¹¹⁷

Řada motivů z vyprávění o exorcismu je zahrnuta ve Skutcích apoštolů (Sk 13-16). První bod o kterém budeme uvažovat, je informace v kapitole 13, že Ježíš a Pavel nebyli jediní, kdo měli moc vyhánět demony. Byli také další odborníci, kteří vydávali příkazy duchům, zejména židovští exorcisté, o jejichž existenci mluví evangelium (Lk 9:49 a 11:19). Zvláštní charakteristikou je, že tito exorcisté používají jméno Ježíše jako prostředek k rozkazování duchům. V něčem nám to připomíná židovského mága Bar-Jesuse, který v samotném vyprávění v přímé řeči cituje formuli: „Zapřísahám tě při Ježíši, kterého Pavel káže.“ Zbývá otázka proč je zde jméno Ježíš přijímáno jako pouhý nástroj magie? Ježíš a jeho učedníci měli pověst úspěšných divotvůrců a tak i další toužili odemknout svá tajemství z nichž by mohli profitovat. Mágové někdy tvrdili, že vyvolávají duchy osob, které nedávno zemřeli a využívají sílu mrtvých pro své vlastní účely. To by mohlo vést k podezření, že Ježíšovi učedníci dosáhli svých účinků tím, že vyslovili jméno Ježíš (který byl mrtvý), aby vyvolali sílu jeho ducha. Historicky vzato v zásadě není nic nepředstavitelného o zneužívání nekřesťanů (nemluvě o samotných křesťanech) jména Ježíš pro magické cíle. V Řeckých magických papyrech (PGM IV, 3007-27) nacházíme texty jako je tento: „Dobrý lék pro ty, kteří jsou posedlí demony... Vezměte olej z nezralé olivy, rostliny „mastigia“ a „lotometra“ a vařte je s bezbarvou majoránkou. Napište ochranné formule na malou plechovou destičku a zavěste kolem krku trpícího. Každý démon se tohoto bude bát. Kouzlo zní následovně: „Při bohu Hebrejů, zaklínám tě, Ježíši, ty, který se zjevuješ v ohni, ty, který jsi uprostřed pole, sněhu a mlhy; nechť tvůj neúprosný anděl sestoupí a pevně sváže potulného démona tohoto tvora.“¹¹⁸

¹¹⁷ COTTER, Wendy, C. S. J. *Miracles in Greco-Roman Antiquity: A Sourcebook for the Study of New Testament Miracle Stories (Context of Early Christianity S)*. Routledge, 1999. ISBN-13:978-0415118644. s. 93.

¹¹⁸ KLAUCK, Hans-Josef, *Magic and Paganism in Early Christianity*. Paperback. T & T Clark International, 2003. ISBN-13:978-0567089625. s. 99-100.

Kumránský rukopis 11Q „Apokryfní Žalmy“ (11Q11) obsahuje sérii čtyř písní zabývajících se exorcismem démona. Émile Puech (2000) udělal pečlivou textovou rekonstrukci podstatné části čtyř písní, což zrovna nebylo snadné kvůli fragmentárnímu stavu textu. Šest sloupců obsahujících každý 13–15 řádků činí nepravděpodobné, že by text mohl být uložen uvnitř nějaké kapsle a nošen na těle jako amulet. Kůže, na které byl napsaný nevykazuje žádné stopy po přehybech, které by tomu nasvědčovaly. Rukopis byl zřejmě knihovní exemplář, používaný jako příručka pro stanovené dny, na zvláštní liturgie proti fyzickým škodám a nemocem způsobenými démony.¹¹⁹

3. 1. 8. Kabala

Původně jde o nejvýznamnější proud židovské tajné nauky a praxe mystiky, založené na esoterním judaismu. Kabala nabývá své hlavní rysy, už v průběhu starověku zásluhou mystiky Ma'ase berešit a Ma'ase merkava. Podle prastaré legendy to byl právě Mojžíš, který přinesl tajné učení kabaly z hory Sinaj. Jedná se o esoterní výklad Tóry, který pochází od „mluvícího hořícího keře“, tedy samotného Hospodina. Ten je pak předáván jako tajná nauka jen určitým vyvoleným, a to výhradně verbálním způsobem. Významným pokrokem ve vývoji mystiky bylo zveřejnění „Knihy stvoření“ (Sefer Jecira), o níž se ještě zmíním v kapitole o tvorbě golemů, protože se říká, že kniha je klíčem k ožívování uměle stvořených bytostí. O datum vzniku tohoto kratšího traktátu, přeloženého do několika jazyků, se vedou spory. Někteří badatelé jej datují až do 2. stol. n. l. Zásadní význam tohoto díla je ovšem v tom, že se prvně objevují a začínají používat sefiry. Sefiry jsou deset cest „Sefirotického stromu“ z celkových třiceti dvou, díky nimž byl stvořen svět. Deset sefir lze metaforicky přiřadit např. k deseti aspektům Boha nebo desatero Božích přikázání, případně desítkové číselné soustavě. Zbylých dvacet dva cest odpovídají jednotlivým písmenům hebrejské abecedy. Sefer Jecira díky tomu v sobě spojuje starověkou mystiku číselnou i písmennou. Další dvě hlavní díla filozofické kabaly zahrnují, Sefer ha-bahir (Knihu lesku) z 12. století a Zohar (Knihu záře), která se připisuje rabínu Šimonu bar Jochajovi (2. stol. n. l.)¹²⁰ Zásadní písemná díla pocházejí z rukou velkých a významných rabínů, jako byl rabi Nechunja, Ismael ben Eliša nebo Akiva a Šimon bar Jochaj. Ovšem tradice hovoří o tom, že autorem textu Zohar je sám Abraham, a tudíž jeho existence sahá až do biblických dob. Kabala je teoretickou základnou hermetismu, tudíž všeho, co do hermetismu patří, včetně magie. Podle Veselého, „obsahem kabaly je filosofická a

¹¹⁹ FRÖHLICH, Ida, *Magical healing at Qumran (11Q11)*. Volume Studies on Magic and Divination in the Biblical World, Pázmány Péter Catholic University Budapest, Corgias Press, 2013. ISBN-1611438691. s. 39.

¹²⁰ NEWMAN, Ja'akov, Gavri'el SIVAN, Bedřich NOSEK, Leo PAVLÁT a Daniel ZISS. *Judaismus od A do Z: slovník pojmů a termínů*. Přeložil Dušan ZBAVITEL, přeložil Markéta ZBAVITELOVÁ. Praha: Sefer, 1992. Judaika. ISBN 80-900895-3-4. s. 78.

mystická nauka o Bohu, člověku a Stvoření. Kabala, jak ji známe dnes, je dílem židovských učenců. Existují ale názory, že židé převzali kabalistické učení od Egyptanů, ba někdy se spekuluje i o hypotetickém atlantském původu kabaly.¹²¹ Výraz kabala pochází z hebrejského kořene „q b l“ - kabal (dostat, obdržet, přijmout), ale běžně je překládán jako podání, předávání nebo tradice. Valná většina kabalistických textů je spíše jakýmsi midrášem, tedy výkladem jednotlivých pasáží a výroků v Písmu, a je považována za duši Tóry.¹²²

Kabalistické učení se dělí na maase Berešit (dílo Stvoření) a maase Merkava (dílo Vozu). Stvoření čítá nauku o vzniku a podstatě světa (kosmologii) a člověka (antropologii), a etiku. Dílo Vozu obsahuje (vůz je zde odvozen od vidění proroka Ezechiela) učení o podstatě Boha, andělů, démonů atd. Oba tyto oddíly, „Stvoření“ a „Vůz“ jsou součástí teoretické kabaly, zatímco kabala praktická se zabývá naukou Božích jmen a jmen dalších duchovních bytostí, ale i práci s nimi za použití různých kombinací hebrejských písmen a jim korespondujících čísel.¹²³

Papus dělí teoretickou kabalou ještě do dalších čtyř témat podle obsahové stránky: 1. O svatém mysteriu Boha a božských Osob. 2. O duchovním, tvoření a o andělech. 3. O chaosu, původu pralátky a o obnovení Světa v šestidenním díle Stvoření. 4. O stvoření viditelného, to jest hmotného člověka, jeho pádu a o božských cestách, směřujících k tomu, aby člověk byl znovu uveden v dřívější své postavení. O praktické kabale pak říká, že je buď magická, nebo duchovní. Hlavní stránka duchovní praktické Kabbaly podle Papuse je především nauka o Sefirách. I tato nauka se může použít dvojím způsobem: první se zabývá psychurgickou skutečností výkonu divotvorné moci, zatímco druhý se prosazuje v psychologii a etice.¹²⁴

Zásadním učení kabaly je tedy diagram stvoření, tzv. strom života. Jedná se o objektivní schéma všech principů působících v celém vesmíru. Pomocí jednotlivých emanačních zón (sefir) a jejich spojnic jsou vyjádřeny všechny vzájemné vztahy bytí a všechny jeho vládnoucí zákony. I. O. Štampach o stromu života napsal: „Z božského propastného prazákladu emanují hierarchicky uspořádané duchovní sféry. Postup přes

¹²¹ VESELÝ, Josef. *Magie*. 2. opr. a dopl. vyd. Praha: Vodnář, 2002. ISBN 80-86226-37-9. s. 109.

¹²² Wikipedia contributors. (2021, October 29). Kabala. WIKIPEDIA.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Kabala#cite_note-1

¹²³ KABELÁK, František. *Kabalistické zasněžení*. Brno: Horus, 1995. edice Modrý západ slunce.

ISBN 80-901884-0-0. s. 31-32.

¹²⁴ ENCAUSSE, Gérard. *Die Kabbala: von Papus*. 2. und 3. Auflage. Přeložil Julius NESTLER. Leipzig:

Max Altmann, 1921. s. 43 a 54.

archetypy a říše duchovních bytostí k člověku a hmotnému vesmíru, jakož i cestu duše zpět k božskému prazákladu vyjadřuje diagram zvaný Strom života.“¹²⁵

Postupy praktické kabaly jsou zvláštní exegetické metody aplikované na svaté písmo a kabalistické texty. Jedná se o speciální práci s hebrejskou abecedou, kde každé písmeno má nějakou číselnou hodnotu a nese nějaké specifické vlastnosti a esoterní síly. Nutností pro práci s kabalou je tedy hluboká znalost jejich významů a vztahů, protože díky kabale operátor dosáhne kontaktu s vládnoucími inteligencemi pomocí vědění, a ne násilím. Magik, který neovládá kabalou, si čistí cestu silou a snaží se prorazit zdi do zahrady Edenu. Kabalista se snaží najít snadnou cestu a hledá tajný vchod, kterým by prošel bez problémů a hlavně neunaven. Veselý dělí praktickou kabalou na syntetizující a identizující. Pod syntetizující pak patří metody notarikon a temura a pod identizující gemmatric a šifrovací metody atbaš, albam a atbach, kterým se souhrně říká „ciruf“.¹²⁶

Velký důraz je kladen v kabale na metodu Šem ha-mforaš (zřetelně vyslovené nebo skryté zvláštní Jméno) neboli Božích jmen a jejich moci. Konané divy a zázraky ve jménu Božím (be-Šem) máme popsány i v Písmu, např. vyslovením „Šému“ zabil Mojžíš nepřátelského Egyptřana (2Mo 2,12). Talmudští experti hovoří o specifických významech všech jmen, jimiž je Hospodin v Písmu nazýván. Hospodin jako Elohim je bůh, který tvoří, jako El Šadaj bůh, který trestá, jako JHVH odpouští a jako Cevaot bůh, který válčí. Takovýchto přezdivek a přívlastků dostal Hospodin mnoho a každý má svůj zvláštní význam. Tetragrammaton (tetragram – JHVH) je pravým jménem Božím a je zakázáno jej vyslovovat. Z tohoto důvodu se nahrazuje slovem „Adonaj“ (můj Pán), prostým slovem ha-Šem (Jméno) nebo v českých překladech slovem Hospodin. Praktická kabala kromě nevyslovitelného Jména složeného ze čtyř písmen (čtyř živlů) používala i další Boží jména složená z 12, 24, 42 a 72 jmen anebo písmen.¹²⁷ Kabala je plná takovýchto klíčků, podobně jako u sejfů, kde je klíčem k otevření číselný kód.

3. 1. 9. Tvorba golemů

Tvorba oživených útvarů služebného typu je snad nejznámějším fenoménem židovské magie, nicméně praktiky magicky oživených golemů najdeme i u Egyptřanů a Řeků. Podle O. Eliáše je dokonce znali i v Asii. Zmínky o golemech najdeme už v Talmudu, ale i v pozdější židovské literatuře. Výraz „Gólem“ pochází z hebrejštiny, pravděpodobně ze slova „gálal“ (váletí, točiti) a znamená buď „lidský plod“, nebo něco

¹²⁵ ŠTAMPACH, Ivan. Hermetismus, Dingir: časopis o sektách, církvích a nových náboženských hnutích. Praha: Dingir, 2004-3. ISSN 1212-1371. s. 86.

¹²⁶ MOUČKA, Ladislav. Cesta pouští. Praha: Půdorys, 1996. ISBN 80-901741-6-7.

¹²⁷ VESELÝ, Josef. Magie. 2. opr. a dopl. vyd. Praha: Vodnář, 2002. ISBN 80-86226-37-9. s. 126-130.

„neohrabaného“ a „neforemného“. Druhá možná teze je, že pojem vychází z výrazu „Gélul“ (zřejmě původně válec?), který se používá jen v množném čísle – „Gilulim“, kde znamená pohanského bůžka nebo modlu.¹²⁸ Moše Idel k tomu dodává „...podobné praktiky se daly v magických společenstvích v době blízké té, ve které vznikalo talmudické podání. Mám na mysli mluvící figurky, jež byly vytvářeny za tím účelem, aby do nich byli vtaženi bohové a démoni, kteří pak vyjevovali pohanským kněžím budoucnost.“¹²⁹

Podle Veselého, který však nepracuje s konkrétně vymezenou časovou epochou, pro výrobu golema je nejideálnější materiál vosk, ze kterého se vytvářejí tzv. „volty“ při očarování nebo vodou promísená hlína, protože obě jmenované substance jsou vynikajícími pohlcovači a kondenzátory astrálního světla. Při rozdělování hlíny pro výrobu golema je ideální do ní přidat zvířecí nebo lidskou krev rituálně usmrcené oběti pro získání „vitálního podkladu“, k němuž se pak připojuje vhodný elementár, uvedený v činnost pomocí sil obsažených v Božích jménech (šém). Veselý pak ještě dodává: „Tvárná a poddajná hlína je navíc obdobou pralátky (prima materia), která představuje ‚chaos hmoty‘, tj. souhrn vývoje všech fyzických látek pojatý do jedné časové fáze. V kabale se tato látka nazývá adama (červená země), z níž byl stvořen Adam, první ‚golem‘.“¹³⁰

V rozsáhlé studii Eliášově najdeme popis zvláštního oživovacího rituálu, kde mág tvořící golema se svými asistenty chodí dokola okolo ležící sochy v třikrát sedmi kruzích. Eliáš se domnívá, že rituální obcházení má hned tři důvody. První je fluidická izolace golema, druhý je aktivace příslušných tattvických účinků a třetí je vytvoření fluidického víru astrálního světla, které se touto formou ve spirále natáčí na dotyčnou sochu, čímž se vytváří a upevňuje vitální náboj golemovy energie.¹³¹

Idel tvrdí, že kořeny této magické techniky sahají až do dob kdy vznikal Talmud někde v oblasti nynější Palestiny. Příběhy o golemovi nacházíme v životopisu rabína Zery. Rabín Zera udržoval úzké styky s učenci v Tiberiadě a zřejmě ve městě po určitou dobu i žil. Skutečnost, že v příběhu o golemovi přímo vystupuje, dokazuje, že původ příběhu je z Palestiny. Podobné praktiky byli však rozšířené i v Samaří což nám dokládá příběh o Šmonu mágovi, který stvoří umělé dítě z pouhého vzduchu. Idel však pokračuje a hovoří o výtvoru rabína Ravy, který oživuje golema pomocí traktátu „Sefer Jecira“ (kniha stvoření), „tak, že studovali [|] kombinace písmen [Božího] Jména“. Podle jednoho

¹²⁸ ELIÁŠ, Oldřich. Golem: historická studie na podkladě okultním. Praha: Sfinx, 1924. Knihovna Sfingy. Reprint vydalo nakladatelství Půdorys, Praha 1996. s. 12-13.

¹²⁹ IDEL, Moše. Golem: židovské magické a mystické tradice o umělém člověku. Praha: Vyšehrad, 2007. Světová náboženství (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-664-4. s. 50.

¹³⁰ VESELÝ, Josef. Magie pro pokročilé. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 90.

¹³¹ ELIÁŠ, Oldřich. Golem: historická studie na podkladě okultním. Praha: Sfinx, 1924. Knihovna Sfingy. Reprint vydalo nakladatelství Půdorys, Praha 1996. s. 34.

z prvních středověkých vykladačů Rašiho byl tedy onen magický úkon vykonán pomocí kombinací písmen Božího jména. „Zdá se, že Raši spojil úryvek o rabínu Zerovi s výrokem o rabínu Chaninovi a rabínu Hošajovi, kteří prý sedávali a čítali v Hilchot jecira (nauce o stvoření) a podařilo se jim stvořit tříleté tele.“ „Verš z Žalmu 139 je v rabínské literatuře spojován se stvořením Adamovým. Motivy, které se tohoto stvoření týkají, zahrnují též mytické prvky, jako např. stvoření z panenského prachu nebo shromáždění prachu ze čtyř světových stran. Proto můžeme popsat učení o stvoření golema tak, že v sobě kombinuje příběh z Geneze, pojetí skrývající se v Žalmech (o ty se tvůrci pijulim opírali především) a v neposlední řadě také mimobiblický materiál. Myšlenka, že golem byl vytvořen kombinací písmen, byla k tomuto základu přidána v pozdější době.“^{132 133}

U nás v českých zemích je snad nejznámější legenda o golemovi na světě, kdy rabi Löw Jehuda ben Bezalela vytvoří golema na obranu židovského ghetta v Praze. To, že příběh nakonec nedopadne úplně dobře, je pravděpodobně i příčina toho, že se tento druh magie moc nevyužívá. Jde v podstatě o efektivnost a fakt, že mág většinou provozuje magii z důvodu prospěšného buď své vlastní osobě, nebo někomu jinému. V případech golemů je to ovšem velmi sporné, protože golem nebývá valně inteligence a v drtivé většině vůbec nemluví, takže komunikace také trochu vážne. To horší je ovšem problém s poslušností takovýchto animovaných útvarů. Zprvu je respekt ke stvořiteli jednoznačný, ale jakmile magicky oživená bytost ztratí tento respekt k mágovi, který ji vytvořil, obrátí se zpravidla síla golema proti němu, a proto musí být golem nakonec zase zničen, podobně jako k tomu došlo v pražském příběhu.

¹³² IDEL, Moše. Golem: židovské magické a mystické tradice o umělém člověku. Praha: Vyšehrad, 2007. Světová náboženství (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-664-4. s. 50-59.

¹³³ O. Eliáš ve svém díle o golemech popisuje rozdělení na pět základních druhů oživených útvarů služebného typu takto: „Počneme od méně dokonalého k dokonalejšímu: Nejvhodnějším a poměrně nejméně magikova úsilí vyžadujícím procesem po své vůli vytvořiti fyzické oživené útvary, bylo v okultní tradici použití skutečných těl, kdysi živých, z nichž však již život vyprchal, – z mrtvol zvířecích, nebo, – a to především, lidských. Na druhém místě bude použití jistých v animálním světě se odehrávajících životodárných procesů, jako líhnutí vajec ptáků: sem patří mnohotvárná skupina skřítků a koboltů uměle vylíhlých z vejce černých slepic. Třetí druh oživených útvarů vděčil svůj vznik a bral svou podstatu z říše rostlinné, jako Mandragora, čtvrtý opět opustil již v přípravném svém vývoji klín samotné přírody a spočinul svou existencí na výsledcích složité řady biochemických, či lépe řečeno bioalchemických procesů: sem patří výroba Homunkulů. A konečně pátý, nejmagičtější výkon užívá hmoty samé v nerostné její formě, aby jí podle své mocné vůle pouhou silou slova vlastního, nebo odvoláním se na jména božských inteligencí udělil dar hybného života. Tak vzniká Golem, či lépe řečeno Golemové podoby lidské, zvířecí neb jiné, jak ji zná historie hlavně ve starém Egyptě. Zopakujeme si ještě jednou přehledně názvy všech pěti skupin. Jsou to: 1.) mrtvol, 2.) uměle vylíhlí skřítkové, 3.) Mandragory, 4.) Homunkulové, 5.) Golemové. Při tom budiž vzhledem k dříve řečenému připamatováno, že rozlišovatelem těchto pěti skupin jest poměr magické síly slova k úhrnnému součinu všech ostatních okolností, jimiž jsou buď práce magikova k fenomenu potřebná, nebo složitost a podstata použitého materiálu.“ ELIÁŠ, Oldřich. Golem: historická studie na podkladě okultním. Praha: Sfinx, 1924. Knihovna Sfinxy. Reprint vydalo nakladatelství Půdorys, Praha 1996. s. 12.

3. 1. 10. Mojžíš

Mojžíš (asi 1400 př. n. l.) je považován za jednoho z nejdůležitějších náboženských vůdců ve světových dějinách. Potvrzuje to hned pět různých monoteistických náboženství – judaismus, křesťanství, islám, bahajismus a moonismus. Všechna tato náboženství vidí Mojžíše jako důležitého Božího proroka a zakladatele monoteistické víry. Příběh o Mojžíšovi je vyprávěn v biblických knihách Exodus, Leviticus, Deuteronomium a Numeri. V celém Písmu se na něj nadále odkazuje a je nejčastěji citovaným prorokem v Novém zákoně. V Koránu hraje také důležitou roli a je opět nejčastěji citovanou náboženskou osobností, která je zmíněna až 115x, na rozdíl od Muhammeda, který je v textu uveden pouze čtyřikrát. Tak jako v Bibli, i v Koránu je Mojžíš postavou, která střídavě znamená božské a lidské porozumění. Sám Mojžíš byl velice úspěšným a obratným mágem, který dostal zasvěcení už v Egyptě, ještě před exodem. Svých schopností využil k tomu, aby vštípl židovskému lidu ideu monoteismu.¹³⁴ Nejznámější příběh o Mojžíšovi je v biblické knize Exodus a v Koránu, kde vystupuje jako zákonodárce, který se osobně setkal s Bohem na hoře Sinaj. Tam přijal „Desatero přikázání“ poté, co vyvedl svůj Hebrejský lid z otroctví v Egyptě do „zaslíbené země“ Kanaánu. V jeho příběhu o exodu židů z Egypta nemají všichni badatelé až tak úplně jasno a v některých vědeckých kruzích se zastává názor, že pro existenci Mojžíše, tak jak je popisován v Písmu a Koránu, není nikde žádný další historický důkaz. Egyptané jsou známí tím, že vedli záznamy snad úplně o všem. Je ale pozoruhodné, že o takové veliké události, jakou byl odchod tak velké části populace země, přesto nikde není ani zmínka. Podle Knihy Exodus čítala „šest set tisíc mužů kromě žen a dětí“ (Ex 12:37) nebo, jak je uvedeno v Ex 38:26, „každý, kdo byl starší dvaceti let, celkem 603 550 mužů“, opět nepočítaje ženy ani děti. Pokud králi vznikla taková újma a přesunulo se tolik lidí, jak je možné, že se o tom nikde nepsalo? Ale přece jenom je tu jedna zaznamenaná událost, která exodus připomínala. Egyptský velekněz a historik Manetho (3. stol př. n. l.) zapsal příběh o knězi jménem Osarsiph, který vedl vzpouru skupiny malomocných proti králi, jenž chtěl všechny nakažené malomocenstvím vyhnat. Podle Manetha Osarsiph odmítal polyteismus egyptského náboženství a sám věřil v jediného Boha. Osarsiph si pak změnil jméno na Mojžíš. Další historik Flavius Josephus (37–100 n. l.) ve svém díle tento příběh také popisuje, podobně jako římský historik Tacitus (56–117 n. l.). Podle Josepha si egyptský král Amenophis (který je přirovnáván k Amenhotepovi III., (1386–1353 př. n. l.)) přál „vidět bohy“, ale věštba mu řekla, že nemůže, ledaže očistí Egypt od malomocných. Proto

¹³⁴ PRITCHARD, J. B., & FLEMING, D. E. (2010). *The Ancient Near East: An Anthology of Texts and Pictures* (1st ed.). Princeton University Press. s. 85.

vykázal malomocné do města Avaris, kde byli sjednoceni pod vedením monoteistického kněze jménem Osarsiph. Osarsiph se vzbouřil proti vládě Amenophise, zavedl monoteismus a pozval Hyksose (semitští lidé) zpět do Egypta. V Tacitově verzi se egyptský král jmenuje Bocchoris (řecké jméno pro krále Bakenranef, asi 725–720 př. n. l.) Ten vyhostí část své populace, postiženou malomocenstvím, do pouště. Vyhnaní zůstávají v poušti, dokud je jeden z nich, Mojžíš, neshromáždí a neodvede je do jiné země. Tacitus dále říká, jak Mojžíš poté učil lid nové víře v jednoho nejvyššího boha a „dal jim novou formu uctívání, na rozdíl od všeho, co praktikují ostatní lidé“. Dalším sporným místem v Mojžíšově příběhu je podle některých badatelů hned jeho narození a začátek života. Domnívají se, že písaři, kteří jeho příběh zaznamenali, chtěli Mojžíše vylepšit, a tak použili příběh, který už znali přes 2000 let. Jedná se o legendu o Akkadském králi Sargonovi (2334–2279 př. n. l.). Byl zakladatelem akkadské říše, první mnohonárodnostní říše na světě. Jeho slavná legenda vypráví, jak byla jeho matka kněžkou, která „mě vložila do koše spěchů a zapečetila mé víko asfaltem. Vrhla mě do řeky, ta mě pak odnesla do Akkiiny náruče. Akki mě vzala za svého syna, vychovala mě a ustanovila svým zahradníkem.“ Sargon vyrostl, aby svrhl krále a sjednotil oblast Mezopotámie pod jeho vládou.¹³⁵

Nakonečný se také zmiňuje o Mojžíšovi jako egyptském veleknězi: „...žid Ben-Stada propašoval z Egypta spisy o magii, které byly přísně střeženy. Avšak okultisté tvrdí, že tajemství egyptské magie vzal do Izraele při exodu židů z Egypta sám egyptský mág a velekněz Osiridova kultu Mojžíš (Ex 12 uvádí, že židé Egypt při svém odchodu ‚vyplenili‘ a není tím patrně míněno, že s sebou vzali jen materiální statky).“¹³⁶ Patrné to je z Mojžíšových činů popsanych v Pentateuchu (Ex 7), kdy např. soupeří s faraónovými mágy, kteří také umějí měnit své magické hole v hady, nebo všech deset ran egyptských. Mojžíš ale čaroval i při útěku z Egypta, kdy svou mocí nechal rozestoupit mořské vody, aby lid mohl projít a utéct před egyptskými pronásledovateli. Magii provozoval i na poušti, kam židé utekli, a po čtyřicet let jim obstarával tzv. „Božskou manu“, aby měli co jíst. Když jim došla voda, Mojžíš poklepal na horu svou holí a vyslovil zaklínadlo, na to začala z pukliny skály vytékat voda (Num 20:11). Další zvláštní magický kousek byl, když vytvořil měděnou sochu hada, která magicky zázračně léčila izraelity od následků hadího

¹³⁵ PRITCHARD, J. B., & FLEMING, D. E. (2010). *The Ancient Near East: An Anthology of Texts and Pictures* (1st ed.). Princeton University Press. s. 86.

¹³⁶ NAKONEČNÝ, Milan. *Magie v historii, teorii a praxi*. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 32.

kousnutí. Takovýchto magických aktů provedl celou řadu, a proto je řazen k největším mágům židovské kultury.¹³⁷

3. 2. Křesťanská magie

Během prvních několika století naší éry, nebylo křesťanům výslovně zakázáno praktikovat magii. Prospěšná magie skutečně mohla existovat, „ale teoreticky církve předpokládala, že veškerá magie čerpá z pomoci démonů, ať už to mág zamýšlel nebo ne.“¹³⁸ V roce 341 císař Konstantin vyhlásil křesťanství státním náboženstvím, a tím ukončil dobu pohanů, kterou se tak zoufale snažil udržet jeho předchůdce císař Julian Apostata, který byl velkým příznivcem magie. Ještě v roce 180 napadl Celsus Ježíše kvůli jeho zázrakům a označoval ho za mága ze starého Egypta.¹³⁹ Začaly se likvidovat pohanské háje, kam byly umísťovány i pohanské modly. V celé Mezopotámii vzniká obrovská vlna křesťanství, které zaplavuje Egypt, Sýrii, ale i Etiopii křesťanskými sektami, poustevníky a různými křesťanskými komunitami. Jeden z nejznámějších egyptských křesťanských poustevníků je sv. Antonín Veliký (251–356), který se proslavil svým soubojem s démony v podobě nahých žen, které ho přepadly, když ve své samotě meditoval. Ladicejský koncil z roku 363, který hrozí vážnými tresty za pěstování magie mezi kněžími, dokazuje, že magie se pěstovala i v církevních hodnostářských kruzích a to od počátku křesťanské církve.¹⁴⁰

Např. v Novém zákoně si můžeme vzpomenout na Petrovo setkání se Šimonem Mágem (Sk 2:9-24),¹² a Pavlovu účinnou opozici vůči židovskému čaroději Elymas Bar Jesusovi (Sk 13:6–12). Ale podobné důkazy najdeme i ve Starém zákoně, kdy Daniel na Nebúkadnezarově dvoře v Babylóně byl kolegou nejrůznějších mágů, kouzelníků, čarodějů a astrologů (Dn. 1:20; 2:2, 10, 27; 4:7; 5:7, 11, 15) kteří byli dědici starověké mezopotámské tradice magie a věštění. Mnozí z těch, kteří se obrátili na křesťanství v Efesu, spálili své magické svitky (Sk 19:17-20). Takzvaná „efezská písmena“, magické kombinace bezvýznamných řetězců písmen jako např. tak známé „abracadabra“, byla známá už ve starověku. V řečtině se hojně vyskytují popisy starověkých zaříkad el např. ve slavných Magických řeckých papyrech (PGM), stejně jako v klasické literatuře.

Nakonečně dále uvádí celkem obšírný seznam křesťanských magických praktik, které postupně nahrazovaly pohanské rituály, symboly a zvyky těmi křesťanskými:

¹³⁷ JEWELL, Phil. Flavius Josephus' Terminology of Magic: Accommodating Jewish Magic to a Roman Audience, 2011. [E-book]. ASIN : B005LDPI2G

¹³⁸ RUSSELL, Jeffrey Burton. Witchcraft in the Middle Ages. Ithaca: Cornell University Press 1972. s. 13.

¹³⁹ NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 52.

¹⁴⁰ NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 53.

„místo amuletů vyráběla škapulíře, zaklínání ďábla nahradila exorcismy a mnohé náboženské úkony, především mše svatá, byly rituálními magickými akty. Obchodovalo se s pozůstatky svatých a mučedníků církve svaté, vysvěcovaly se předměty a místa, nejlepší ochranou proti ďáblu bylo znamení kříže a sám kříž jako základní církevní symbol, dotýkání posvátných obrazů a soch mělo přinášet uzdravení, s bohem se lidé spojovali modlitbou. ‚Apage Satanas!‘ (‚Odstup, Satane!‘) byla magická formulka, stejně jako ‚anathema sit‘ (‚Budiž proklet‘).“¹⁴¹

Starověká křesťanská kouzla, která byla zdokumentována, zahrnují mimo jiné takové věci jako léčivá kouzla využívající Matoušovo evangelium, kouzla vyzývající Krista k ochraně proti nemocem a démonům, ochranná kouzla, která přivolávají slunce, kouzla pro zdravý porod, kouzla erotické přitažlivosti, kouzla k otěhotnění ženy, kouzla pro muže k přilákání milenky, kletby, aby se muž stal impotentním, kouzla k získání zvukného zpěvu, kouzla k utišení psa a dokonce i kouzla využívající voodoo panenky. To vše bylo dlouho spojováno s čarodějnictvím. Všechna tato kouzla jsou však křesťanská a většinou pocházejí, už z prvního století.¹⁴²

Tento obšírný seznam ale ještě doplním o věštění z křišťálové koule a magických zrcadel, kromě kupčení s ostatky světců se obchodovaly i relikvie, jako např. hřeby z kříže Ježíše Krista, které mají moc talismanu nebo ochranného amuletu. Ale nezapomínejme ani na klasickou křesťanskou modlitbičku, která je jasnou magickou ochranou formulkou: „*Andělíčku můj strážníčku, opatruj mi mou dušičku, opatruj ji ve dne v noci, od nepohody a zlé moci. Amen*“. Také svěcení kostelů, které probíhá obcházením kostela, až nápadně připomíná rituál při tvorbě golema, který jsem zmínil o několik kapitol dříve. Další zajímavý křesťanský rituál uvádí Jan Iglauer ve svém díle „Kabalistická astrologie“, kde popisuje, jak probíhalo křesťanské svěcení příbytků, prováděné ve jménu archanděla Michaela.¹⁴³

Ve jménu archandělů se nejen světil příbytek, ale prakticovala se i magická medicína. Magie byla primárním činitelem v boji proti nemocem (Plinius Starší). Roy Kotansky ve své práci „Zlatá ranokřesťanská lamela proti bolesti hlavy“ podrobně rozebírá magickou formuli vyrytou do zlaté destičky o velikosti 6.35 x 2.5 cm pocházející pravděpodobně z Malé Asie nebo Sýrie z 2. stol. n. l. Destička byla až 17x přeložena na šířku a pak jednou na délku, tak aby se vešla do malé kapsle a dala se tak nosit např. na krku. Nápis na destičce je v řečtině a zní takto: „Odvrát', ó Ježíši, Zachmuřený, a jménem

¹⁴¹ NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 53.

¹⁴² MEYER, Marvin W. a SMITH, Richard, ed. Ancient Christian Magic. Princeton: Princeton University Press 1994.

¹⁴³ IGLAUER, Jan. Kabalistická astrologie. Praha: Vodnář, 2019. ISBN 978-80-7439-156-9 s. 115

tvé služebnice, její bolest hlavy, k slávě tvého jména, IAÓ ADÓNAI SABAÓTH, III ***, ó URIÉL ***, {ó URIÉL}, GABRIÉL.“¹⁴⁴ Tato technika je tedy jakousi kombinací amuletu a poutacího kouzla, které jsem popsal v předešlých kapitolách o řecké magii. Hans-Josef Klauck píše o magii v knize zabývající se léky, kde se dočtete, že Theophrastos znal kouzlo proti ischiasu, Cato kouzlo proti vykloubení končetin a Varro kouzlo proti dně v nohou.¹⁴⁵ Podle Russella ta nejmocnější a nejstrašnější magická kouzla v židovsko-křesťanské tradici používala Tetragammaton (YHWH, čtyři přepisovaná hebrejská písmena Jména Božího), nejlépe obráceně po zpátku.¹⁴⁶

Snad nejobávanějším produktem magie v době starověku je kletba. Z množství olovených „proklínacích tabulek“ a voodoo panenek nalezených ve starověkém světě, od středomořských zemí až po Římem okupovanou Británii, víme, že se mnoho lidí věnovalo magii nebo alespoň praktikovali nějaké kouzlo a ne vždy pro dobročinné účely. Dosud bylo objeveno více než 1600 proklínacích tabulek a většina z nich je napsána v řečtině. Ty, které nejsou napsány v řečtině, jsou psány latinou. Nejstarší tablety pocházejí minimálně z 5. stol. př. n. l. a zabývali se obchodními kletbami, teatrálními a efektními kouzly na odiv nebo kouzly erotických atrakcí. Od 4. stol. př. n. l. do 4. stol. n. l. se pozornost soustředila na erotické atrakce nebo ty, které mají co do činění s atletickými soutěžemi. Popularita těchto proklínacích tabulek vydržela minimálně do 6. stol. n. l. To, že se proklínacích tabulek používaly tak dlouhou dobu, asi tisíc let, naznačuje, že byly účinné. Klauck však poznamenal, že „užitečnost takových akcí by se neměla hledat jednostranně ve způsobu, jakým působily na jiné lidi; není to vnější svět, který se mění magií, ale vnitřní svět toho, kdo ji praktikuje.“¹⁴⁷ Tabulky sice nevedly ke skutečnému požadovanému výsledku, ale stresu, napětí a pocitu bezmoci nepochybně ulevovaly. V nalezených tabulkách se začínají opakovat určité motivy živlových umocnění. Praktikující používá oheň nebo vodu jako jakýsi katalyzátor nebo prostředek spojení s energií a magnetismem, sloužící jako přímý kontakt s božstvy. Voda působí jako zdroj energie pro „magnetizování“ předmětů a hraje důležitou roli v magii i náboženství. Voda je vodičem informací, včetně kouzel a kleteb. Jedna kletba nalezená ve studni byla adresována: „Posílám tento dopis Hermovi a Persefoně...“. Odesílatel se spoléhal na schopnost vody dopravit žádost do podsvětí.

¹⁴⁴ MEYER, W. Marvin, MIRECKI, A. Paul. *Ancient Magic and Ritual Power – Religions in the Graeco-Roman*. Netherlands: Brill Academic Publishers, 1997. ISBN-10: 90-04-10406-2. s. 37.

¹⁴⁵ KLAUCK, Hans-Josef, *Magic and Paganism in Early Christianity*. Paperback. T & T Clark International, 2003. ISBN-13:978-0567089625. s. 211.

¹⁴⁶ RUSSELL, Jeffrey Burton. *Witchcraft in the Middle Ages*. Ithaca: Cornell University Press 1972. s. 9.

¹⁴⁷ KLAUCK, Hans-Josef, *Magic and Paganism in Early Christianity*. Paperback. T & T Clark International, 2003. ISBN-13:978-0567089625. s. 226.

Podobně je to i s ohněm, kdy praktikující spálí kouzlo napsané na voskovou tabulku nebo papyrus.¹⁴⁸

Nastupovala nová éra a mágy začali střídat světci, kteří konali zázračné činy, jako např. sv. Hilarion z Gazy (4. stol.), který pomáhal jistému muži, aby vyhrál ve vozatajských přeborech nad svým pohanským soupeřem. O sv. Pavlovi se tradovalo, že má na svědomí značný počet zázračných uzdravení nemocných.¹⁴⁹ Později pak v křesťanské historii došlo k mnoha obvinění vysokých kněží, ale i papežů, z praktikování magie. Různé tresty a obvinění z praktikování magie vedly k rozvoji věštění ze snů. Dodds o tomto píše: „Snům vděčí většina lidí“, říká Tertullianus, „za to, co vědí o Bohu“. Ze všech způsobů, vtoupit do kontaktu s nadpřirozeným, snění nepochybně je a bylo i v antice provozováno zdaleka nejčastěji. Jak poznamenává Synesios, je to divný způsob věštění, který je stejně přístupný otroku i boháči, protože nic nestojí a nevyžaduje žádné vybavení; a žádný tyran je nemůže zakázat, leda by svým poddaným zakázal spát. To je bezpochyby jeden z důvodů, proč bylo snění jako jediné z pohanských věštických technik křesťanskou církví tolerováno.¹⁵⁰

3. 2. 1. Křesťanská démonologie

Podle Veselého je křesťanský pohled na demony podmíněn ideou rozporu mezi Bohem a Satanem, podobně jako to je u Zarathuštrova dualismu mezi dobrým Ormuzdou a zlým Ahrimanem. Tato Zoroastrijská dualistická myšlenka dobra a zla zrála v prostředí esejského judaismu a v době křesťanství byla hojně sklízena. Křesťané vidí demony jako padlé anděly, kteří svou při s Bohem prohráli a byli vyhnáni a zatraceni. Pak byli ještě navíc poraženi i Ježíšem Kristem, ale i tak jim byla ponechána určitá moc, kterou využívají k tomu, aby člověku škodili a sváděli ho ke zlu a z cesty Boží. Raná křesťanská démonologie vzniká v průběhu prvních století našeho letopočtu díky apoštolským Otcům a vrcholí impozantními studii právníka Tertulliana a svatého Augustina. Démonologie se široce rozvíjí v dobách apologetů a např. podle Iústina Martyra, který zemřel mučednickou smrtí někdy v rozmezí let 163–167, jsou démoni, kteří napadají věřícího, tzv. „padlými anděly s těžším a hrubším tělem, než mají andělé Boží.“ Sídlí mezi nebem a zemí a jsou živí z kouře na pohanských obětištích.¹⁵¹ Veselý dále uvádí: „Bůh svěřil andělům vládu nad jednotlivými národy, ale démonští andělé při plnění svých povinností selhali. Rodí se

¹⁴⁸ VARNER, G. R. Magic, Witchcraft, Pagans & Christians: A Study in the Suppression of Belief and the Rise of Christianity (null ed.). lulu.com. 2010. ISBN: 978-0-557-39932-1 s. 54.

¹⁴⁹ YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 187.

¹⁵⁰ DODDS, E. Robertson. Pohané a křesťané ve věku úzkosti: přednášky přednesené na Queen's University v Belfastu v roce 1963. Praha: Rezek, 1997. ISBN 80-86027-08-2. s. 52-53.

¹⁵¹ VESELÝ, Josef. Magie pro pokročilé. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 231.

z nich také hřích vilnosti, protože v Noemových dobách se spojili s lidskými dcerami a zplodili s nimi potomky. Máme proto dvě kategorie démonů: padlé anděly a jejich potomstvo. Démoni člověka na tomto světě podvádějí pomocí kouzel, jsou původci nemocí, herezí, gnosticizmu a pronásledování křesťanů. Antické bohy vidí Iustinos jako vtělení démonů, kteří se pokoušejí svést lidi na cestu zla.¹⁵²

Tertullianus (asi 170–220), který se stal biskupem v Kartágu a byl prvním velkým latinským teologem, zastával názor, že každé stvoření je původně dobré, ale že bylo později prostoupeno hříchem. Takovýto hřích ovšem není nezávislý a oddělený element protikladný jako zlo k Bohu, ale zdroj takového zla pochází od Satana a jeho nohsledů.¹⁵³

Augustin (354–430) se dost věnoval diskuzím o pohanských démonech, ale pro velký objem Augustinova díla zde však nelze jeho myšlenky ani ve zkratce rozvádět. Augustin vidí vesmír ve své podstatě jako dobrý, ale Bůh na zkažený lid sesílá neštěstí, bolest a zkázu, právě pro jeho hříchy. Zlo nemá samostatnou existenci, ale jen nemá v sobě ani špetku dobra, jímž je sám Bůh. Augustin dále hovoří o shodě s démonickými silami, přes které se projevují přírodní zla (bouřky, fyzická bolest apod.), také věřil v existenci ďábla. Tomu Bůh dovoluje ovládat tento svět, čímž je člověk v Satanových rukou.¹⁵⁴

3. 2. 2. Křesťanská angelologie

Společně s pojmenováním pekelných sil, vznikají i jména nebeských sil, tedy andělů. Angelologie je v různých náboženstvích hierarchií andělů, nebo řekněme jakýmsi systémem hodnotícím moc specifických andělů. Vyšší pozice mají větší moc nebo autoritu nad nižšími hodnostmi a tyto různé hodnosti mají na první pohled i rozdílné podoby, například různý počet křídel nebo tváří. V křesťanství jsou andělé poslové boha, což vychází z judaismu. Různá díla křesťanské teologie propracovala hierarchie andělských bytostí, ale tou nejvlivnější byla ta, kterou v 5. stol. n. l. přednesl křesťanský neoplatonista Pseudo-Dionysius Areopagita ve svém díle „De Coelesti Hierarchia“ (O nebeské hierarchii). Tvrdil, že je důležitou osobností obrácenou apoštolem Pavlem, který je autorem většiny Nového zákona, a jeho práce měla větší vliv, než jaký by měl, kdyby použil své skutečné jméno, dokud Erazmus nezveřejnil pochybnosti o stáří díla na počátku

¹⁵² VESELÝ, Josef. *Magie pro pokročilé*. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 232.

¹⁵³ De testimonio animae. 17. kapitolu spisu Apologeticum rozvíjí další spis, De testimonio animae (Svědectví duše). Ve spisu se snaží Tertullianus ukázat, že svými spontánními zvoláními křesťané ukazují, v co skutečně věří v hloubi své duše: v jednotu Boha, nesmrtnost duše a existenci zlých duchů.

¹⁵⁴ Svatý Augustin, Vyznání. Přeložili Ondřej Koupil (knihy X-XIII), Marie Kyralová a Pavel Mareš (knihy I-IX). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2015, 444 stran.

16. století.¹⁵⁵ Andělé jsou rozděleni do tří řádů neboli triád, „andělských sborů či chórů“. Do prvního řádu neboli sféry patří Serafíni, Cherubíni a Ofaníni. Serafíni jsou majestátné bytosti se šesti křídly, lidskýma rukama a hlasem, když jsou v Boží přítomnosti. Serafínové jsou nejvyšší andělskou třídou a slouží jako opatrovníci Božího trůnu a neustále zpívají chválu Bohu „Svatý, svatý, svatý je Pán Všemohoucí; celá země je plná jeho slávy.“ Cherubíni zase mají čtyři tváře, jednu lidskou, druhou vola, třetí lva a čtvrtou orla (později přijato jako symboly čtyř evangelistů). Mají čtyři spojená křídla pokrytá očima (i když se zdá, že je Zjevení 4 : 8 popisuje jako šest křídel, tak jako mají Serafíni), lví tělo a nohy volské.¹⁵⁶ Cherubínové jsou v podstatě jakousi ochrankou Boha, protože hlídají cestu ke stromu života v zahradě Eden a Boží trůn. O Cherubínech se zmiňují Gen 3 : 24, Ez 28 : 14 a 16 nebo 10 : 1 – 22 a 1. Kr 6 : 23 – 35, ale zmínky lze nalézt i v Exodu a 2. Paralipomenon.

Svatý Tomáš Akvinský si představoval Satana jako padlého cheruba. „Ofaníni“ nebo také „Trůni“ jsou třídou nebeských bytostí, o nichž se zmiňuje Pavel Apoštol v listu Koloským 1 : 16. Také jsou nazýváni trůnními anděli, nad kterými Stvořitel sedí a vykonává skrze ně své soudy. Do druhého řádu patří andělé druhé sféry, kteří pracují jako nebeští vládci stvoření tím, že si podrobují hmotu a řídí všechny duše a nízké duchy nebo jim vládou. Jsou to „Domíniové“ (panstvo), síly (Virtues) a mocnosti, bytosti silové autority (Potestates). Skrze „Domíniony“ se vládne a ukládají se povinnosti nižším andělům. Pouze zřídka se zjevují člověku. „Virtues“ jsou jakási andělská ministerstva, jejichž prostřednictvím se ve světě dělají znamení a zázraky. Potestates neboli andělé silové autority dostali své jméno, protože jsou to andělé, kteří mají moc nad zlými silami, které jsou tito andělé schopni omezit, aby již nikomu neublížovali. Do třetí sféry patří andělští „Knížata“, „Archandělé“ a andělé strážní. Knížata jsou andělé, kteří vedou a chrání národy nebo skupiny národů a instituce, jako je církve. Knížata předsedají dalším skupinám andělů a jsou zobrazována s korunou a žezlem, protože je pověřují plněním božské služby. Některá administrují a některá asistují. Jejich povinností je také údajně vykonávat rozkazy, které jim dávají andělé z horní sféry a odkázat požehnání hmotnému světu. Jejich úkolem je dohlížet na skupiny lidí. Jsou to vychovatelé a strážci říše na zemi.¹⁵⁷ Jako o bytostech souvisejících se světem zárodečných idejí se o nich říká, že inspirují živé k mnoha věcem, jako je umění nebo věda. Pavel použil výraz vláda a autorita

¹⁵⁵ Stanford Encyclopedia of Philosophy [online]. Copyright © 2019 [cit. 22.04.2021]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/entries/pseudo-dionysius-areopagite/#DioPer>

¹⁵⁶ Pseudo-Dionysius Areopagita, De Coelesti Hierarchia, Surrey, 1935. Shrine of Wisdom ISBN 978-0-90066-403-8.

¹⁵⁷ Thomas Aquinas (Summa Theologica, I.108)

nebeská v listu Efezským 1:21 nebo 3:10. Archandělů je celkem sedm a v Novém zákoně jsou jmenováni pouze dva, Michael a Gabriel. Ve většině křesťanských tradic je Gabriel také považován za archanděla, ale pro tento předpoklad neexistuje žádná literární zmínka. Za uvedení stojí také to, že výraz „archanděl“ se objevuje pouze v jednotném čísle, nikdy v množném, a pouze v konkrétním odkazu na Michaela. Jméno archanděla Rafaela se zase objevuje pouze v knize Tobiáš. Rafael řekl Tobiášovi, že je „jedním ze sedmi, kteří stojí před Pánem“, a obecně se věří, že Michael a Gabriel jsou dva z ostatních šesti. Čtvrtý archanděl je Uriel, jehož jméno doslovně znamená „Světlo Boží“. Urielovo jméno je jediné, které není zmíněno v křesťanské bibli, ale hraje významnou roli v apokryfonu Druhá Ezdrášova kniha (čtvrtá Ezdrášova kniha v latinské Vulgátě). V knize odhaluje sedm prorocství prorokovi Ezdrášovi, po kterém je kniha pojmenována. Hraje také roli v apokryfní knize Hnochově. Další možnou interpretací sedmi archandělů je, že těchto sedm je sedm duchovních duchů, kteří stojí před trůnem popsáným zase v knize Hnochově a v knize Zjevení 1 : 5. O sedmi archandělech se říká, že jsou anděly strážnými národů a zemí a že se zajímají o problémy a události kolem nich, včetně politiky, vojenských záležitostí a obchodu.¹⁵⁸ Osmý archanděl, Metatron, je ustanoven v kabalistické tradici jako nebeský písař a druhá nejmocnější bytost v nebi po samotném Bohu. Apokryfní knihy Hnochovy (zvláště pak 3. kniha Henochova) říká, že Metatron byl dříve biblický Henoch osobně, který po jeho nanebevstoupení byl transformován do archanděla a dostal jméno Metatron. Poté mu byly uděleny dispozice náčelníka archandělů a prozrazeno tajemství stvoření. Poslední, andělé strážní, jsou nejnižší v pořadí nebeských bytostí, ale zase ti nejznámější. Jsou to andělé, kteří se nejvíce zajímají o záležitosti lidí. V této kategorii andělů existuje mnoho různých druhů andělů s různými funkcemi. Většinou jsou posíláni jako poslové k lidstvu. Z této třídy pocházejí osobní andělé strážní. Mezi křesťany panuje všeobecná víra, že jsou přiřazeni ke každému člověku, ať už křesťanovi, či nikoli.¹⁵⁹

3. 2. 3. Věštění z křišťálové koule a magického zrcadla

Divinační magie pomocí magických prostředků může nahlížet do astrálu a pomocí něho zjistit cokoli o nějaké věci nebo osobě v jakémkoliv čase, tedy i budoucnost nebo minulost. Magickým prostředkem se míní třeba křišťálová koule nebo magické zrcadlo. „Zaklínač“ (menachesh), někdy nazývaný jako zaklínač hadů, je pravděpodobně ten, kdo fascinuje jako had; jinými slovy mesmerista nebo hypnotizér. Toto slovo se vyskytuje v souvislosti s Josefovým věšteckým pohárem a takové poháry se používaly jak

¹⁵⁸ Hierarchy of angels – Wikipedia. [online]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Hierarchy_of_angels

¹⁵⁹ CATHOLIC ENCYCLOPEDIA: Guardian Angels. NEW ADVENT: Home [online]. Dostupné z: <https://www.newadvent.org/cathen/07049c.htm>

v Babylóně, tak v Egyptě a jejich použití bylo podobné modernějšímu pozorování křišťálu, kdy hypnotický stav byl navozen dlouhým zíráním, jako je fascinace připisovaná hadům. Z tohoto důvodu byli na takových pohárech někdy figurováni hadi.¹⁶⁰ Štirský ve svém lexikonu k heslu magické zrcadlo napsal: „Takovým zrcadlem může být např. Křišťálová koule, kus vyleštěného kamenného uhlí nebo speciálně zhotovené zrcadlo ze skla, křišťálu nebo kovu.“¹⁶¹ Nakonečný zase ve svém lexikonu magie u tohoto hesla poskytuje detailnější popis: „V astrálním čase se nerozlišuje minulost, přítomnost a budoucnost, astrál je kronikou a programem současně. Magická zrcadla jsou předměty různého tvaru a velikosti, z různých materiálů, magicky posvěcené, opatřené implantovaným magickým nábojem a zhotovené za příslušných podmínek astrologických korespondencí. Umožňují proniknout do astrálu optickou cestou a při plném vědomí operátéra.“¹⁶²

3. 2. 4. Ježíš

O Ježíšově dětství a vlastně ani o jeho běžném životě, tedy o historickém Ježíši, toho moc nevíme, protože jediným zdrojem informací o jeho osobě jsou v podstatě biblická evangelia. Kromě Bible zcela chybějí jakékoliv další písemné prameny, které by dokládaly jeho život před tím, než se objevil jako učitel. Ježíš byl vždy spojován s konáním všemožných zázraků, což vyvolává otázku, zda Ježíš vládl magickým uměním, a pokud ano, tak kde se jej naučil? Podle biblického příběhu o narození Ježíše, přišli k jeho kolébce hned po jeho narození mágové (mudrcové z východu) pravděpodobně z Persie, kteří mu přinesli tři dary: zlato, kadidlo a myrhu.. „Když se narodil Ježíš v judském Betlémě za dnů krále Heroda, hle, mudrci od východu se objevili v Jeruzalémě a ptali se...“

¹⁶⁰ ASTROLOGY in the International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/A/amulet.html>

¹⁶¹ ŠTIRSKÝ, Benedikt. Lexikon magie a esoteriky. Praha: CZ Books, 2006. ISBN 80-86947-14-9. s. 167.

¹⁶² Operátér pracuje se zrcadlem rituálním způsobem, měl by být oděn do bílého roucha a pracovat by měl v ochranném magickém kruhu. Při takovém rituálu se používá světlo ze svíce umístěné za zády operátéra a odpovídajícího kuřidla podle toho, jakou práci mág vykonává. Zrcadlo pomocí speciálního kondenzátoru ze včelího vosku a rostlinných substancí, kterým je zrcadlo potřeno při výrobě, kondenzuje astrální světlo. Magik, jenž pracuje se zrcadlem, zírá na plochu zrcadla, která je od něho v určité vzdálenosti. Po určitém čase dostává vizi, což působí stimulace šišinky tedy epifýzy (tzv. „třetí oko“). Téměř každé takové zrcadlo se zhotovuje rituální cestou a za určitých přísných astrologických podmínek, tedy momentální korespondencí planet v době výroby. Po výrobě se musí opět rituálně nabít energií nebo řekněme, že se musí aktivovat. To lze udělat pomocí imaginace a magnetizace zrcadla anebo sexuálním rituálem speciálně upraveným k tomuto důvodu. Pro vytvoření patřičného energetického náboje se pak používají mužské a ženské sekrety. Pro komparaci uvádím, že existuje mnoho postupů, jak docílit zření a velká škála magických zrcadel od těch nejjednodušších po ta složitá, která jsou popsána výše. Lze ale zřít i přes další pomůcky, nejen přes magická zrcadla, jako např. křišťálová koule. Zrcadla mohou mít různé tvary a velikosti, mohou být vyrobená z rozličných materiálů, placatá nebo vypouklá. Tato magická pomůcka se vyskytuje snad ve všech vyspělých magických kulturách. Např. v Japonsku se používá vyleštěný nefrit, v arabské magii používají černých zrcadel zvaných „mandeb“, Egyptané zase zlatých zrcadel, židovští magikové používali jako zrcadla dva veliké a vyhlazené drahokamy Urim a Thumim. Ale lze použít i obyčejnou vodu nalitou do pánve nebo poháru. John Dee a Magister Kelly používali velký vyleštěný krystal černého uhlí a někteří arabští mágové používali dokonce nalakovaný nehet na prstu své ruky

NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 158-159.

„...Vešli do domu a uviděli dítě s Marií, jeho matkou; padli na zem, klaněli se mu a obětovali mu přinesené dary – zlato, kadidlo a myrhu.“ (Mt 2:1 a 2:11). Tito tři mudrcové patřili k astrologům (hvězdopracům) a babylonským kněžím Zarathruštrova kultu.¹⁶³ Jejich astrologické schopnosti jsou spojovány s proroctvím z knihy Numeri, kde Balaám předpovídá, že z rodu Jákobova vyjde hvězda, nový král Izraele. Byli to právě oni, kteří pak předávali od útlého dětství malému Ježíšovi znalosti magického řemesla? Pozoruhodné jsou i jejich dary. Zlato jako ušlechtilý a drahý kov, používaný v alchymii a při výrobě talismanů. Další dva dary jsou mimo jiné nejpoužívanějšími kuřidly při magických rituálech a evokacích. Proč přinesli zrovna tyto dary?

Podle Matoušova evangelia vyrůstal Ježíš v Egyptě, kde se naučil magickým praktikám. Přesně se píše: „Když Ježíš začínal své dílo, bylo mu asi třicet let.“ (Lk 3: 23) Jako jediné zdroje z doby před křtem máme jen část Matoušova evangelia (Mt 2: 13–23), kde je popsán útěk do Egypta ihned po Ježíšově narození. Pak následuje popis, jak byl Ježíš nalezen v chrámu asi ve věku dvanácti let (Lk 2: 41–52). Ale co dělal potom? „Dítě rostlo v síle ducha a moudrosti a milost Boží byla s ním.“ (Lk 2: 40). Nic jiného se už ovšem v evangeliích neuvádí. Nicméně „ještě kolem roku 180 vystoupil Celsus proti Ježíši Kristu, kterého označil za egyptského mága, protože konal zázraky.“¹⁶⁴ Ježíš byl často učedníky osloven jako rabi a učitel, což by mohlo nasvědčovat tomu, že ovládal židovskou kabalou. Indicií k tomu, že byl vlastně prvním křesťanským mágem, je mnoho, už jen jeho zázračné činy, které jsou popsány v evangeliích, tomu nasvědčují. Některé se týkají přírodních úkazů a jejich manipulací, chození po vodě (Mt 14:25), utišení bouře (Mt 8:18, 23-27; Mk 4:35-41; Lk 8:22-25) zázračného rozmnožení pokrmu a nasycení zástupů (Mt 14:19). (Běžnou magickou praxí v Ježíšově době bylo i přivolávání deště.). Stejně tak je známý i příběh, kdy Ježíš změnil vodu na víno. (Jan 2:1-11) Všechny tyto činy (magické akty), které jsem zatím uvedl, by se daly zařadit pod živlovou magii, kdy mág ovládá základní živelné elementy (oheň, voda, země a vzduch) a umí magicky nebo alchymicky živlové transmutace (přeměny). Existuje i jiný příběh, kdy Ježíš odejde do pouště, kde svádí souboj se satanem. „Plný Ducha svatého vrátil se Ježíš od Jordánu; Duch ho vodil po poušti.“ (Lk 4:1) Z Markova evangelia se dozvídáme více: „A hned ho Duch vyvedl na poušť. Byl na poušti čtyřicet dní a satan ho pokoušel; byl mezi dravou zvěří a andělé ho obsluhovali.“ (Mk 1:12.13) „V těch dnech nic nejedl.“ (Lk 4:2). Popis, že odešel do pouště, kde i podle kočovných kmenů lze často spatřit demony, a že se postil

¹⁶³ Isbouts, J. (2021, May 3). Who were the three kings in the Christmas story? Culture. <https://www.nationalgeographic.com/culture/article/three-kings-magi-epiphany>

¹⁶⁴ NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 52.

40 dní, jsou až příliš podobné prvky s přípravou pro magickou evokaci, při které je také nutno dbát přísných předpisů, ke kterým právě takovýto púst patří. To, že Ježíš dokázal ovládat démony, dokazuje i jeho aktivita jako exorcisty (vymítače). Nejčastěji k exorcismu užívá magii slova, stačí jenom jeho příkaz, aby démon z posedlého vyšel. Ve většině případů démoni znají jeho moc a volají na něho různá jména a tituly, (svatý Boží, Syn Boží, syn Boha nejvyššího): Mk 1:21-28 (Lk 4:31-37), Mk 1:34 Mk 5:1-20 (Mt 8:28-34, Lk 8:26-39), Mk 9:14-29 (Mt 17:14-21, Lk 9:37-43). Ježíšovy magické vymítací formulky jsou prosté příkazy: „já ti nařizuji“, „umlkni“ a „vyjdi“. Už jenom to, že Ježíš může používat obyčejného rozkazu a démoni ho poslechnou, naznačuje jeho nadpřirozenou moc a sílu. Ani v jediném uvedeném vymítání Ježíš neuvádí formule v čím jménu pekelným mocnostem přikazuje. Boží tituly mu dávají samotní démoni. Vysvětlení o původu jeho moci můžeme hledat v pasáži, kde se Ježíš brání nařčení, že vymítá démony s pomocí nejmocnějšího démona Belzebula Mk 3:20-27 (Mt 12:22-30, Lk 11:14-23). Ježíš uzdravuje dotykem Božího ducha nebo Božího prstu, nejčastěji však vkládáním rukou. Mk 1:31 (Mt 8:15), Mk 1:40-41 (Mt 8:3, Lk 5:13), Mk 5:41 Mk 1:31 (Mk 8:15), Mk 1:40-41 (Mt 8:3, Lk 5:13), Mk 5:41 (Mt 9:25, Lk 8:54), Mk 7:33-34 Mk 8:23-25, Mk 9:27 (Lk 13:13).

Varner se k Ježíšově magické moci vyjádřil následovně: „Exorcismus, akt vymítání nebo vyhánění démonů z posedlých jedinců, je aktem magie. Je pozoruhodné, že exorcismus je židovsko-křesťanská tradice. Ogden napsal: ‚Exorcisté, kterých se to týká, jsou vždy židé nebo křesťané, nebo jsou projektováni jako jednající v židovsko-křesťanské tradici. Je tedy nejpravděpodobnější,‘ pokračuje, ‚že pohan importoval praxi exorcismu... z židovské kultury. Ogdenův závěr založený na židovsko-křesťanské tradici čarodějnictví zní, že ‚není překvapivé, že někteří pohané považovali samotného Ježíše za čaroděje‘.“¹⁶⁵

Ve Skutcích apoštolů 16:16-18 Pavel vymítá démona „věštění“ z mladé dívky, která předpovídá budoucnost a zjišťuje, že komunita nepodporuje jeho činy, které jim vzaly schopnost jejich místního věšce. Pavel končí nahý, zmrskaný a zavřený v kleci. Je zřejmé, že ne všechny magické činy jsou zcela úspěšné. Zde vidíme, že hranice mezi dobrou a zlou magií je z pohledu každého jinde. Většina „zázraků“ se bez nějaké té magické praxi neobejdou a tak se tyto činy začnou nazývat „zázraky“ podle nějaké definice dané kněžími nebo jinými kulturními vůdci náboženské tradice. Křesťané vidí Ježíšovy činy jako zázraky, ale tytéž činy u pohanů považují za čarodějnictví nebo klam. Bible říká, že Ježíš

¹⁶⁵ VARNER, G. R. Magic, Witchcraft, Pagans & Christians: A Study in the Suppression of Belief and the Rise of Christianity (null ed.). lulu.com. 2010. ISBN: 978-0-557-39932-1 s. 59.

praktikoval magii a svou schopnost prokázal prováděním zázraků. Zdá se, že rané koptské texty přidávají Ježíšovi jako kouzelníkovi na důvěře. Podle Turnera a Coultera tyto knihy „vyprávějí o Ježíšovi, který se modlil ke svému otci tak, že ho oslovoval různými magickými jmény: Aeeiouo, Iao, Aoi a dalšími“. Jiné legendy hovoří o tom, že Ježíš vytvořil holubice z hlíny a přivedl je k životu tím, že do nich vdechl.¹⁶⁶

Křesťané považují Ježíše za Spasitele lidstva, vítěze dobra nad zlem, světla nad temnotou. Avšak první křesťané, stejně jako Hebrejci, viděli Ježíše zcela jinak. „Zaklínací miska pocházející z rozmezí doby mezi 2. nebo 3. stol. př. n. l. až do 1. stol. n. l. objevil francouzský mořský archeolog Franck Goddio v roce 2008 v podmořských ruinách starověkého přístavu v Alexandrii. Na misce byla rytina s nápisem ‚DIA CHRSTOU O GOISTAIS‘ nebo-li ‚Kristus mág‘. I když současní křesťané tento náález s největší pravděpodobností budou vyvracet, v prvních letech nového náboženství to nebyla neobvyklá víra. Goddio poznamenal: ‚Mohl by to být odkaz na Ježíše Krista, protože to byl kdysi hlavní představitel bílé magie.‘“¹⁶⁷

Jeho nejznámější léčitelské kousky jsou např. oživení již zahnívajícího Lazara, postavení mrzáka na nohy a procitnutí slepce od narození. U příběhu se slepým v Betsaidě, Ježíš používá své vlastní sliny, které namaže na zavřené oči slepce a ten pak postupně po dvou pokusech začne vidět. (Mk 8:22-25) Takovýchto léčících aktů prováděl Ježíš mnohem více, dokonce i na dálku. Např. uzdravení setníkovy služebníka z Kafarna, jež patří do tradice „pramene logií“ (Mt 8:5-13; Lk 7:1-10; Jan 4:46-54): „Když přišel do Kafarna, přistoupil k němu jeden setník a prosil ho: Pane, můj sluha leží doma ochrnutý a hrozně trpí. Řekl mu: Já přijdu a uzdravím ho. Setník však odpověděl: Pane, nejsem hoden, abys vstoupil pod mou střechu, ale řekni jen slovo a můj sluha bude uzdraven. Vždyť i já podléhám rozkazům a vojákům rozkazují. Řeknu-li některému: jdi, pak jde, a jinému: pojd sem, a on půjde, a svému otroku: udělej to, pak to udělá. Když to Ježíš uslyšel, podivil se a řekl těm, kdo ho následovali: Amen, pravím vám, tak velkou víru jsem v Izraeli nenalezl u nikoho. A když se setník vrátil domů, našel služebníka zdravého“ Ježíš ovšem nebyl sám, který dokázal uzdravovat na dálku. V Talmudu můžeme najít příběh o rabi Haninovi ben Dosovi: „Stalo se, že onemocněl syn Rabbana Gamaliela. Poslal tedy dva znalce Písma k rabimu Haninovi ben Dosovi, aby za něho prosil o slitování. Jakmile je viděl, vystoupil do horní místnosti a vyprošoval pro něho smilování. Když sestoupil, řekl

¹⁶⁶ VARNER, G. R. Magic, Witchcraft, Pagans & Christians: A Study in the Suppression of Belief and the Rise of Christianity (null ed.). lulu.com. 2010. ISBN: 978-0-557-39932-1 s. 60.

¹⁶⁷ VARNER, G. R. Magic, Witchcraft, Pagans & Christians: A Study in the Suppression of Belief and the Rise of Christianity (null ed.). lulu.com. 2010. ISBN: 978-0-557-39932-1 s. 61.

jim: Jděte, horečka od něho odstoupila. Tu mu řekli: Jsi snad prorok? Řekl jim: Nejsem ani prorok, ani syn proroka. Avšak mám tento odkaz (jako příslib): Když má modlitba jde v ústech lehce, vím, že byla přijata. Jinak vím, že byla zavržena. Tu se posadili a poznamenali si přesně onu hodinu. A když přišli k Rabbanu Gamalielovi, řekl k nim: Při chrámu! Ani jste to nepřidali, ani neubrali. Stalo se to tak: V onu hodinu ho opustila horečka a on poprosil o vodu, aby se napil” (Gen 34).¹⁶⁸

Ježíš ke konci věští svou smrt (Mk 10:32-34), i přesto se nechává ukřižovat, aby po třech dnech od své smrti zmizel ze zapečetěné hrobky (Mk 16:1-8) sjednotit znaceni, což se považuje za jeden z největších dokladů o jeho božství. Anebo je to důkaz o jeho vysoké magii?

3. 3. Babylonská magie

Tak jako Egypt a Indie, byla i Babylonie jednou z dalších pravlastí esoteriky, okultismu a magie. Babylonská říše se rozprostírala mezi severozápadními břehy Perského zálivu, Arábií a Persií, až na hranici dnešního Iráku a Íránu. Hlavní město celé říše, Babylon, bylo i metropolí Malé Asie, nicméně okultním centrem magie byla hlavně její jihozápadní část, které se říkalo Chaldea. Řekové ostatně nazývali všechny obyvatele této velké říše Chaldejci. Babyloňané uměli pracovat s léčebným magnetismem, amulety, měli velmi rozvinutou démonologii a zaklínání démonů nebo astrálních bytostí, výklady snů, mantické (věšební) umění a astrologii (mapa příloha č. 5).

Významnými a podstatnými zdroji pro studium babylonské magie, nebo spíše chaldejského okultismu, jsou důležitý epos o Gilgamešovi, což je původem sumerská epická báseň z 3. tisíciletí př. n. l., a především texty z hliněných tabulek nalezených např. v Ninive v královské knihovně. Babylonský okultismus byl především praktického rázu a soustředil se kromě démonologie především na proslulý výklad snů, tedy na mantické praktiky, a na očarování někoho nebo něčeho. To pravé jádro babylonské magie bylo pohlceno a začleněno do staroegyptských okultních nauk, kabaly a magie arabské.

Jako ve všech kulturách i v babylonské magii se věštilo. Dvě takové formy „věštění“, zmiňuje Ezekiel ve svém popisu babylonského krále: „Babylónský král se zastaví na křižovatce, na rozcestí obou cest, aby si vyžádal věštbu. Bude třásat šípy, bude se doptávat domácích bůžků (Terafim) a nahlížet do jater.“ (Ez 21:26). Šípy byly buď označeny, aby představovaly určité způsoby jednání, a jeden byl vytažen nebo vytřesen,

¹⁶⁸ GNILKA, Joachim. Ježíš Nazaretský - poselství a historie. Přeložil Miloš VOPLAKAL. Praha: Vyšehrad, 2001. Theologica (Vyšehrad). ISBN 80-7021-534-8. s. 111-112.

nebo byly promiskuitně vyhozeny do vzduchu a předzvěst byla odvozena ze způsobu, jakým dopadly.¹⁶⁹

3. 3. 1. Babylonská démonologie

V babylonské (chaldejské) démonologii rozlišovali samotné démony, ochranné duchy (mezi ně patří i strážní andělé) a tzv. „génie“, kteří stojí na rozhraní světa bohů a světa obyčejných démonů. Samotní démoni se dále dělili na démony nemocí, sukuby a inkuby, duchy zemřelých. Staří Babyloňané věřili, že démoni obývají rozsáhlou říši, která se nachází hned za hmotným světem (astrální dimenze), jejíž hranice mezi světem astrálním a světem bohů je pohyblivá. Bohové byli většinou ti dobří, kteří konali a tvořili velké věci a byli téměř vždy nakloněni a přístupni prosbám obyčejného smrtelníka. Démoni zase byli ti zlí, konající a tvořící malé činy a neznající žádný soucit s člověkem. Proto nemělo žádný smysl se k nim modlit a uctívat je. Bylo ovšem možné je ovládnout a přinutit silou k úslužnosti. Zatímco bohové obývali nebesa, démoni měli své příbytky v propastech, jeskyních nebo sídlili v povětří, ve vodě a na zemi. Aby mohli člověka poškodit, musel to dopustit někdo z bohů. Bohové často využívali démony jako své posly.¹⁷⁰

Počty démonů jsou obří, což dokazují texty v evangeliích (Lk 8:30-33, Mk 5:9-13, Mt 8:29-32). Podle Lukáše: „„Jak se jmenuješ?“ zeptal se ho Ježíš. „Legie“, odpověděl. Vstoupilo totiž do něj množství démonů. Ti ho teď prosili, aby je nevyháněl do bezedné propasti. Na blízském kopci se právě páslo veliké stádo prasat, a tak ho démoni prosili, aby jim dovolil vejít do nich. Jakmile jim to dovolil, vyšli z toho člověka a vešli do prasat. Stádo se pak vrhlo ze srázu do jezera a utonulo.“ Ježíš vymítá celou legii démonů z jednoho člověka a tak démonologové vytvářeli různé hierarchické systémy, které většinou nazývali „pekelná hierarchie“, kde démony popisovali s různými charakteristikami a funkcemi. Podle Veselého, má pekelné „vojsko“ 6666 legií s tím, že každá jedna z nich ještě čítá totožný počet dalších d'áblů. To by znamenalo, že „pekelná armáda“ má téměř 44 a půl milionu válečníků. I když je každé jméno démona uvedeno v jednotném čísle, tak zastupuje velkou skupinu jednoho druhu stejnorodých démonů.¹⁷¹ Jejich vysoký počet popisuje i jeden z počátečních veršů sedmé desky zaklínacího a rituálního magického textu Šurpu (starověký text z 1. tis. př. n. l. znamenající „hořící“)

¹⁶⁹ ASTROLOGY in the International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/A/astrology.html>

¹⁷⁰ PROSECKÝ, Jiří. Encyklopedie mytologie starověkého Předního východu. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-188-4. s. 52.

¹⁷¹ VESELÝ, Josef. Magie pro pokročilé. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 220.

psaného dvěma jazyky, akkadštinou a sumerštinou: „tak jako tráva pokrývají zemi.“¹⁷² Často se udává jejich počet číslem sedm (obvyklý refrén: „sedmero jich“, asyrsky: sibittišunu, sumersky: iminameš). Zde sedm neznamena 7 jedinců, nýbrž „velký počet“, podobně jako měla řečtina výraz „myrioi“, který znamenal až ,10 tisíc‘ nebo velké číslo vůbec. V egyptštině hieroglyf „chech“, užívaný později pro nejvyšší známé číslo v Egyptě – jeden „mihon“, značil původně množství neurčité, ale za to hodně vysoké. To vše nasvědčuje, že babylonská démonologie je opravdu stará, protože označení číslem sedm sahá až do doby, kdy se v šestinásobné početní soustavě primitivních Sumerů počítalo nejvýše do šesti a číslo nejvyšší (později sedm zastupující), bylo pak výrazem pro velká nespočítatelná čísla.“¹⁷³ Démoni na sebe brali různé podoby a kombinace různých tvarů lidských a zvířecích, nejčastěji však podoby hadů, štírů, ropuch, lvů, psů, oslů, ale i koní, které se hojně objevují v babylonských zoomorfních podobách démonů.¹⁷⁴ Důležitým znakem babylonských démonů jsou ptačí nebo netopýří křídla a ponurý nebo potměšilý výraz jejich obličeje. Běžně bývají ozbrojeni sekyrou, dýkou nebo lukem a pro smrtelníka byli vždy neviditelní, spatřit je může jen věstec nebo čaroděj.¹⁷⁵ V démonologických hierarchiích jsou démoni řazeni do jednotlivých tříd a jejich představitelům byly přisuzovány různé vlastnosti, kde jejich společný rys je zlovolný charakter. Bylo jim především přičítáno způsobování nemocí a posedlosti, i když jejich činnost byla mnohostranná, což dokládá magický text Utukké limnūtu („Zlí Démoni) z 1 tis. př. n. l. opět psán akkadsky a sumersky:

*Vyhánějí muže z jeho rodiny,
vyhánějí syna z otcovského domu,
nutí holubici, aby opustila svůj holubník,
nutí ptáka, aby hnízdo svoje opustil,
zaženou býka, způsobí, že se jehně zatoulá.
Zlou kletbou člověka stíhají,
neštěstí, bídu na jeho tělo uvalí,
jedem a hanebností jej obtíží,
zlo působí...¹⁷⁶*

¹⁷² Besnier, M.-F., 2012, The incantation and ritual series Šurpu, 1. 1. 2022. Dostupné z <http://oracc.museum.upenn.edu/cams/gkab/theworldoftheipu/healingtexts/urpu/>.

¹⁷³ ELIÁŠ, Oldřich. Magie a démonologie ve staré Babylonii. Pezinok, 1992. ISBN 80-967469-9-5. s. 106.

¹⁷⁴ PROSECKÝ, Jiří. Encyklopedie mytologie starověkého Předního východu. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-188-4. s. 52.

¹⁷⁵ ELIÁŠ, Oldřich. Magie a démonologie ve staré Babylonii. Pezinok, 1992. ISBN 80-967469-9-5. s. 119.

¹⁷⁶ Besnier, M.-F., 2012, The incantation series Utukkū Lemnūtu, 1. 1. 2022. Dostupné z <http://oracc.museum.upenn.edu/cams/gkab/theworldoftheipu/healingtexts/utukklemntu/>

Podle Veselého „je charakteristikou vlastní démonům jejich všudypřítomnost a hadí obratnost, již ‚žádná hmota není překážkou‘ a před níž ‚ani nejbezpečnější dveře neobstojí‘. Démoni byli činní hlavně v noci a rádi prý také děsili smrtelníky. Jejich konání však nebylo zaměřeno jenom vůči lidem, ale i proti bohům, a bylo v podstatě kosmického charakteru. Babylóňané věřili, že démoni způsobují např. i zatmění měsíce. Podle jednoho klínopisného textu démoni ‚nejsou ani muži, ani ženami‘, přesto však byli podle pohlaví často rozlišováni. Jména babylónských démonů vyjadřují vesměs pojmy velikosti a síly, ale i jejich nepřátelský vztah k živým bytostem.“¹⁷⁷

Démon je tedy bytost představující specifické přírodní síly a lze jej kontaktovat pomocí speciálních rituálů a případně pomocí magické evokace vyvolat a donutit k poslušnosti, kdy démon zodpoví nějakou otázku evokátéra nebo pro něj vykoná nějakou službu, která spadá do jeho pravomocí. S takto vyvolaným démonem lze uzavřít i pakt, který ovšem bude něco stát. Démon pak mágovi musí na specifickou dobu sloužit a mág mu na oplátku např. upíše svou duši, jako v případě tolik známého Fausta. Pro takovéto evokace se pro ochranu mágovu používá magický ochranný kruh.¹⁷⁸

3. 3. 2. Zarathruštra a Zoroastrismus

Velká řada okultistů považuje Babylonii za kolébku magie a za zemi, kde vzniklo tzv. „astrální náboženství“ (víra v předurčenost lidského osudu, podle polohy hvězd v době narození), čímž byl vytvořen základ západní astrologie. Zakladatelem byl jistý Zoroaster neboli Zarathruštra, tehdejší náboženský reformátor, po jehož jméně je Zoroastrismus nazýván, asi tak v 6. stol. př. n. l. a podle Berosa byl také králem Babylonie. Bohužel se nikde nezachoval žádný důkaz, kdy Zarathruštra přesně žil, a tak mnoho badatelů uvádí jeho život do několik tisíc let př. n. l. Tak jak tak, Zarathruštra se uvádí jako reformátor staroperského mazdismu, náboženství, které bylo založeno na dualitě všeho, i když je monistické. Zoroastrismus uznával existenci dvou bohů, tedy principů dobra a zla: pána světla Ormuzda a pána tmy Ahrimana. Dodnes se k tomuto náboženství hlásí přes 200 000 osob a je to pravděpodobně jedno z nejstarších náboženství vůbec.¹⁷⁹

„Tajná nauka Zoroastrova učila, že nejdříve byl jeden svět duchovní, jehož hlavou byl Ormuzd. Když účastnil se světovlády jeho protikladný princip Ariman, povstal nynější svět, nedokonalý a tělesný. Totéž vlastně praví Genese, která dává stvoření Slunce předcházeti 3 jitrům a 3 večerům. Rabi Thanchum se domnívá, že Mojžíš vypravuje již

¹⁷⁷ VESELÝ, Josef. *Magie pro pokročilé*. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 219-220.

¹⁷⁸ ŠTIRSKÝ, Benedikt. *Lexikon magie a esoteriky*. Praha: CZ Books, 2006. ISBN 80-86947-14-9. s. 64.

¹⁷⁹ NAKONEČNÝ, Milan. *Lexikon magie*. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 334-335.

o druhém stvoření a podle rabiho Barachia temnota nad propastí byla andělem smrti, jenž nemůže sídlit v nebesích, neboť tam vládne jen světlo a život.“¹⁸⁰

Tím největším stvořitelem všech protikladů je bůh Ahura Mazda, znázorňující monistický princip. Dualistický princip je zde zastoupen jeho dvěma syny: Spenta Mainju („Blahodárný hodný duch“, jednoznačný přívlastek Ahura Mazdy) a Angra Mainju („Zlá mysl“, reprezentující zlý princip temnoty), kteří musí zvolit mezi pravdou a lží. Projevují se zosobněním myšlenky, slova a dobrými nebo špatnými činy.

Nakonečný o Ormuzdovi a Ahrimanovi píše že Ormuzd je prvorozenou bytostí ze všech, která je čistá a dobrá. Jeho vůle je absolutně svatá a vše ví, dokonce je soudcem světa. Má rád všechny bytosti a dává jim „životní sílu“. Ahriman se narodil až po Ormuzdovi a zpočátku byl dobrý jako Ormuzd, ale záviděl Ormuzdovi a stal se zlým. Je působcem všeho nečistého, temného a zlého. Působí nemoci, rozšiřuje všude omyly a smrt. Symbolem jeho charakteru je hadovitý drak. „Svět se jeho příchodem stal jevištěm boje světla a tmy, v němž nakonec zvítězí Ormuzd (podle A. Brodbecka).“¹⁸¹ Zarathruštrovi učedníci byli tedy kněžími, ale prostý lid v nich viděl i mágy a divotvůrce. Byla zde pěstována mystéria s velkou zasvěcovací úrovní např. mithraistická. Zhruba sto let po založení tohoto náboženství se zoroastrismus stává státním náboženstvím celé perské říše, a protože zoroastrismus toleroval i jiná náboženství, byli po dobytí Babylonu králem Kýrosem všichni násilně držení židé z babylonského zajetí propuštěni.¹⁸²

3. 4. Egyptská magie

Jak jsme si již uvedli v kapitole o hermetismu, Egypt je historickou kolébkou tohoto esoterního učení, které pocházelo z Atlantidy. Egypt byl nejvyspělejší kolonií Atlantidy a před jejím zánikem, který byl předpovězen, se stal azylovým útočištěm atlantských zasvěcenců. Ve starém Egyptě vznikla dvě hlavní zasvěcovací centra se dvěma rozdílnými doktrínami. Jedno bylo město Ón a druhé ve městě Menoferu (Memphis) v Ptahově chrámu. Egyptská magie byla vlastně součástí jejich náboženství a zaměřovala se výhradně na práce teurgické, tedy s božskými entitami, a právě proto byla většina mágů i kněžími. Nelze tedy ani rozlišovat mezi náboženstvím a magií, modlitbou a zaklínadlem či náboženským a magickým rituálem. Snad jedině logický rozdíl je, že modlitba je v podstatě prosba, u níž modlící doufá, že se splní, kdežto magická formule obsahuje určitý příkaz a nátlak na duchovní bytost, kde magik o splnění prosby žádá nebo

¹⁸⁰ ŠTAMPACH, Ivan. Hermetismus, Dingir: časopis o sektách, církvích a nových náboženských hnutích. Praha: Dingir, 2004-3. ISSN 1212-1371. s. 84.

¹⁸¹ NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 335.

¹⁸² ZOROASTRIANISM in the International Standard Bible Encyclopedia. (2022). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/Z/zoroastrianism.html>

rovnou nařizuje. Protože Egyptané pracovali s božskou sférou, zaměřovali se spíše na invokace než evokace, i když ty jim byly také známé. Pomocí invokace se snažili prožít a přenést kvality a vlastnosti božských bytostí na sebe, v podstatě se nechali posednout, nebo případně jen tak s bytostmi komunikovali za účelem zvědným a mantickým.¹⁸³

Kromě magické moci tolik známých pyramid měli Egyptané velmi propracovaný systém zaklínání a kleteb. Takovéto speciální kletby měly zajistit klid nebožtíkům a stíhat narušitele hrobu. Vzpomeňme si např. na opět tolik známou kletbu faraonů, která byla údajně uvalena na Tutanchamonovu hrobku. Jakmile byla hrobka objevena, spustila se vlna spekulací o kletbě faraonů, která by měla potrestat každého, kdo naruší klid zesnulého krále. Ovšem ani v jedné z hrobek nebyl nalezen žádný nápis, který by tuto hypotézu potvrdil. Velmi zajímavou studii o problematice egyptských kleteb pod názvem „Mrtví se mstí?“ v roce 1923 sepsal v Praze Dr. Oldřich Eliáš. V hrobkách byly převážně objeveny texty, které chránily nebožtíka a jeho duši před zánikem a zničením. Našly se i magické formule, které měly zahánět zlé duchy, ale i zvířata, jako např. hady, aby nepronikli do hrobky. Pro Staroegyptany byl posmrtný život posvátný a jejich techniky mumifikace zemřelých jsou takřka legendární. Čím déle se tělo udrželo ve hmotném světě nerozložené, tím déle mohl astrální otisk zemřelého žít v astrální rovině a zdržovat se v okolí svého hmotného těla. O této technice píše podrobněji i Veselý: „(Tomuto tématu věnoval celou kapitolu P. Vandenberg ve své knize Zapomenutý faraón.) Dávni egyptští mágové ovšem neměli v úmyslu chránit hroby před egyptology, nýbrž před soudobými vykradači hrobů, které poklady zde uložené vždy velmi lákaly. Lidská nenechavost sice nakonec většinou triumfovala, ale občas si to někdo pěkně odsákával.“¹⁸⁴ Amenhotep III. uvalil následující kletbu na ty, kteří nedokázali nechat napokoji jeho zádušní hrobku: „On (Amon) je vydá planoucímu hněvu krále v den jeho rozzuřenosti; jeho hadí diadém bude plivat oheň na jejich hlavy, pohltní jejich údy, bude požírat jejich těla.... Jejich synové nebudou ukládáni na svá místa, jejich ženy znásilněny před jejich zraky...“¹⁸⁵

Pokud se týká technické stránky magické kletby, předpokládá O. Eliáš, že egyptští mágové či kněží provedli nad rakví zesnulého určitý obřad, jehož pomocí nabili rakev i mumii ‚vitálními fluidy‘, čímž vytvořili jakousi zásobárnu sil, které měly udržet při životě nejen nebožtíkovo astrální tělo, ale mohly mu umožnit i případné projevy v hmotném světě. Vložený náboj byl patrně následně dále zesílen fluidy uvolňovanými při pálení kuřidel nebo z krve obětovaných zvířat. Následná naprostá izolace prostoru, v níž

¹⁸³ BRIER, Bob. (1998). *Ancient Egyptian Magic* (First Paperback Edition). William Morrow Paperbacks.

ISBN 10-0688007961. s. 15

¹⁸⁴ VESELÝ, Josef. *Magie pro pokročilé*. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 58.

¹⁸⁵ YAMAUCHI, M. Edwin. *Magic in the Biblical World*. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 184.

mumie odpočívala, bránila postupnému vybití či vyprchání fluid. K takto vytvořenému fluidickému fantómu (ba), který měl podobu zemřelého, byla připojena vůdčí idea, která nahradila scházející inteligentní prvek duše, jenž se spolu s duchem (ka) od ní oddělil. Tato vložená myšlenka byla jasně formulována ve smyslu nápisů, nalezených v různých hrobkách:

Nechť se v prach obrátí ruka, která se zvedne proti mé podobě! Nechť se v prach obrátí, kdo sáhne na mé jméno! Nechť se má na pozoru před mým otcem Amonem. Neštěstí přijde rychle! (Tutanchamonova hrobka)

Jako pták napadnu každého, kdo vstoupí do tohoto hrobu. Nechť ho za to potrestá velký bůh! (Harkhufova hrobka)

Ať bůh slunce ztrestá každého, kdo se zmocní mého majetku, znesvěti můj hrob nebo odveče mou mumii. Ten nechť pak nemá možnost zanechat svým dětem jakékoliv dědictví a nepozná radost ze života. Ať v hrobě zajde žízní a jeho duše navždy zanikne. (Hrobka správce lomů z Ursu)¹⁸⁶

Vpravení této ideje do fantómu probíhalo možná formou opětovného slavnostního opakování kletby po celou dobu, kterou trval magický obřad, vykonávaný nad mumii zemřelého. Někdy nebyl rituál proveden nad mumii, ale jen nad nějakým vhodným předmětem, např. talismanem, prstenem, náhrdelníkem nebo čelenkou, který byl potom uložen u mumie, takže účinek byl obdobný. Magicky vzato, šlo o zhotovení elementára, který byl implantován do astrálního těla zemřelého, případně s ním byl prakticky sloučen. V podstatě jednoduché, ale účinné, jak dokládají četné příklady.¹⁸⁷

K této záhrobní magii nebo řekněme jistému druhu nekromantie patří i kříšení mrtvých, jak učinil i Neferkeptah, zmíněný v démotické legendě o Chamusovi, nebo prostý občan Zedi, který dokonce uměl znovu nasadit useknutou hlavu a osobu či zvíře zase vzkřísit k životu. Zedi byl před faraona předvolán, když se král dozvěděl od jeho syna, co za dovednost ovládá. Zedi ale odmítl předvádět svou dovednost na člověku, a tak postupně před zraky faraona oživil nejprve dekapitovanou husu, pak pelikána a nakonec dokonce i býka.¹⁸⁸

Dalším odvětvím, kde se magie hojně používala, bylo lékařství a léčitelství. Egypt měl už na počátku třetího tisíciletí př. n. l. lékařské specializace a velmi rozvinutou spagyrickou alchymii. Egypťané byli jedni z prvních, kteří prováděli operace hlavy. Léčitelství šlo s magií ruku v ruce, protože každý lékařský či léčitelský zákrok byl

¹⁸⁶ ELIÁŠ, Oldřich. Mrtví se mstí. Praha: Sfinx – Bohumil Janda, 1923. Edice: Nové cíle.

¹⁸⁷ VESELÝ, Josef. Magie pro pokročilé. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 58.

¹⁸⁸ VESELÝ, Josef. Magie pro pokročilé. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 53.

doprovázen specifickou magickou formulí. Právě takovéto formule najdeme např. v tzv. Ebersově papyrusu.

V Egyptě kdysi žilo mnoho zvířat, která už v těchto místech vyhynula. Žilo zde mnoho všelijakých živočichů, kteří ohrožovali člověka, včetně lvů, v Nilu bylo plno hrochů a krokodýlů, ale i jedovatých štírů a hadů. Není divu, že kouzla proti různým životu nebezpečným zvířatům a jiné havěti byla tolik rozšířená, protože většina prostého lidu se živila lovem, rybolovem nebo zemědělstvím, a tak téměř denně přicházela do kontaktu s nějakým životu nebezpečným zvířecím tvorem. Existují tedy např. magické formule na ochranu před zvířaty, ale i magické rituály podporující lékařské ošetření člověka po zranění zvířetem. Takovéto magické praktiky, kdy se při uštknutí hadem pronášela zaklínání, patří spíše do lidové magie, ale jak jsme si už řekli, magické formule proti zvířatům se používaly i v pyramidách. Celou řadu zajímavých magických formulí proti zvířatům uvádí známý český egyptolog František Lexa ve svém díle „Staroegyptské čarodějnictví“.

Velmi oblíbenou magickou disciplínou v Egyptě bylo očarování někoho nebo něčeho. Především se jednalo o očarování milostná. Hojně se pěstovaly mantické praktiky zření. Zíralo se do magické lampy nebo prostých vodních zrcadel, ať už za pomoci média, nebo bez něj. Naprosto běžně byly používány různé amulety a talismany, které se nosily jako šperky na těle. Většina těchto magických praktik byla doložena v tzv. „Magických papyrech“, dnes již dostupných v anglickojazyčných překladech. Veselý ale hovoří ještě o jedné zajímavé magické praktice: „Psychologicky zajímavá je magická praktika, kterou lze označit za jakési ‚hrozby bohům‘. V jednom z Textů rakví se píše: ‚Když jsem já unaven, je Re také unaven.‘ Tato věta v sobě skrývá hrozbu: ‚Dopustí-li Re, abych byl unaven... Jiná podobná formule hrozí zastavením Reovy sluneční bárky. Jindy bylo bohům vyhrožováno dokonce katastrofami kosmických rozměrů. Tyto poněkud kuriózně působící výhrůžky bohům se objevují už v písemných památkách pocházejících ze Staré říše a svědčí o bezprostřednosti vztahů mezi lidmi a bohy.“¹⁸⁹

¹⁸⁹ „Magie byla v Egyptě nejen součástí oficiálních náboženských struktur, ale měla i důležitou politickou funkci. Sloužila k ochraně osoby vládce i egyptského státu a jako taková byla zaměřena proti nepřítelům Egypta. Tak třeba v 18. stol. př. n. l. byl v Memfisu a v Thébách proveden magický rituál, jehož účelem byla pacifikace či zničení politických a vojenských vůdců Egyptu nepřátelských sousedních zemí Nubie, Libye a Palestiny. V Thébách byla příslušná jména napsána na hliněné nádoby, které pak byly rozbity. Objevují se zde však i egyptská jména. Patrně šlo o tehdejší disidenty, spolupracující se zahraničními mocnostmi; ty faraón navíc ještě proklel. Vykopávky na memfidském hřbitově v Sakkáře dokládají poněkud jiný magický postup. Nepřátele zpodobňovaly hliněné figury se spoutanýma rukama, jejichž pohřbení mělo mít za následek brzkou smrt osob, které figury představovaly. Jedna z figur nese např. jméno núbijského knížete. Obdobné nálezy byly učiněny i v Mirgise a na dalších místech. V magických papyrech se dá najít celá řada pěkných proklínacích formulí, které jsou i dnes velmi účinné, pokud je ovšem umíme správně vokalizovat.“ VESELÝ, Josef. Magie pro pokročilé. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 55-58.

3. 4. 1. Hermetismus

Hermetismus je komplexní soubor přírodních esoterních nauk sestavený v samém centru staroegyptského náboženství původním společenstvím zasvěcenců z řad velekněží. Jedná se o tajné učení zabývající se mystikou a okultismem, které bylo předáváno jen určitým jedincům, kteří museli nejdřív projít nesnadnou zkouškou způsobilosti. Z tohoto důvodu později dostává výraz „hermeticky uzavřený“ význam nedostupný, nepřístupný např. vzduchu. Název ale pochází ze jména Hermés Trismegistos, který je považován za autora základních děl, na nichž je hermetismus postaven. Hlavním jeho dílem je „Corpus Hermeticum“, soubor spisů, které vznikly na přelomu letopočtu v Alexandrii. Trismegistos je ztotožňován s Hermem, tedy řeckým označením egyptského boha Thovta.¹⁹⁰

Podle Ragona, který píše o Thovtovi a Hermetismu ve svém díle „Smysl antických mystérií“ to byl právě Thovt kdo v Egyptě zavedl hieroglyfy a vybral kroužek lidí, o nichž se domníval, že jsou nejschopnější a těm předal své tajemné učení. Vyučil je ve všech možných vědách a uměních a vyložil jim symboly a značky, které je zahalovaly. Mezi těmito vědami byly některé tajné. Ty jim prozradil pod velkou přísahou pod podmínkou, že je předají jen těm, kteří uspějí v těžkých zkouškách a prohlásí je za své nástupce. Tyto tajemné vědy se nazývaly uměním kněžským a obsahovaly alchymii, astrologii, magii, vědu duchů. Ke všem těmto tajným vědám, jim dal hieroglyfický klíč, protože byly považovány za posvátné a ukryvány v těch nejtajnějších místech a skrýších chrámů. „Po ztroskotání četných měst a po vyvrácení Egypta perským králem Kambysem (528 př. Kristem) rozptýlila se většina kněží v cizích zemích a vzala s sebou svoji vědu, kterou učili enigmaticky, to jest vždy zahalenou temnotou bájí a hieroglyfů, aby dav vida neviděl a uče se nerozuměl. Všichni autoři pili z těchto pramenů, avšak tato mystéria, skrytá do nevysvětlitelných obalů a do tolika nesrozumitelných bájí, končila nesmysly, které se rozšířily do Řecka a po celém světě.“¹⁹¹ Když vezmeme jednu z tezí výše popsaných, že Egypt zdědil vyspělou magickou kulturu po zatopené Atlantidě, nabízí se tvrzení, že Thovt – Hermes byl zřejmě atlantský mág, který své tajemné vědy sepsal v pověstné „Smaragdové desce“ a ústně předal svým pečlivě vybraným studentům. Hermetismus je tedy učení Herma Trismegista a zahrnuje 3 posvátné vědy: magii (resp. Thseurgii), alchymii a astrologii. Hebrejskou verzí je kabbala a křesťanskou verzí je rosenkrucianství (rhodostaurismus).

¹⁹⁰ ŠTIRSKÝ, Benedikt. Lexikon magie a esoteriky. Praha: CZ Books, 2006. ISBN 80-86947-14-9. s. 110.

¹⁹¹ RAGON, G. Jean. Smysl antických mystérií. sv. II. Praha 1937. s. 11.

3. 4. 2. Hermes Trismegistos

Herma znají velice dobře i židé, jen ho nazývají Enoch. Hermes (původně měl být synem Dia), posel a průvodce zemřelých do podsvětí, ten nejobratnější z bohů. Přízvisko Trismegistos znamená „Třikrát mocný“ a Hermes jej dostává proto, že byl největší ze všech králů, nejvyšší ze všech kněží a největší ze všech filosofů. Původní Thovt byl posel a písař bohů, bůh učenosti, moudrosti a magie. Hermes (Ezhovtej, Thovte, Thovt, Toth nebo Thot. Později byl dokonce ztotožňován s pánem bohů – Merkurem.) se v Osiridově soudní síni zúčastňoval tzv. vážení duší. Byl ale také dárce a tvůrcem řeči a písma, magie a léčitelství, zákonů a řádu, bohem nebe a podsvětí. Jeho komplexní dílo mělo původně obsahovat přes čtyřicet knih, ale většina jich byla zničena nebo ztracena, když vypukl požár v alexandrijské knihovně. Dodnes se zachovala jen malá část, asi devatenáct textů, a to ještě ne v originále, ale většinou už v latinském překladu. Tento zbytek Hermova díla byl nazván, jak už jsme si řekli výše, „Corpus Hermeticum“.¹⁹²

Hermova postava je ale zahalena tajemstvím a mnoho historiků se pokoušelo zjistit jeho pravý původ. Je celá kopa názorů a velká řádka kritických badatelů, která pokládá Hermovu osobu za smyšlenou a ve skutečnosti za historicky neexistující. Někteří z nich dokonce hovoří o jakési personifikaci hned několika starověkých hierofantů a jeho dílo připisují různým autorům. Ti méně kritičtí hermetikové ho mají za Bohem obdařeného muže, který světu předal božské poznání.

Lasenic ve svém díle „Hermes Trismegistos a jeho zasvěcení“ o Hermovi napsal: „Podle orientálních mytů existovali tři jedinci, kteří nesli jméno Hermes, tři stejně geniální lidé, jimž bylo by možno připisovati tradici, filosofii a učení hermetické: Thovt, Henocho a Thot čili Hermes Trismegistos. Prvním z nich byl egyptský Ezhovtej, Ezhovte, nebo Thovt, divinisovaný prorok tohoto národa; byl původně uctíván ve Chmunevu, hlavním městě XV. župy hornoegyptské, v nynějším Ešmunem, prý jakožto bůh měsíce. Nazýván byl ‚Zástupcem Reovým‘, ‚Býkem hvězd‘, nebo ‚Nebeským měsícem‘, jak mimo jiné můžeme se dočísti na soše Cheriufově. ...¹⁹³

... Za druhého Herma bývá pokládán Edris nebo Henocho, hebrejsky Chanócho, jejíž staří Chaldejci zvali Duvanai, t. j. ‚Veliký Moudrý‘, Arabové Uriai. Žil prý tisíc let po Adamovi, byl potomkem Sethovým, jedním z deseti židovských praotců před potopou, synem Jaredovým a otcem Methúšalachovým (Methusalem) a měl býti největším mudrcem své doby na této planetě. Tradice židovská považuje Henocho za původce písma,

¹⁹² CHLUP, Radek. Corpus hermeticum. Praha: Herrmann, 2007. ISBN 978-80-87054-09-3.

¹⁹³ LASENIC, Pierre de. Hermes Trismegistos a jeho zasvěcení. Praha: Universalia, 1936. Logos (Universalia). s. 4.

matematiky a astrologie a podle starozákonní legendy byl vzat ve věku 365 let za živa do nebes. Hermes třetí byl prý Egyptanem, žijícím za časů Mojžíšových v Egyptě. Zveřejnil částečně esoterní učení a filosofii Thovtovu a napsal díla, jež jsou vrcholem všeho, co člověk vůbec může vyjádřit. On pokládán bývá za učitele a zasvětila židovského proroka Mojžíše a esoterní tradice tvrdí, že tento Hermes dal podnět a základ k vytvoření geniálního systému židovské kabbaly. Arabové nazývají jej Hermes al Mothaleth. Tomuto Hermovi dali prý pak alchymisté atribut Trismegistos, latinsky Termaximus, to jest ‚Třikrát veliký‘.¹⁹⁴

3. 4. 3. Corpus Hermeticum

Pro upřesnění, hermetická tradice představuje nekřesťanské linie helénistického gnosticizmu. Tradice a její spisy se datují pravděpodobně okolo 3. století př. n. l. a texty, které vlastníme, byly napsány maximálně do 3. století n. l. Dochované spisy hermetické tradice byly na latinském západě po klasických dobách ztraceny, ale přežily ve východních byzantských knihovnách. Těchto osmnáct traktátů „Corpus Hermeticum“ spolu s „Dokonalým kázáním“ (také nazývaným Asclepius) jsou právě těmi základními dokumenty hermetismu.

Jak jsme si již řekli, autorství spisů „Corpus Hermeticum“ je připisováno Hermu Trismegistovi, ale skutečný původ je zahalen nejasností. Prvních čtrnáct spisů utváří text „Poimandres“ (Pastýř), pak následuje Zasvěcovací rozmluva „Asklepios“, „Kóré kosmón“ (Sova světa), kterou považoval za nejdůležitější část z pohledu hermetiky sám Eliphas Lévi, a fragmenty „Hermés svému synu Tatovi“. Je pozoruhodné, že fragmenty jsou psány jakousi Platónovou formou, tedy ve stylu rozhovoru dvou osob, otce a syna. Zvláštní dodatek pak tvoří osmnáctý spis Asklepiův, „Dokonalé kázání“.¹⁹⁵ Ty nejstarší texty jsou spíše lidovým hermetismem, ale obzvláště ve 2. stol. dosahuje velkého rozkvětu tzv. „filosofický hermetismus“. Texty i přes to, že odrážejí židovsko-egyptský synkretismus s íránskými prvky a vlivy platonismu, jsou řazeny k egyptské literatuře.

3. 4. 4. Smaragdová deska

Za stěžejní text je ovšem pokládána tzv. „Smaragdová deska“ (Tabula Smaragdina). Jedná se o text, který připomíná manifest hermetismu. Podle legendy byl tento text vyrytý na destičce ze zeleného skla (proto smaragdová deska) v hrobě samotného Herma Trismegista, který byl údajně objeven samotným Alexandrem Velikým. Tento text je syntézou staroegyptského esoterismu a legendárním základním pramenem, základním

¹⁹⁴ LASENIC, Pierre de. Hermes Trismegistos a jeho zasvěcení. Praha: Universalia, 1936. Logos (Universalia). s. 5-6.

¹⁹⁵ ŠTIRSKÝ, Benedikt. Lexikon magie a esoteriky. Praha: CZ Books, 2006. ISBN 80-86947-14-9. s. 248.

dogmatem hermetismu a hermetické filosofie jako takové. Jeho řecký originál se nedochoval, ale přežil díky latinskému a arabskému překladu. Text smaragdové desky hovoří o základní propojenosti a vzájemném působení makrokosmu (vesmíru) a mikrokosmu (člověka). Podle I. Štampacha je deska jakési „shrnutí alchymického či obecně hermetického pohledu na spojitosti světů v jediném duchovním a zároveň tělesném celku.“¹⁹⁶

Smaragdová deska v překladu Pierre de Lasenica: „Jest pravdivé, jest jisté, jest skutečné, že to, co jest dole, jest jako to, co jest nahoře, a to, co jest nahoře, jest jako to, co jest dole, aby dokonány byly divy jediné věci. A jako všechny věci byly učiněny z jediného, za zprostředkování jediného, tak všechny věci zrodily se z této jediné věci přizpůsobením. Slunce jest jeho otcem, měsíc jest jeho matkou, vítr nosil jej ve svých útrokách, země jest jeho živitelkou. On jest otcem universálního telesmatu celého světa. Jeho síla jest celá, když byla proměněna v zemi. Oddělíš zemi od ohně, jemné od hrubého, opatrně a nanejvýš moudře. On vystupuje od země k nebi a zase znova sestupuje z nebe na zemi a přijímá sílu věcí hořeních i dolejších. Takto budeš mít slávu celého vesmíru; veškerá hmota prchne před tebou. Tu sídlí síla, ze všech sil nejmocnější, která překoná každou jemnou věc a pronikne každou věc pevnou. Takto stvořen byl vesmír. Odtud vzejdou přizpůsobení podivuhodná, jichž způsob jest zde. Proto jsem byl nazván Hermes Trismegistos, maje tři části filosofie celého vesmíru. Co jsem pověděl o magisteriu slunce, jest úplné.“¹⁹⁷

3. 4. 5. Astrologie

Astrologie je prastarý obor, který byl nejvíce pěstován v Indii, Číně, starém Egyptě a zejména v Chaldeji, později v Řecku a Římě. Společně s magií a alchymíí je astrologie jednou ze tří hlavních disciplín hermetismu. Je založená na teorii, že tělesa na nebi (planety, slunce, měsíc) a jejich postavení vzhledem ke hvězdám a sobě vzájemně předurčují nebo řekněme ovlivňují osudy lidí a dění na Zemi. Nejprve byla astrologie esoterním oborem o vztazích mezi makrokosmem (světem) a mikrokosmem (člověkem), které byly znázorňovány během a pozicí nebeských těles. Původně se této vědě říkalo „Astrosomie“ a tento název se někdy používá i dodnes. Právě základ takto esoterně pojaté astrologie je popsán hned na začátku Smaragdové desky Herma Trismegista: „Jak nahoře, tak i dole, a jak dole, tak i nahoře...“. Nakonečný k tomuto dodává, že tím: „Formuluje totiž zákon analogie ‚hořejšího‘ a ‚dolejšího‘, nebeského a pozemského dění, jakož

¹⁹⁶ ŠTAMPACH, Ivan. Hermetismus, Dingir: časopis o sektách, církvích a nových náboženských hnutích.

Praha: Dingir, 2004-3. ISSN 1212-1371. s. 85.

¹⁹⁷ LASENIC, Pierre de. Hermes Trismegistos a jeho zasvěcení. Praha: Universalia, 1936. Logos (Universalia). s. 18.

i skutečnost, že vesmír ve všech svých projevech vykazuje vůli boží, v níž je zahrnuta i svoboda lidské vůle, založená na rozlišení dobrého a zlého. Proto je astrologie vědou o analogiích nebeského a pozemského dění a není závislá na geocentrickém názoru.“¹⁹⁸ Původní astrologové a astronomové totiž pracovali s teorií geocentrickou, kdy Země je středem slunečního systému a vše se točí okolo Země.¹⁹⁹

Astrologie vznikla ve 2. tisíciletí př. n. l. někde na blízkém východě. Akkadští osadníci zhruba 2400 let př. n. l., jak je potvrzeno archeologickým výzkumem, měli tabulky z hlíny se záznamy pozice Slunce, Měsíce a pěti tehdy známých planet. Jedno z nejstarších vyobrazení zodiaku (zvířetníku) je v chrámu v Denderě, ještě z dob, kdy byl Egypt helénizován. Jako první astrologickou učebnici sepsal ve 2. století n. l. Klaudios Ptolemaios, který byl slavným řeckým astronomem, ovšem původem z Egypta. Jeho dílo se nazývá zkráceně „Tetrabiblos“ - Čtyři knihy o astrologii. Ptolemaios popisuje Egyptany jako spojující astronomické předpovědi s lékařstvím a chápe astrologii jako kauzalistickou. Hovoří o působení sil hvězd na lidskou konstituci, která zjevně předurčuje jedince nebo událost k určitému vývoji, který je však ovlivňován i jinými činiteli. Staří Řekové již ve 3. st. př. n. l. měli ještě k dispozici díla o astrologii od Héfaistóna Thébského, babylonského astrologa Berossa anebo egyptského astrologa Petusireva.²⁰⁰

3. 4. 6. Horoskop

Horoskop je výraz pocházející z řečtiny a znamená „přehled hodin“ nebo „znamení času“. Je to vlastně grafické zobrazení polohy nebeských těles v určitém čase. Je to tedy schéma pozic hvězd a dalších astrologických prvků ve chvíli daného zrození někoho nebo vzniku něčeho. Horoskopů je mnoho druhů a mohou být vyhotoveny pro skupinu nebo jednotlivce, národy, země, jednotlivé události.²⁰¹ Nakonečný k horoskopu dodává: „Obecně vzato: každý horoskop je schematickým obrazem konstelace astrologických prvků v určitou dobu a pro určitou událost, ať už je to individuální zrození, vznik státu, problém rozhodnutí se pro něco, problém aktuálního astrologického vlivu apod.“²⁰² Příklady této formy věštění

¹⁹⁸ NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 39.

¹⁹⁹ Teprve až s příchodem M. Koperníka (1543), který prokázal, že pravdivý systém je ten heliocentrický, kde je středem slunce, okolo kterého vše obíhá, se astrologové také přeorientovali, a to vcelku bez větších potíží. Astrologie byla původně součástí astronomie, ale po čase se od ní odděluje. Postupem času se astrologie více a více stává divinační metodou a v dnešní době se už ani jinak nepěstuje. Sám Hermes shrnul význam astrologie do jediné věty: „Šťasten, kdo dovede číst znamení času“, kdy znamení času jsou hvězdné konstelace, které korespondují s osudy jedinců nebo i celých národů. Astrologie není kauzalistická, jak by se člověk na první pohled mohl domnívat, ale analogická. NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 39.

²⁰⁰ NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 38.

²⁰¹ KEFER, Jan. Praktická astrologie, aneb, Umění předvídaní a boje proti osudu. Vyd. 3. Praha: Trigon, 1993. ISBN 80-85320-79-7. s. 25.

²⁰² NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 115.

lze nalézt v dílech Zeuchrose Babylonského z počátku 1. stol. n. l. V jeho době prošel systém značným rozvojem. Dvanáct znamení nedávalo mnoho prostoru pro předpověď, takže každé znamení bylo rozděleno na tři stejné části neboli „dekany“; každý dekan tedy odpovídá téměř části ekliptiky, kterou by Slunce prošlo za desetiletí nebo „týden“ což je ekvivalent 10 dnů běžných Egyptanů.²⁰³ Původně byly horoskopy sestavovány do čtvercové podoby, ale dnes se převážně setkáváme s kruhovou formou. Vychází se z výpočtu pozic astrologických prvků (planet, domů, znamení zvěřtníku, živlová analogie atd.) pro vybranou chvíli, což lze i zpětně pomocí speciálních astrologických tabulek, tzv. efemeridy. Nakonečný v definici horoskopu pokračuje: „Horoskop je vlastně dvourozměrné schéma postavení planet v trojrozměrném prostoru, schéma, které je zdánlivě geocentrické a které je doplněno o polohu astrologických konstruktů, jako jsou domy, citlivé body atd.“²⁰⁴

3. 4. 7. Alchymie

Alchymie je neopomenutelnou složkou hermetismu. Původně pochází z Egypta, kde byla hojně pěstována, a je disciplínou lidského poznání, která do sebe zahrnuje elementy některých vědeckých disciplín (medicína, chemie, fyzika), ale i „nevědeckých“, jako je astrologie a magie. Od samého prvopočátku byla Alchymie silně proplétána mystikou a magií. Vznikla z pozdní egyptské démonologie, kdy špatně srozumitelné popisy rozluštili Arabové a roztřídili do logických receptur s přesnými postupy. Alchymie je technicky vzato chápána jako úsilí o transmutaci (přeměnu) neušlechtilých přírodních materiálů v ušlechtilé. Hlavním cílem alchymistů byla především výroba zlata, léčivých kvintesencí a tinktur. Za tímto účelem pak hledali tzv. kámen mudrců (lapis philosophorum), pomocí něhož mohli přeměňovat hmotu, léčit a prodlužovat život. Toto bylo nazýváno jako bádání Velkého díla neboli Opus Magnum.²⁰⁵

Etymologický původ výrazu Alchymie není zcela jasný, ale jedna z tezí by mohla být, že pochází ze staroegyptského výrazu „*khemí*“, což znamená černý, nebo přesněji Egypt (země Khemi), a byla též nazývána „egyptské umění“. Byla však hojně pěstována i v Číně, Arábii a přibližně okolo 11. stol. n. l. se společně s astrologií začala šířit i na západ. Druhá teze: podle jiných autorů je výraz alchymie odvozen z řeckého „*chymos*“, což znamená šťáva, protože Řekové se v Egyptě naučili výrobu léků a barviv, které byly většinou tekuté formy. Existují i další etymologické výklady, ale ten nejpravděpodobnější

²⁰³ ASTROLOGY in the International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com/A/astrology.html>

²⁰⁴ NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 116.

²⁰⁵ ŠTIRSKÝ, Benedikt. Lexikon magie a esoteriky. Praha: CZ Books, 2006. ISBN 80-86947-14-9. s. 12.

sepsal již Plutarch, kde odvozuje výraz alchymie z arabského výrazu „*al-kemia*“ (černá země, jak bývával označován právě Egypt). Alchymie byla ve starém Egyptě řazena k tajným chrámovým vědám a původ se připisuje Hermovi Trismegistovi (Thotovi, Thovtovi), a proto se jí také říká hermetická filosofie nebo umění.²⁰⁶

Pierre de Lasenic na otázku, co jest alchymie, odpovídá: „Podle Paracelsa, alchymie jest věda, jež učí měniti hmotná těla jednoho druhu ve druh jiný. Rager Bacon ve svém díle ‚Zrcadlo Alchymie‘ píše: ‚Alchymie jest věda, jež učí přípravě určitého léku nebo eliksíru, jenž promítnut na kovy nedokonalé, činí je dokonalými v okamžiku projekce.‘“²⁰⁷

3. 4. 8. Spagyrie

Spagyrie je výraz složený ze dvou řeckých výrazů „*spao*“ (vytahovat, extrahovat) a „*ageiro*“ (sbírat, spojovat). Tato složenina svým významem vyjadřuje hlavní podstatu alchymie jako takové, protože hlavní zásada alchymie je „*solve et coagula*“ (odděluj a spojuj).²⁰⁸ Spagyrie je tedy hlavní alchymickou disciplínou, jakousi praktickou částí a základnou hermetického lékařství. Jejím hlavním záměrem je výroba spagyrických přípravků (léků), za pomoci míchání různých esencí (dle Paracelsa arkán) z „duchovních podstat“ (kvintesencí) různých látek. Je to jakýsi pátý element jednotlivých látek, vedle těch čtyř základních (oheň, voda, vzduch, země), tedy akáša. Právě proto německý alchymista a následovník Paracelsa, Frater Albertus Spagyricus (1911–1984) odpovídá na otázku, co je to Alchymie, jedinou větou: „Alchymie je zvyšování vibrací.“²⁰⁹ Albertusova věta v podstatě hovoří o zušlechťování.

Výroba spagyrických léků je založená na výtažcích a mixech ze „tří království“. Tím je míněna rostlinná, živočišná a minerální říše. Alchymisté kladli veliký důraz na astrologii a záleželo na tom, kdy se byliny nebo materiál pro výrobu léků sbíraly a jaké zrovna bylo postavení hvězd, ať už při aplikaci nebo výrobě. Paracelsus ve svém díle „*Archidoxa Magica*“ popisuje, jak přípravek na člověka působí:

²⁰⁶ NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 14.

²⁰⁷ P. Lasenic pak hovoří o osmi základních cílech alchymie. 1. Tím je výroba dobrého „Alkahestu“, tzv. universálního rozpouštědla. 2. „*Spiritus mundi*“, tzv. separace „Ducha světa“, látky, která je nasycená všemi planetárními vlivy a oživující osláblou hmotu. 3. „*Quintessence*“, tzv. vytažení neaktivnějších částí dané látky (kovů, rostlin atd.). 4. „*Aurum Potabile*“, tzv. tekuté zlato, jedná se o energetický lék propůjčující odolnost proti všem nemocem. 5. „*Panacea*“, tzv. elixír života, látka, která omladí tělo a prodlouží život člověka. 6. „*Arkan*“, tzv. příprava hermetických léků. 7. „*Mundus subterraneus*“, tzv. palingenese, alchymická rekonstrukce organismu z jejich popela. 8. „*Homunkulus*“, tzv. vytvoření živé bytosti alchymickou cestou. Lasenic nakonec dodává: „Alchymie jest hermetická nauka o životě hmoty, jejím vývoji a jejích přeměnách.“ LASENIC, Pierre de. Alchymie, její teorie a praxe. 2. vyd. Praha: Púdorys, 2007. ISBN 978-80-86018263. s. 7-8.

²⁰⁸ ŠTIRSKÝ, Benedikt. Lexikon magie a esoteriky. Praha: CZ Books, 2006. ISBN 80-86947-14-9. s. 236.

²⁰⁹ ALBERTUS, Frater Spagyricus. Alchemyst's Handbook. Samuel Weiser, INC. York Beach, Maine, 1974. ISBN 0-87728-655-8. s. 16.

„Tak jako jaro pronikne přírodu, tak i vliv nebeských těles a planet spolu s vlivem různých látek, které vyjímáme z kovů, rostlin, kamenů atd., může proniknouti tělem i do údů nejvíce odlehlých, do nervů, žil a zničití může všechny nemoci, které po léta v mase a v krvi sídlily a pak se projeví. Obdobné rozmanitým nemocem a jejich příznakům jsou rozmanité druhy prostředků, kterými možno nemoci zničití, zachováme-li dobu, den a hodinu, prostředkům oněm odpovídající.“²¹⁰ To, že je pro alchymické práce a hlavně pro Paracelsa astrologie opravdu důležitá, dokazuje i následující citát:

„Jest dokázáno, že většina nemocí vzniká a tělo zachvacuje vlivem nejvyšších hvězd a jejich sil. Zachvacují tělo pomalua nepozorovatelně, že nelze je ihned určití, jako kupř. při mrtvici, nebo padoucnici, avšak uvnitř těla se příčiny jejich nepozorovaně sbírají, až neduh propuká a zesílí, stejně tak jako olej, který při destilaci kape po kapkách, dokud nedocílí predepsaného množství. Pak teprve člověk pocítuje svůj neduh, který se projeví ochablostí údů, odmítáním potravya nápoje a jinými příznaky, závislými povaze jednoho každého. Tyto trvají tak dlouho, dokud vlivy nepříznivé nejsou vyměněny vlivy příznivými, což se děje hlavně pomocí kovů.“²¹¹

Jednou z praktik odsuzovaných v Novém zákoně bylo užívání drog k magickým účelům. Řecké slovo „farmakon“ původně znamenalo lék, například lék používaný v lékařství (Platón, Protagoras 354A, odtud naše slovo „lékárna“ v angličtině - „pharmacy“). Jeden výskyt tohoto výrazu je i ve Zjevení 9:21, který možná odkazuje na užívání drog v erotických magických zaříkáváních. Tento výraz - „farmaka“ (drogy) používá v tomto smyslu Josephus (Ant. 15.93), když hovoří o prostředcích, kterými Kleopatra okouzila Antonyho. Z větší části však zmínky o farmakách odkazují na magický materiál používaný spíše pro účely nenávisti, než lásky. Platón (zákony 11.932E a násl.) pojednává o použití drog jako jedů. Takové praktiky jsou uvedeny jako jedna o skutcích těla v Gal 5:20 Ti, kteří provozují taková hanebná umění, budou vyloučeni z nebe.²¹²

Princip míchání spagyrických léků na specifickou nemoc je především založen na rovnováze živlů a tzv. tří „esenciálií“, které jsou podstatnými nositeli léčebných účinků. Tyto tři složky jsou nazývány „Merkur“ (rtuť), „Sulfur“ (síra) a „Salt“ (sůl) a jsou obsaženy ve všech třech již zmíněných říších (rostlinná, živočišná, minerální, kam patří i kovy). Tyto tři esenciálie a jejich význam nemají nic společného s významem klasických prvků v současné chemii, všechny tři složky mají svůj specifický význam a jsou dobývány

²¹⁰ PARACELSUS VON HOHENHEIM, Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus. Archidoxa Magica. Základy magie. Praha: Trigon, 1991. ISBN 80-85320-19-3. s. 12.

²¹¹ PARACELSUS VON HOHENHEIM, Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus. Archidoxa Magica. Základy magie. Praha: Trigon, 1991. ISBN 80-85320-19-3. s. 12-13.

²¹² YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 182.

ze specifických látek pomocí separace, následně jsou očištěny a nakonec opět sjednoceny „mystickou svatbou“ (chymická svatba). Nejprve tedy probíhá macerace nebo fermentace, to jest látka, např. bylina, je máčena buď ve vodní lázni za pokojové teploty, nebo v nějakém alkahestu (rozpouštědle), jako třeba alkoholu. Tento koktejl se nechá zrát a v případě vodní lázně kvasit v uzavřené lahvi a nechá se, aby tekutina začala na stěnách lahve kondenzovat, a tím cirkulovat. Po určité době lze přistoupit k dalšímu kroku a tím je extrakce pomocí destilace. Zbyteček roztoku a rostlin se následně zkalcinuje (zapálí se např. na pánvi a nechá shořet na popel, až zbělá). Takovýto popel se smíchá s destilovanou vodou, aby se v ní rozpustila sůl. Roztok soli se přefiltruje a voda se nechá odpařit, čímž vykrytalizuje samotná sůl, tzv. „Phlegma“. To, co zbývá ve filtračním papíru, je tzv. „caput mortum“ (mrtvá hlava). Toto je celkový rozklad rostliny na tři principy: Merkur (čistý „duch“ rostliny), tedy bezbarvý prchavý alkohol, Síru (individuální „duši“ rostliny), která se skládá z prchavé a fixní části, a dvoudílnou sůl. Tento postup se v určitých případech opakuje i několikrát, jednotlivé složky se zase smísí a vše se absolvuje znovu, aby se esenciálie řádně zušlechtily. V různých arkánech (hotových léčích) se pak tyto esenciálie zase spojují, aby se dosáhlo specifických léčebných účinků.^{213 214}

Spagyrie se ale nepoužívala pouze k léčení nebo respektive k výrobě léků samotných, ale používala se i k výrobě různých drog, jedů a nápojů lásky. Látky, o kterých se věří, že vzbuzují sexuální vášně, jsou známé jako afrodiziaka. Příběh jednoho soupeření mezi Leou a Ráchel (Gen 30:14; srov. Dt 7:13) se zabývá rostlinou o které se všeobecně věřilo, že je afrodiziakum – mandragorou. Mandragora, lidově známá jako „jablko lásky“ roste zcela všude na území Palestiny a Sýrie, je příbuzná lilku, bramboru a rajčeti. Její listy bez stopky jsou uspořádány do jakéhosi vějíře a její fialové květy se vyvinou v plody podobné švestkám. Byl to zřejmě zvláštní tvar rozeklaných kořenů, které připomínají lidské tělo, z něhož vznikla myšlenka, že by mandragora mohla vyvolávat početí. Staří

²¹³ ALBERTUS, Frater Spagyricus. *Alchemyst's Handbook*. Samuel Weiser, INC. York Beach, Maine, 1974. ISBN 0-87728-655-8. s. 24–42.

²¹⁴ Pierre de Lasenic ještě ke spagyrické lékařské praxi dodává, jak se spagyrie dívá na infekci: „Infekci spagyrie neuznává jakožto prvotní příčinu nemoci, neboť její vniknutí předpokládá předchozí oslabení nebo defekt příslušného organismu. Všechny tyto příčiny všeobecně jsou východiskem různých nemocí, které svým projevem se rozlišují podle toho, který z principů byl zasažen a tím porušil přirozenou rovnováhu. Tak mluví spagyrie o nemocech ‚síry‘, ‚soli‘ nebo ‚rtuti‘, jež léčí analogickými léky, extrahovanými z látek minerálních, rostlinných nebo živočišných.“ Každý z principů může být narušen na třech úrovních, kde každá úroveň míry poškození předurčuje druh nemoci. Lasenic pak pokračuje početným výčtem chorob odpovídajících u všech tří principů ve třech stupních narušenosti. Forma nebo skupenství je ve spagyrii vždy trojí dle principu, na něž je lék určený (síra, sůl, rtuť). Lasenic pak ještě dodává: „To jsou tři základní alternativy skupenství spagyrických léků, které jsou takřka neměnitelné, ať již jsou zvány balsámy, likéry, vodami, prášky atd. Čtvrtým druhem jest tzv. kvintesence, která jest jakýmsi výtažkem všech principů a živlů a jež má sloužiti ke sharmonisování všech těchto organických složek.“ LASENIC, Pierre de. *Hermetická iniciace Universalismu na základě systému rhodostaurického*. Praha: Trigon, 1990. Ametyst (Trigon). ISBN 80-900077-7-5. s. 54–58.

Egyptané věřili, že obyčejný salát, rostlina spojená s bohem plodnosti Minem, může sloužit jako afrodiziakum. Židovští rabíni, kteří následují páté pravidlo „Ezrova Takkanotu“ zase lpí, na pátečním pojídání česneku jako přípravu na manželské radovánky o sabatu. Řekové a Římané také věřili, že cibule může sloužit jako afrodiziakum.²¹⁵

Plinius (Přírodní historie 20:227) napsal, že míza Slézu stejně jako tři jeho kořeny, které jsou propleteny a spojeny dohromady působí jako afrodiziakum. Petronius, arbitr Neronových chutí, pil myrhu, aby vzbudil svou sexuální vášeň. Manželka Pherorase, Herodova bratra, si údajně koupila lektvar lásky od nabatejské ženy (Josephus Ant. 17.62). Jerome tvrdil, že epikurejský básník Lucretius se zbláznil, protože si vzal příliš mnoho lektvarů lásky.²¹⁶

3. 4. 9. Egyptská démonologie

Magie sloužila také na ochranu před zlými vlivy a obranu před démony. Egyptané sice démony znali, ale nebyli pro ně nějak zajímaví. Protože kněží, potažmo mágové používali ke svým magickým praktikám především božstva – teurgii, nepotřebovali nižší duchy (démony) vůbec řešit a psychurgii v podstatě zpočátku vůbec nepoužívali. Vše, co potřebovali, mohli zařídit bohové. Proto u Egyptské magie patrně neexistovala exaktní hranice mezi démony a bohy a nikdy nevznikla žádná systematická démonologie, tak jako v případě Babyloňanů.²¹⁷

O existenci démonů ovšem věděli a řadili je mezi polobohy nebo nižší bohy, kteří jsou schopni činit dobro nebo zlo lidem i bohům. Rozlišovali je od duchů zemřelých a čím méně tyto nižší duchy znali, tím více se jich obávali. Nikdy jim nedali žádný specifický název, pravděpodobně pro jejich tolik rozdílný charakter. Podobně jako v Babylonii tyto bytosti zaujímaly astrální prostor mezi hrubo-hmotným a božskou rovinou. Někteří z Egyptských démonů se téměř nebo dokonce zcela stali bohy a jiní zase byli v postavení tak nízko, že nedostali ani vlastní jméno. Veselý o Egyptských démonech píše: „V písemných a výtvarných památkách je doloženo asi dvě stě démonů, ale Egyptanům jich nepochybně bylo známo mnohem víc. Démoni se podle svého vztahu k lidem rozlišovali na dobré a zlé, podle vzhledu na démony lidské a zvířecí podoby, podle doby činnosti na denní (zvláště polední) a noční, podle místa působení na pozemské, podsvětní a nebeské. Žádné z těchto rozdělení však není zcela uspokojivé, neboť i zásadně dobrý démon mohl člověku zcela nevypočitatelně uškodit a zlý mu občas mohl prokázat

²¹⁵ YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 180.

²¹⁶ YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 181.

²¹⁷ VESELÝ, Josef. Magie pro pokročilé. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 222.

laskavost.“²¹⁸ Zdá se, že Egyptané na tom přece jenom nebyli s démonologií zase tak špatně, jak to zprvu vypadalo. Vzezření démonů bylo v podstatě velmi podobné těm Babylonským a jednalo se o lidské, zvířecí nebo míšené mezi člověkem a zvířetem. Někteří démoni měli hned několik hlav, jiní zase žádnou neměli a místo ní byl plamen nebo nádoba. Taková ohnivá zjevení původem pocházejí z „Chaldejských věštek“, ve kterých je např. napsáno, že po vyslovení určitých hlásek může mág spatřit oheň v podobě chlapce, nebo beztvarý oheň z něhož vychází hlas a mnoho dalšího.²¹⁹ Každý z nich ovládal nějaké nadpřirozené schopnosti, jako třeba metání ohnivých koulí nebo alespoň jisker apod. Démoni ale ovládali i pozemské zbraně a často se zjevovali se sekerou, holí, mečem nebo dýkou. Často se také zjevovali s žezlem nebo hadem, který měl symbolizovat moc. Někteří z nich byli služebníky a posly bohů, ale lidé je neměli rádi, protože převážně zvěstovali neštěstí, špatné zprávy nebo dokonce i smrt. Egyptská Kniha mrtvých obsahuje popisy celé řady démonických bytostí. Ta nejčastěji citovaná v literatuře je postava podobná opici držící dýku v ruce a chystající se ukořistit zesnulému jeho srdce.²²⁰

Spolu s démony existují i pomocní a dobří duchové, kteří se také toulali všude možně, jak v astrální rovině, tak v našem hrubo-hmotném světě. Ale jak píše Veselý, je možné si takové pomocné duchy opatřit: „Jeden pozdní (pocházející ze 4. nebo 5. století n. l.), řecky psaný papyrus, který je dnes uložen v Berlíně, líčí zajímavou magickou praktiku, jejímž cílem je přivolání pomocného ducha: Po důkladné rituální očištění se operatér v noční době odebral do podkrovní místnosti, přičemž v pravé ruce držel sokolí hlavu. Jakmile vyšlo slunce, pozdravil je a vyhodil sokolí hlavu do výše jako obětinu, přičemž vyslovil modlitbu. Pokud jsem správně pochopil předpis, měl operatérovi k nohám místo sokolí hlavy spadnout za jistých doprovodných efektů kámen, který pak operatér provrtal a na šňůrce si jej zavěsil na krk. Následující noci pak vystoupil na střechu, kde za vykuřování odrecitoval hymnu na Lunu. Teprve tehdy mělo dojít ke zjevení služebného ducha, kterého musel magik řádně přijmout předepsanou formulí. Od té doby byl tento duch magikovi k dispozici. Uměl toho prý hodně: vzdálit nežádoucí osoby z mágova okolí nebo je podrobit jeho vůli, vyvolávat vítr, hledat poklady, otevírat zamčené dveře, činit neviditelným, způsobovat lásku mezi mužem a ženou, a ještě mnoho jiných věcí. Velmi zvláštní je závěrečný údaj, který navzdory eufemistické formulaci dává tušit, že se jednalo o pakt. Po mágově smrti prý duch vyzdobil jeho mrtvolu jako tělo nějakého boha a vzal

²¹⁸ VESELÝ, Josef. *Magie pro pokročilé*. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 223.

²¹⁹ DODDS, Eric Robertson. *Řekové a iracionálně*. Praha: Oikoymenh, 2000. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 80-7298-011-4. s. 303.

²²⁰ VESELÝ, Josef. *Magie pro pokročilé*. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 223.

s sebou „do vzduchu” mágovu duši, aby nepřišla do Hádu.“²²¹ Egypťští mágové uměli démona i stvořit a poslat na svého nepřítele, ale dnes bychom to nazvali „elementárem“. Podobné magické praktiky jsou popsány na ostrace z Dér el-Medíně. Ale pojďme zpět k těm hodným démonům, o kterých Veselý pokračuje:

„K dobrým démonům patřila hrošice Tveret, jež se časem stala ochrannou bohyní porodu a mateřství, dále čtyři Horovi synové Amset, Hapi, Kebehsenuf a Duamutef, kteří byli ochránci vnitřností zemřelých. Démonem byl i monstrózní trpasličí Bes, později povýšený na boha, který chránil lidi před hady a štíry a před uhranutím. Ze zlých démonů známe hlavně Červenookého, Slepohlavého, Bělozubého, Daleko krácejícího, Drtiče lebky, Lamače kostí a několik dalších nositelů podobných jmen. Náležela k nim i zvláštní skupina démonů ve službách bohyně Sachmet, která rozsávala na konci roku, tj. počátkem našeho června, obvyklý ‚každoroční mor‘. Nejpodrobnější informace máme o podsvětních démonech, jichž byly celé zástupy. Jedni hlídali cesty do podsvětí, jiní střežili podsvětní brány, další podsvětní jeskyně atd. a ‚potravou jejich byla těla hříšníků a nápojem jejich krev.‘ Démonické rysy má i 42 soudců asistujících Usirovi při Posledním soudu. Ze záhrobních démonů je známá hlavně ženská démonická bytost Amemait, zvaná Velká požiračka, která měla přední část těla krokodýlí, střední část lví a zadek hroší, jež při Posledním soudu pozřela všechny mrtvé, kteří neobstáli. V kultovním jazyce se zlí démoni skrývají za jménem Sutech.“²²²

3. 4. 10. Egypťská ochranná kouzla

Prostý lid ale nebyl vůči zlým démonům úplně bezbranný, protože pomocí modlitby, zaříkávání nebo pomocí oběti mohl zavolat bohy či dobré duchy na pomoc. Také amulety byli považovány za solidní prostředek proti zlým mocnostem. Pokud ovšem nebyl žádný po ruce, musela stačit větev nebo noční pochodeň. I v Egyptě se používali různé ochranné amulety a talismany. Jak už jsme si řekli, dle předpokladu, že Egypťská démonologie nikdy nebyla nějak systematicky zaznamenána a ani utříděna, nebyla praktikována zase tak často jako teurgie. O teurgii jsme si už také řekli, že se výhradně zabývá božskými bytostmi, a právě proto se mág, který teurgii pěstoval, nemusel nějak zásadně bát, že mu bez ochrany bude nějak ublíženo. Domnívám se, že z těchto důvodů jsem při svém studiu okultních textů nikde nenarazil na egypťský návod, jak používat kruh anebo se jím nějak chránit. Ochranný kruh magický měl vyjadřovat vztah mága k universu, tedy makrokosmu a mikrokosmu. Proto si myslím, že Egypťané ve své podstatě používali jako ochranný kruh při svých magických pracích tzv. Zodiak. Nejstaršímu zvěrokruhu,

²²¹ VESELÝ, Josef. *Magie pro pokročilé*. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 56.

²²² VESELÝ, Josef. *Magie pro pokročilé*. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 223.

který byl nalezen, je 16 000 let.²²³ Kruh zvířetníku perfektně vyjadřuje koloběh universa a ve své podstatě univers jako takový, tak jak byl známý starému Egyptu. Pozoruhodné je, že Egypťané zodiak nekreslili na zem, nýbrž na strop svých oratoří nebo svatyní. To by nasvědčovalo tomu, že vše směřovalo spíše k božské teurgii než k démonické psychurgii. Kromě mé smělé hypotézy zde ale nemohu k Egyptské magii a problematice ochranného kruhu magického nic víc uvést. Nenašel jsem nikde ani světící formule, ani schéma magického kruhu, které by nějak nasvědčovalo tomu, že by Staroegyptané něco takového používali. Uvádím zde alespoň jedno ochranné kouzlo, sice z řeckých magických papyrů, ale zato ryze egyptské.

Vezmi síru a semínka Nilského Spěšníku (zřejmě nějaká bylina), spal jej jako kadidlo

za svitu Měsíce a řekni: „Vyzývám Tě, má paní Isis, které Agathos

Daimon povolil vládnout v celé Černé zemi (tj. Egypt).

Jmenuješ se LOU LOULOU BATHARTHAR THARE'SIBATH

ATHERNEKLE'SICH ATHERNEBOUNI E'ICHOMO 'CHOMO'THI Isis

Sothis, SOUE'RI, Boubastis, EURELIBAT CHAMARI NEBOUTOS

OUE'RI AIE 'E'OA O'AI. Chraňte mě, Skvělá a úžasná

božská Jména (přidej obvyklou prosbu o ochranu, před čím

požaduješ); protože jsem ten, který byl založen v Pelusiu,

SERPHOOTH MOUISRO 'STROMMO' MOLO'TH MOLONTHE'R PHON

Thoth. Chraňte mě, Velká a úžasná jména

Dobrý bože! (přidejte obvyklé)

„ASO 'EIO' NISAO'TH. Má paní Isis, Nemesis, Adrasteia,

Mnoho jmenovaných, Mnoho formovaných mě oslavuje, jak jsem oslavoval já

jméno tvého syna Hóra! (přidejte obvyklé) (PGM VII.490-504)

3. 4. 11. Imhotep

Za egyptskou kulturu jsem vybral jako divotvůrce Imhotepa, který byl knězem, poradcem nebo řekněme „vezírem“ a hlavním architektem faraóna Džosera, který vládl kolem 2630–2611 př. n. l., ale možná i následných tří králů třetí dynastie, básníkem, lékařem, matematikem a astronomem. Imhotep sice nežil v období Druhého chrámu, ale právě na počátku této éry byl plně zbožštěn a stal se jedním z nejznámějších divotvůrců v Egyptě. Původně se živil jako obyčejný řemeslník a složitě vyráběl kamenné nádoby. Jeho inteligence a odhodlání mu umožnily prosadit se a stát se jedním z Džoserových

²²³ GC27FA9 Horoskop (Unknown Cache) in Jihočeský kraj, Czechia created by ZDCB. Document Moved [online]. Dostupné z: https://www.geocaching.com/geocache/GC27FA9_horoskop?guid=2ba6d431-adc5-44d8-84e3-5b8d515460b6

nejdůvěryhodnějších poradců. Měl také na starosti státní správu a soudnictví. Imhotep byl zodpovědný za první známou monumentální kamennou budovu na světě, stupňovitou pyramidu v Sakkaře, a je prvním architektem, kterého známe podle jména. Jeho jméno znamená „Ten, kdo přijde v míru“, ale někdy se překládá jako „Ten, který přichází na vrcholu moci“, a je jediným Egyptanem, který byl kromě Amenhotepa plně zbožštěn v roce 525 př. n. l., a stal se tak bohem moudrosti a medicíny (nebo podle některých zdrojů bohem vědy, medicíny a architektury).²²⁴ Imhotepův vliv byl značný i po jeho smrti. V Nové říši byl uctíván jako patron zákoníků, zosobňujících moudrost a vzdělání, ale v „Turínských papyrusech“ z tohoto období je také popisován jako syn Ptaha, hlavního boha Memphisu, jako uznání jeho role moudrého radního. V Memphisu mu sloužilo jeho vlastní kněžství a byl považován za prostředníka mezi lidmi a bohy. Byl také oslavován za své schopnosti lékaře a léčitele. Říká se, že extrahoval léky z rostlin a léčil nemoci, jako je zánět slepého střeva, dna a artritida. Věřilo se, že může lidem pomoci vyřešit potíže v jejich každodenním životě a vyléčit zdravotní problémy. Když Řekové dobyli Egypt, poznali v něm vlastnosti svého boha medicíny Asklepie a pokračovali v budování chrámů. Jeho pověst trvala až do arabské invaze do severní Afriky v sedmém století našeho letopočtu.²²⁵

3. 5. Řecká a římská magie

Řekové kromě mythologií (bohové Olympu a jejich osudy), filosofii, literatury a umění pěstovali i geometrii, matematiku a astronomii. Bujela zde však i astrologie, alchymie a hlavně i magie. Řecko převzalo magii od Peršanů, Babyloňanů, ale i Egyptanů v době jeho řecké kolonizace. Bylo ovlivněno spisy perského mága Ostantese a Hermesovým dílem přeloženým do řečtiny. Magické prvky ale najdeme i u řeckých autorů. Např. Platón, jehož svět je magický (ve svém Symposiu mluví o „styku bohů s lidmi, který se projevuje věšteckými sny), Homér ve své Odyssei (především zpěv 6. a 5.) a Iliadě (zpěv 10.) anebo stoikové, kteří hovořili o principu dechu – „pneuma“. Ten symbolizoval existenci éterické, vše pronikající pralátky, která je principem veškerého bytí a která se podobá samotné astrální rovině. Existovalo, jako všude, i lidové čarodějnictví, ve kterém se proslavily především Thesálské čarodějnice. Ty praktikovaly krvavé rituály, ale nebyly samy, byly zde ještě tzv. „strigy“ a „lamie“. Nakonečný k tomuto uvádí: „Řecké erínye, lamie, empúzy jsou původně mýtické přízraky podsvětí, kterému vládl Hádés, jež

²²⁴ Imhotep, velký mudrc a vezír - Egyptologie.cz. Poznejte starověký Egypt - dějiny a historie | Egyptologie.cz [online]. Copyright © 2021 [cit. 16.04.2021]. Dostupné z: <http://egyptologie.cz/1585/imhotep-velky-mudrc-a-vezir/>

²²⁵ BBC - History - Imhotep. [online]. Copyright © [cit. 16.04.2021]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/imhotep.shtml

jitřily i fantazii středověkých čarodějů. Zejména Hekaté se později stala hlavní postavou strašidelných jevů a její uctívání bylo spojeno s ‚ohavnými kulty‘ (E. Rohde).²²⁶

Zakladatelem řecké teurgie byl jistý Iúlianos, který používal a pak sám učil systém tzv. „Chaldejských věšeb“, což byl původně celý systém různých bohů a bytostí, kteří s Iúlianosem údajně hovořili. O Iúlianosovi se dokonce říká, že takovéto bohy uměl i sám tvořit. Připisuje se mu autorství spisu o daimonech o čtyřech knihách. Iúlianovi tyto věštby, podle jeho vlastních slov, prozradili samotní bohové. Zda je to pravda ovšem nevíme. Ať už je jejich původ jakýkoli, obsahovaly řadu ustanovení týkající se kultů ohně a Slunce, ale i návody k magické evokaci bohů. Iúliánisté byli mocní mágové a dokázali i přimět lidskou duši, aby opustila a znovu vstoupila do těla, nebo např. ovládli bouři, která ve vhodnou chvíli pomohla římské armádě během Markova tažení proti Kvádům v roce 173 n. l. Údajně znali zaklínadlo, díky kterému se jim zjevoval bůh Chron.²²⁷

Dodds k Iúlianovi dodává: „v Psellově podání události vytvořil Iúlianos masku člověka z hlíny, z níž na nepřítel sršely ‚blesky, jimž nebylo možné vzdorovat.‘ Sózomenos slyšel o tom, jak působením jeho magie puknul kámen (Hist. Eccl. 1,18), a pitoreskní křesťanská legenda jej zobrazila jako muže, který své magické schopnosti stavěl na odív v soutěži s Apollónií a Apuleií: Řím zachvátil mor a každému z těchto mágů byl určen lékařský dohled nad jednou částí města. Apuleiovi se podařilo zastavit mor za dva týdny, Apollóniovi za deset dní, Iúlianos však nadním vítězí okamžitě pouhým slovem.“²²⁸

V Řecku šly magie a náboženství ruku v ruce, obzvlášť, když mluvíme o magii a mystériích. Řekové uznávali tzv. „malá mysteria“, která probíhala v Demeteřině chrámu v Aténách, a „velká mysteria“ eleusinská. Jak už název napovídá, ta se konala v místě jménem Eleusis, poblíž Athén, ve svatyni, která pocházela až z mykénské doby. Nakonečný se o řeckých mystériích také zmiňuje a popisuje je následovně: „Primárním smyslem mystérií bylo dramatickými, u některých mystérií také orgiastickými prostředky vyvolat ‚vzrušení duše‘ jako předpoklad vrcholného transcendentálního zření (,epopteia‘). To, spolu s přípravnou očišťující fází, připomíná extatickou metodu evokativní magie.“²²⁹ Podobná mysteria např. Isidina, se praktikovala především v sicilských Pompejích anebo slavná Dionýsova mysteria, jež původně pocházela z orfických bakchických mystérií, vyznačujících se především „posvátnými orgiemi“, při kterých se adepti dostávali do

²²⁶ NAKONEČNÝ, Milan. *Magie v historii, teorii a praxi*. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 44.

²²⁷ DODDS, Eric Robertson. *Řekové a iracionálně*. Praha: Oikoymenh, 2000. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 80-7298-011-4. s. 145.

²²⁸ DODDS, Eric Robertson. *Řekové a iracionálně*. Praha: Oikoymenh, 2000. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 80-7298-011-4. s. 146.

²²⁹ NAKONEČNÝ, Milan. *Magie v historii, teorii a praxi*. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 45.

extatických stavů. Podle Nakonečného „Orfismus, za jehož otce je pokládán mýtický pěvec Orfeus, působil silně na ten směr řecké filosofie, který nejvýrazněji reprezentují Pythagoras a Platón, ale také na řeckou gnózi. Podle mýtu o Orfeovi byl tento z podnětu Argonautů v Peloponésu zasvěcen ve věštírně, kde byli vyvoláváni mrtví (nekromanteion) do nekromantie.“ Podobně se v Řecku pěstovala mantie a divinační umění, které se provozovalo metodou chrámového spánku nebo navozením extatického stavu pomocí omamných par vystupujících ze země. Nekromantické věštění se pak zřejmě Řekové naučili od Egyptů. Nakonečný ještě o mystériích pokračuje: „Společným znakem magie a mystérií je extáze, která však není samoučelná, nýbrž zaměřená, má funkci prostředku autopsie, či jak již bylo poznamenáno, aktivace archetypické imaginace, přinášející obrazy bohů či posvátného...

... Dalším magickým prvkem v mystériích, kromě již zmíněné extáze, která s tím souvisela jako prostředek, bylo ‚zrození boha‘, jeho evokace v imaginaci, kognitivní obsah extáze.“²³⁰

Ve Florencii se zase praktikoval kult bohyně Diany, který popsal v roce 1899 anglický etnograf Ch. G. Leland v knize *Aradia* a který perfektně dokládá tehdejší skupinové čarodějnictví s vlastní liturgií, ale především s univerzální magickou symbolikou. Kromě životních dějin Diany zde najdeme celou škálu čarodějnických technik, včetně zaklínání a zhotovování voltů, až po sabat čarodějnic, ale i svět nadpřirozena od skřítků až po planetární božstva. Je to bohatý folklor čarodějnictví, který pochází až z těch nejstarších pramenů. Leland sám píše, že Diana je bohyně „opuštěných“ a „bezbožných“. Příslušnice kultu prováděly své schůze a shromáždění na opuštěných místech např. mezi ruinami, jež byly kněžimi zatraceny jako shromaždiště zlých duchů a pohanských bohů, nebo se konaly vysoko v odlehlých horách. Jednalo se tedy o pohanskou, proticírkevní a protikřesťanskou orientaci tohoto kultu. Řecko tedy mělo v podstatě náboženství a magii smíchanou dohromady nebo alespoň obojí bylo úzce spjaté.

Hojně se také používaly i amulety a talismany. „Používání amuletů bylo extrémně běžné napříč všemi obory řecké a římské společnosti, např. císař Augustus prý na sobě nosil kousek tulení kůže, jako ochranu před úderem hromu a blesku.“²³¹ Církev často odsuzovala používání amuletů, např. *Descretum Galasium*. Ne všechny amulety byly sestaveny tak, aby využívaly sílu Boží ve jménu andělů, ale spíše v tu démonickou. I přes to mnoho křesťanů pokračovalo v používání amuletů, včetně opisů z Písma.

²³⁰ NAKONEČNÝ, Milan. *Magie v historii, teorii a praxi*. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. fs46.

²³¹ BOHAK, Gideon. *Ancient Jewish Magic*. Cambridge University Press. Cambridge, 2011. s 121.

Jeden fascinující text, který byl používán křesťany jako amulet, je slavný čtverec SATOR-ROTAS.

S A T O R
A R E P O
T E N E T
O P E R A
R O T A S

Jedná se o druh palindromu v tom, že jej lze číst více než jedním směrem. Vzhledem k tomu, že písmena lze přeskupit tak, aby tvořila slova „Otče náš“ a alfa a omega v latině, má pravděpodobně křesťanský původ. Nyní máme již jedenáct exemplářů tohoto čtverce, včetně jednoho nalezeného v Conimbriga v Portugalsku 1971 a další nalezený v Manchesteru v roce 1978. Dva nejstarší příklady pocházejí z ruiny Pompejí, které byly pohřbeny spolu s Herculaneem při erupci Vesuvu v r. 79 n. l.²³²

Používaly se ne jenom amulety ale i ochranní golemové, jak píše ve svém díle O. Eliáš: „Z pramenů řeckých máme velmi hojné zprávy o oživilých modlách. Tak o hermách (sochách boha Herma-Merkura), jež stávaly hojně před domy, neb na veřejných místech, často se vypráví, že nabyly řeči a mluvily za rozličných okolností.“²³³

Ve starém Římě kromě řeckých a egyptských mysterií prosperoval i mithraismus a vzkvétala magie, astrologie a alchymie. Dionýská mysteria byla vyměněna za bakchanálie a další orgiastické rituály, jako byly saturnálie, luperkálie apod. Magie ale nebyla jen doménou prostého lidu, např. velmi vzdělaný císař Marcus Aurelius (121-180) žádal profesionálního černého mága, aby mu pomohl, protože se jeho manželka zakoukala do jakéhosi gladiátora. Nebo dalším příkladem je prokletí kartaginského vojevůdce Hannibala, když stál před branami Říma, senátoři nastudovali magické svitky a prokleli ho pomocí obětních rituálů bohu války, Martovi. Ve chvíli, kdy Hannibal v roce 216 porazil římské legie a jeho vítězství bylo na dohled, senátoři přitvrdili, a aby jejich zaklínání bylo opravdu silné, obětovali lidské jedince. Zakopali je zaživa a obětováni byli „galský muž a žena a řecký muž a žena“ (Livius). Nakonečný pokračuje dál a o Římanech píše:

„Pěstovalo se nejen čarodějnictví nejpřízemnějšího druhu, ale i magie čísel ‚mundum regunt numeri‘, ‚světu vládnou čísla‘ – Pythagorova teze), do přirozené magie byly zavedeny účinné italské mandragory, pěstovala se ‚extatická mantika‘ (Rohde), výklad snů podle snáře (Oneirocritica) Artemidora z Daldisu, filosofové studovali egyptské a řecké

²³² YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 198.

²³³ ELIÁŠ, Oldřich. Golem: historická studie na podkladě okultním. Praha: Sfinx, 1924. Knihovna Sfinxy. Reprint vydalo nakladatelství Půdorys, Praha 1996. s. 8.

magické papyry. (...) Z období pozdního Říma pocházejí *tabelae defixionum* (poutači tabulky), převážně olovené, zhotovované v úterý, den Martův, sloužící k proklínání, které v nich bylo vyryto magickým písmem, případně s portrétem oběti. Byly zakopávány v místě jejího bydliště.²³⁴

V řeckém světě byly nejběžnějšími kletbami proti jednotlivým nepřátelům ty umístěné na tenkých olovených plátech nebo destičkách (běžně známých jako *tabellae defixiones*), které byly srolovány nebo několikrát přeloženy a propíchnuty hřebíkem. Tyto pak následně ukládány do studní nebo hrobů, pravděpodobně pro snadnější přístup k démonickým bytostem. Takové destičky byly široce používány více než tisíc let od 5. stol. př. n. l. do 6. stol. n. l. Tyto a další kletby byly nalezeny nejen v Řecku, na Kypru, v Itálii/Sicílii, na severu Afriky, Egyptě, Fénicii, ale i v Palestině. Jedním z nejčastějších použití takových kleteb bylo jejich použití vozatajem proti jeho soupeři. Jedna taková atletická kletba zní takto: „Vyzývám vás, svaté bytosti a svatá jména: připojte se k pomoci tomuto kouzlu a spoutejte, okouzlujte, maňte, udeřte, převraťte, zničte, zabijte, zlomte, konspirujte proti vozatajovi Eucheriovi a všem jeho koním, zítra v aréně v Římě. Ať neopustí závodistiště v pořádku: kéž není rychlý v soutěži; ať nikoho nepředčí; ať dobře nezatáčí; kéž nevyhraje žádnou cenu, ale ať se mu stane nehoda; ať je jako svázaný; nechť je zlomený; ať je vláčen vaší silou, ráno i v odpolední závody. Ted'! Ted'! Rychle! Rychle!“ To byl samozřejmě protiklad toho, co měl Paul na mysli ohledně účasti na atletické soutěži podle pravidel s cílem získat věnec vítěze (1. Kor. 9:24-27).²³⁵

D. Collins v knize „Magie ve starověkém řeckém světě“ podrobně rozebírá co takové poutací tabulky obsahovaly. Hovoří o pozoruhodném a postupném rozvoji této techniky. Postupem času se zdokonaloval, jak materiál z kterého se destičky vyráběly (nejprve z hlíny a později i z kovů), tak obsah který nesly. V těch nejstarších verzích najdeme převážně jen prokleté jméno oběti, zatím co v těch novějších je obsah prokletí mnohem sofistikovanější a je pozoruhodné, jak kromě jména, postupně zahrnuje určité části těla proklínané oběti. Například ne jeden z mnoha nálezů z konce 5. až počátku 4. století př. n. l. obsahoval následující znění proklínací formule: „Svazuji ducha (psukhé) Démétriova, mysl (nous) a cit (thumos), svazuji ducha Telesarkhose, mysl a cit.“ Jiná tabulka zase obsahovala části těla: „Theodoté, já svazuji obě tvé ruce, nohy a tvůj jazyk.“ Proklínající se tedy zaměřuje na omezení intelektuální a fyzické schopnosti oběti. Následek takto použitého „svazujícího“ kouzla je popsán v Ciceronově Brutovi. K události došlo během soudu v 70. letech př. n. l. poté, co Cicero dokončil svou obhajobu jedné ženy

²³⁴ NAKONEČNÝ, Milan. *Magie v historii, teorii a praxi*. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 52.

²³⁵ YAMAUCHI, M. Edwin. *Magic in the Biblical World*. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 187.

jménem Titinia. Popisuje, že oponující rada, muž jménem Gnaeus Sicinius, náhle zapomněl na celý svůj případ a obvinil z jeho výpadku paměti kouzla (veneficia) a zaklínadla (cantiones) obžalované Titinie. Tato náhlá ztráta duševní schopnosti se zdá být v souladu s častou zmínkou v těchto poutacích tabulkách o svazování duše, jazyka, citu a s občasnou zmínkou hlavy, mysli, řeči a dokonce paměti obětí. Jedna ze dvou tabulek nalezených v hrobě jistého Peiraieuse proklíná člověka jménem Mikion: „Mikione, vzal a svázal jsem ti jazyk, duši, ruce a nohy. Pokud řekneš něco zlého o Philonovi ať tvůj jazyk ztuhne (stane se olovem). Propichuji tvůj jazyk, nechť se tvůj majetek, který spravuješ stane bezcenným a tvá pole se stanou neúrodná.“ Podobně, jako v předchozím případě, Sicinia proti Titinii, by se mohlo jednat o soudní kledbu. Mikion by mohl být žalobcem v nadcházejícím případě proti Philonovi. I když nelze s přesností určit kontext tohoto prokletí s jistotou, jde v něm o intelektuální schopnosti, nikoli Mikionovy ruce a nohy. Můžeme tedy s jistotou říci, že ruce a nohy, ne méně než jazyk a duše, tvoří základní anatomický vzorec. Ruce a nohy jsou nedílnou součástí běžného vzorce poutacího prokletí, který vyžaduje zmínku o intelektuálních a fyzických schopnostech oběti.²³⁶

Řecká poutací kouzla, však nebyla pouze proklínací a útočící na oběť. Poutací kouzla byla používána i na přitazení pozornosti nebo jako erotická magická formule, tedy jakési kouzlo lásky. Tyto kletby obvykle „poutají“ oběť, aby v ní podnítily neodolatelnou vášně neboli „erós“. Běžně se tyto kouzla nazývají „agógé“ nebo „agógimon“, což technicky znamená kouzlo, které „vede“, protože cílem je přivést oběť k praktikujícímu. Taktéž, jako poutací kletba na destičkách, zmiňuje tato erotická, různé údy a části těla. Tato praxe sexuální magie, ale posunula poutací magii ještě mnohem dále. Řecké magické papíry (PGM IV ze 4. stol. n. l.) obsahují kouzlo ještě tak o 200 let starší, sepsané zřejmě egyptskými kněžími, které dokonce obsahuje návod na výrobu a použití magické figurky, podobně jako praktikuje africké Voodoo (Philtrokatadesmos Thaumastos, IV. 296–469). Návod kouzla instruuje praktika, aby vyrobil dvě figurky, mužskou a ženskou, buď z vosku nebo hlíny. Muž má být vyrobený v podobě Arese, s mečem v levé ruce připravený k probodění krku druhé postavy, klečící ženy s rukama za zády. Mág pak napíše magické formule na určité části těla (hlava, oči, uši, ramena, paže, ruce, prsa, břicho, genitálie, hýždě a chodidla jejích nohou). Jakmile jsou tyto části těla popsány magickými formulami, ženská figurka má být propíchnuta 13 měděnými jehlami – jedna do mozku, dvě v uších a v očích, jedna do úst, dvě do bránice, jedna do každé ruky, dvě do pudendy a jedna do

²³⁶ COLLINS, Derek. Magic in the ancient Greek world. Praha: Blackwell ancient religions, 2008. ISBN 978-1-4051-3239-8. s. 78-80.

každého chodidla.²³⁷ Je ovšem důležité odlišit propichování této figurky v kontextu sexuální poutací magie od jakýchkoliv populárních asociací s haitskou Voodoo panenkou. Propichování klíčových anatomických referenčních bodů těla, podobně jako v případě poutacích tabulek. Technika, kterou popisuje toto řecké sexuální kouzlo, zde neslouží k poškození oběti, ale naopak ke stimulaci, např. paměti nebo vjemových center a orgánů oběti tak, aby oběť neustále myslela na magikovu osobu. Ovšem figurky používané v poutací magii, které mají za cíl trvalé zranění, jsou pak srovnatelné s panenkami Voodoo.

Ve středním Egyptě byl objeven hliněný hrnec obsahující olovenou poutací tabulku, která byla propíchnuta spolu s jedinou hliněná figurkou ženy, klečící se svázanými nohama a svázanými rukama za zády a propíchnutá 13 špendlíky umístěnými víceméně přesně tak, jak je v PGM IV.336-78 předepsáno. Samotná figurka však na rozdíl od PGM IV není popsána žádnou magickou formulí. Tabulka byla datována do 2. nebo 3. stol. př. n. l. a jak poutací tabulka, tak figurka jsou nyní umístěny v muzeu ve francouzském Louveru.²³⁸

Ze 2. stol. n. l. z Tell Sandahannah (Marissa) v jižní Palestině F. J. Bliss a A. C. Dickie objevili šestnáct malých lidských postaviček v olovu, svázaných okovy nebo provazy spletených z olova, železa nebo bronzu, které nepochybně měly sloužit jako panenky „voodoo“ při proklínání osobních nepřátel. Svázané zkroucené postavy připomínají podobně postavy v poutacích proklínacích miskách z Nippuru. Na stejném místě bylo nalezeno asi 50 vápencových tabulek s magickou kletbou napsaných řecky. V jednom textu Pankles prokleje dva své nepřátele oněmněním a sterilitou, protože věří, že díky jejich magii mu způsobili, že je postižen bolestí hlavy a ztratil zaměstnání.²³⁹

3. 5. 1. Řecká magie na základech šamanismu

Někdo by mohl namítat, že šamanismus do období Druhého chrámu nepatří a ke všemu do Řecka už vůbec, ale to by se obrovsky zmýlil. Šamanismus je rozšířen po celém světě podobně jako magie sama od nepaměti. Švýcarský badatel Meuli ve svém článku v časopise „Hermes“ (1935) poukazuje na to, že se dokonce i staří Řekové setkali s kmeny ovlivněnými šamanskou kulturou ve Skythii a zřejmě i v Thrákii. Meuli zde tvrdí, že následky těchto kontaktů lze vidět v existenci mnoha věštců, magických léčitelů a náboženských učitelů pocházejících z konce archaického období. V této řecké tradici jsou

²³⁷ Při propichování každé části těla má mág říci: „Já (jméno mága) propichuji (takovou a takovou) její část, aby nemyslela na nikoho jiného kromě mě, staniš se tak.“ Pak je uživateli řečeno, aby vzal tabulku z olova, na ní napsal stejné kouzlo a znovu ho odříkal. COLLINS, Derek. *Magic in the ancient Greek world*. Praha: Blackwell ancient religions, 2008. ISBN 978–1–4051–3239–8. s. 78-80.

²³⁸ COLLINS, Derek. *Magic in the ancient Greek world*. Blackwell ancient religions, 2008. ISBN 978–1–4051–3239–8. s. 88-89.

²³⁹ YAMAUCHI, M. Edwin. *Magic in the Biblical World*. Tyndale Bulletin 34, 1983. s. 187.

však spojování se severem jen někteří z nich, ale šamanské rysy vykazují všichni. E. Rohde ve svém díle „Psyche“ většinu případů shromáždil a podrobil je důkladnému rozboru po němž s Meuliho teorií souhlasí. Dodds k tomuto dodává: „Snad lze namítnout, že šamanské chování má své kořeny v psychosomatické podstatě člověka a že něco takového, jako šamanismus, se mohlo u Řeků objevit nezávisle na cizím vlivu. Proti této námitce lze uvést tři argumenty: (1) první doklady tohoto chování jsou u Řeků doloženy až v době, kdy se Černé moře otevřelo řecké kolonizaci, nikoli dříve; (2) z nejstarších doložených „šamanů“ je jeden Skyth (Abaris), druhý Řek, který navštívil Skythii (Aristaes); (3) existují detailní shody mezi starověkým řecko-skythským a moderním šamanismem sibiřským, s ohledem na než působí hypotéza prosté ‚konvergence‘ spíše nepravděpodobně. Mezi příklady patří změna šamanova pohlaví ve Skythii i na Sibíři (K. Meuli, *Scythica*, str. 127 nn.), náboženský význam šípů, náboženské ústraní, postavení ženy, moc nad zvířaty a ptáky, podsvětní pouť s cílem získat zpět duši, dvě duše a podobnost mezi kathartickými metodami. Některé z uvedených příkladů jsou velmi pravděpodobně náhodnými shodami a sama o sobě není žádná z nich rozhodující. Jejich kolektivní váha se mi však zdá být značná.“²⁴⁰

Výraz šamanismus nebo spíše šaman má etymologický původ v Tungusu (Sibiř) a znamená totéž, co čaroděj, kouzelník. Míní se tím osoba (žena nebo muž), která se úmyslně snaží o změněné stavy vědomí, aby jí bylo umožněno tzv. „cesty“ do alternativních skutečností (světů). Dle tradice šamanské kosmologie jsou dvě hlavní oblasti, „Horní“ a „Dolní“ svět, kam šaman podniká svou cestu. Pro cestu do nižšího světa se šaman vcítí a vizualizuje si svou imaginací, jak prochází dlouhou jeskyní nebo tunelem dolů do země. Jako průchod lze použít třeba i myší díru, vykotlaný strom, žebřík vedoucí do černé díry, pramen, rybník nebo studnu. Pro cestování do horních světů si šaman představí, jak letí do nebe, jako pták, skokem z hory nebo stromu, případně jako kouř nad plameny stoupá vzhůru do výše. Rumunský religionista a historik Mircea Eliade hovoří o přestupu z jedné zóny do druhé, z profánní do posvátné.²⁴¹ V obou těchto světech šaman potkává dobré nebo zlé duchy, za jejichž pomoci může konat dobro, třeba léčit, nebo zlo a naopak nemoc způsobit. Pomocí těchto ochranných duchů nebo spojenců, jak jim šaman říká, mohou na svých cestách hledat a najít ztracené věci, dozvědět se, jak zjistit různé nemoci a jak nemocným pomoci, věštít budoucnost, ale i minulost, komunikují s dušemi

²⁴⁰ DODDS, Eric Robertson. *Řekové a iracionálně*. Praha: Oikoymenth, 2000. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 80-7298-011-4. s. 145-146.

²⁴¹ ELIADE, Mircea. *Posvátné a profánní*. Přeložil Filip KARFÍK. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. *Knihy ze světa*. ISBN 80-85795-11-6. s. 126.

zemřelých nebo např. vyhledávají pro jejich kmen zdroje jídla a jiné životu důležité potřeby.²⁴²

Michael Drake ve své knize „Šamanské bubny“ o extatických stavech píše: „Extatická zkušenost však nepřísluší pouze šamanovi, je nadčasovým primárním fenoménem. Letů ve vytržení se může zúčastnit každý. Extáze je frekvence v každém z nás. Tak jako ladíte rádio na požadovanou frekvenci, naladí vás buben na extázi. Šamanství bylo definováno jako technika extáze. Je jedinečným citovým a duševním dobrodružstvím, otevřeným každému, kdo chce přesáhnout hranice normální, běžné skutečnosti. Šaman se učí navazovat kontakty s říšemi, které jsou za normálních okolností skryté, a využívat je k nabývání poznání, síly a pomoci ostatním. Získává přístup k novému světu, k důvěrně známému mýtickému vesmíru.“²⁴³

Šaman pracuje v mnoha světech a baví se s neviditelnými bytostmi, přesto takovíto lidé nebývají schizofrenní. Ve stavu vytržení často mívají záchvaty křečí a tento stav se nazývá jako hysterioidní nebo schizoidní. Většina schizofreniků sice slyší hlasy jako šaman ve své hlavě, ale s tím rozdílem, že šaman má nad těmito jevy kontrolu, zatímco schizofrenik nikoliv. Hlasy pak často v hlavě takto nemocného člověka nabádají k destrukci. Nakonečný popisuje zasnění nového šamana následovně: „Začínající šaman vykazuje hystericko-epileptické záchvaty, utíká do lesů, kde hladoví, při záchvatech má sklon k destruktivnímu jednání i k autodestrukcím (vrhá se do ohně či vody). Ve stavech bezvědomí je šaman podle Burjatů v říši duchů, kde je poučován. Vlivu duchů se nemůže ubránit, buď zemře, onemocní, nebo se stane šamanem. K provozování šamanství je tedy třeba určité vrozené psychické konstituce a šamanův vývoj připomíná i některé mystické stavy („temné noci duše“). V transu cestuje šaman do podsvětí i do dalekých zemí, zprostředkovává styk s mrtvými, odvrací působení zlých duchů, používá duchů zvířat

²⁴² Šaman tedy ke svým cestám za duchy Země využívá změněného stavu vědomí a v tomto stavu tvoří své světy v astrální rovině. Využívá tedy zásady prvního pravidla magie, vkládá do astrální roviny své představy a tím provádí změny na astrální úrovni, tak aby se pak manifestovala v hrubo-hmotné rovině. Šaman léčitel se bude snažit o dosažení živlové rovnováhy v těle pacienta tím, že změní jeho živlové poměry do rovnováhy nejprve v rovině astrální a pak počká, až se tato změna projeví i v rovině hmotné. Aby se šaman dostal do extáze, ve které je schopen něco tvořit, používá rytmické nástroje, jako bubny a řehtačky, pomocí nichž vytváří určitou rytmickou frekvenci, která stimuluje jeho vědomí a napomáhá extatickým stavům. Taktéž tanec a rytmický pohyb je jednou z cest k extázi. Někdy se ovšem jedná o složitou cestu, k níž zvuk a pohyb nestačí. V takovýchto případech šaman sahá k silnějším prostředkům a pomáhá si halucinogenními bylinami a drogami. Ty nejznámější jsou Datura (Durman), kaktus *Lophophora williamsi* (Peyotl), *Amanita muscaria* (muchomůrka červená), Yagé (*Ayahuasca*) anebo u nás tak známý psilocybin, který obsahují tzv. „magické houbičky“ neboli lysohlávkky. Kromě bylin a hub, které se jedí, kouří šamani různé mixy tabáků a dalších bylin, jako marihuanu anebo již zmíněné houby.

²⁴³ DRAKE, Michael. Šamanské bubny. Praha: Synergie, 1996. ISBN 80-901797-0-3. s. 20.

k úspěšnému lovu pro svůj kmen, pomocí ‚ducha země‘ rozněcuje libido žen, aby se kmen rozmnožil, a léčí nemocné příslušníky kmene.“²⁴⁴

V pravém slova smyslu je šamanismus náboženský jev a předává se většinou z otce na syna. Šamanské povolání se tedy buď dědí, nebo probíhá spontánní volba či vyvolení, šaman se může stát šamanem také z vlastní vůle nebo z vůle kmene. Ať už se šamanem stane jakkoliv, uznání kmene se mu dostane, až když dostane zasvěcení a poučení dvojí podstaty. Podstaty extatické (sny, stavy, transy atd.) a podstaty tradiční (šamanské techniky, jména a hierarchii duchů, mytologii a genealogii kmene, tajný jazyk atd.).²⁴⁵ „Šaman je především velký mistr extáze, a proto šamanismus je technika extáze, je specialista na trans, v němž jeho duše opustí tělo a putuje k nebesům a do podsvětí“.²⁴⁶

Religionista Waardenburg hovoří o šamanovi jako o povoláném člověku, který pracuje s archaickými extatickými technikami. Umění přivodit extatické stavy myslí se nový šaman učí od staršího šamana a prožitek cesty podsvětím a nebem vnímá jako duchovní iniciaci; „přitom se setkává s démony, kteří na něj útočí a mohou ho dokonce roztrhat na kusy. Nakonec se dokáže osvobodit z jejich spárů a vrací se pak zpět na zem jako člověk, jenž získal zásadně nové náhledy a poznatky.“²⁴⁷ Pro společenství to je zárukou požehnaného vztahu k jiné skutečnosti. Pomocí šamana mohou být překonány nemoci, psychická utrpení, nebezpečí apod. Šamani také plní terapeutickou roli při řešení problémů pospolitosti.²⁴⁸

„Vidění svatého Pavla nám ukazuje most ‚úzký jako vlas‘, který spojuje náš svět s Rájem. S tímž obrazem se setkáváme u arabských spisovatelů a mystiků: most je ‚ušší než vlas‘ a spojuje Zemi s astrálními sférami a s Rájem. Podobně v křesťanských tradicích hříšníci, kteří nejsou schopni most přejít, se zřítí do Pekla. Středověké legendy hovoří

²⁴⁴ NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 280.

²⁴⁵ Štirský k tomuto ještě dodává: „Sny šamanů, při kterých jde o iniciaci, nejsou živelné halucinace či ryze osobní fabulace, tyto vize se řídí logicky skloubenými tradičními modely. Adept šamanismu zpravidla nejdříve trpí nějakou z forem duševní poruchy, budoucí šaman se však nakonec uzdraví s pomocí právě těch duchů, kteří se potom stanou jeho duchy ochrannými a pomocnými. Nemoc je v těchto případech jen známkou ‚vyvolení‘ a má jen dočasný charakter. Šamani, na pohled připomínající epileptiky a hysteriky, mají prokazatelně nervovou konstituci více než normální: dokáží se koncentrovat s intenzitou, jaké laikové nejsou schopni, snášejí vyčerpávající námahu a kontrolují svá extatická hnutí.“ ŠTIRSKÝ, Benedikt. Lexikon magie a esoteriky. Praha: CZ Books, 2006. ISBN 80-86947-14-9. s. 244.

²⁴⁶ ELIADE, Mircea. Šamanismus a archaické techniky extáze. Vydání druhé. Přeložil Jindřich VACEK. Praha: Argo, 2017. Capricorn (Argo). ISBN 978-80-257-2082-0. s. 55.

²⁴⁷ WAARDENBURG, Jacques. Bohové zblízka: systematický úvod do religionistiky. Brno: Masarykova univerzita, 1997. Rubikon (Masarykova univerzita). ISBN 80-210-1445-8. s. 96.

²⁴⁸ Právě o takovéto iniciaci hovoří M. Eliade: „Iniciace, stejně jako smrt, jako mystická extase, jako absolutní poznání, jako – v židovství a v křesťanství – víra, se rovná přechodu z jednoho modu bytí do jiného a působí skutečnou ontologickou mutaci. Aby navodily představu tohoto paradoxního přechodu (který implikuje vždycky jakýsi zlom a jakousi transcenci), využily rozmanité náboženské tradice v hojně míře symbolismu nebezpečného Mostu a úzké Brány.“ ELIADE, Mircea. Posvátné a profánní. Přeložil Filip KARFÍK. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. Knihy ze světa. ISBN 80-85795-11-6. s. 126.

o ‚mostu skrytém pod vodou‘ a o mostu-šavli, přes který musí hrdina (Lancelot) přejít holýma nohama a rukama: tento most je ‚ostřejší než kosa‘ a přechod je provázen ‚utrpením a agonii‘. Podle jedné finské tradice vede přes Peklo most pokrytý jehlami, hřebíky a čepelemi břitev: mrtví právě tak jako šamani ho přecházejí na své cestě na onen svět. S podobnými popisy se setkáváme téměř všude na světě.²⁴⁹ „Je však důležité zdůraznit, že táž obrazná představa se uchovala i tam, kde šlo o označení obtížnosti metafysického poznání či (v křesťanství) víry. ‚Je nesnadné přejít po nabroušené čepeli břitvy, říkají básníci, když chtějí vyjádřit obtížnost cesty, která vede k nejvyššímu poznání‘ (Kathópanišad, 11,14). ‚Těsná je brána a úzká cesta, která vede k životu, a málokdo ji nalézá‘ (Mt 7, 14).“²⁵⁰

O tom, že se jedná o magické operace, píše M. Nakonečný, když cituje známého historika a popularizátora okultismu Douceta, který hovoří o rituálech před odchodem na lov: „...šaman, který se uvede do transu a předvádí pak např. boj s medvědem: ‚Se svou extatickou silou aktivuje v nich (rozumí se ve členech kmene – pozn. M. N.) nutnou psychickou energii, aby se nyní vydali na lov medvěda. Tak tomu bylo u neandrtálců, jindy je tomu v loveckém čarodějnictví u cromagnonců, zde ‚šaman promítá svůj vnitřní duševní extatický zážitek zcela reálně do vnějšího světa‘, namaluje výjev na skalní stěny jeskyň (Lascaux, Altamira) – to je i počátek umění, které vystupuje jako prostředek magie a stává se současně religiózním: ‚šaman vytváří vzorce lovu a skrze tento obrazový vzorec se nyní průběh lovu stává pro všechny členy kmene názorný‘. V jeskyních z doby kamenné, které nebyly obývány, ale sloužily jako kultovní místa, byly nalezeny kostní flétny, šípy, stopy chodidel, které dokazují, že lov, než proběhl ve skutečnosti, byl pod vedením šamana praktikován a prožíván jako religiózní kultovní tanec, přičemž na obrazy lovných zvířat byly vrhány oštěpy a vystřelovány šípy. To je také příklad a počátek tzv. obrazové magie, která byla zaměřena také na smrtonosná kouzla a jako taková je také počátkem maleficia, resp. černé magie. Současný okultista by ovšem řekl, že šaman vytváří nejprve astrální obraz či bytost činnosti, která má být uskutečněna, aby byla úspěšně z astrálu ‚programována‘.“²⁵¹

Tato technika astrálního programování, pocházející z rituálů tzv. „divochů“, byla hojně užívána právě i v době Druhého chrámu, především v Egyptě a Babylonské magii, kdy nádoby nebo sošky se jménem nepřítele byly úmyslně rozbíjeny na kusy. Anglický

²⁴⁹ ELIADE, Mircea. Šamanismus a archaické techniky extáze. Vydání druhé. Přeložil Jindřich VACEK. Praha: Argo, 2017. Capricorn (Argo). ISBN 978-80-257-2082-0. s. 55.

²⁵⁰ ELIADE, Mircea. Posvátné a profánní. Přeložil Filip KARFÍK. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. Knihy ze světa. ISBN 80-85795-11-6. s. 127.

²⁵¹ NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 237-238.

kulturní antropolog James Georg Frazer (1854–1941) ve své knize „Zlatá ratolest“ hovoří o „imitativní, homeopatické magii“, která je založena na podobnosti rituálního nebo magického aktu a kýženého přání. Mág tedy vytváří a činí rituál, ve kterém jeho chování napodobuje zamýšlený výsledek. Např. za účelem zdárného lovu zvěře nebo poškození či dokonce zabití svého nepřítele, mág vytvoří ze včelího vosku podobiznu (sošku) loveného zvířete nebo svého nepřítele a pak do sošky zapichuje jehly nebo šípy za doprovodu speciálních zařikávání. Je to velmi podobné technikám u karibského VooDoo. Frazer ale uvádí ještě jednu kategorii primitivní magie, a to tzv. „kontaginační, sympatetickou magii“, založenou na dotyku, kterou dokládá dokonce biblickým příkladem Ježíšova vkládání rukou na nemocné při jejich uzdravování. Při doteku vzniká sympatetické spojení obou aktérů nebo věcí. Např. zbraň s krví poraněného vytváří spojení se zraněným, kdy krev na zbrani stále soucítí s krví v těle poraněného. Frazer ale pokračuje a uvádí několik dalších příkladů běžně užívané sympatetické magie: „Magické kouzlo může na člověka sympateticky působit nejen pomocí jeho šatů a oddělených částech těla, ale také pomocí otisků, které jeho tělo zanechalo v písku nebo v zemi. Po celém světě je zvláště rozšířena pověra, že poškozením stop, poškodíte i nohy, které je zanechaly. (...) Způsob uzavírání smlouvy byl založen na téže myšlence sympatetického spojení mezi mužem a jeho stopami; smluvní strany postříkaly navzájem své stopy vlastní krví, a tak si podaly záruku věrnosti. Zdá se, že ve starém Řecku byly podobné pověry běžné, protože lidé věřili, že kůň, který vkročí do vlčí stopy, strne; poučka připisovaná Pythagorovi zakazovala píchat do lidských stop hřebíkem nebo nožem; z téže pověry vycházejí lovci v mnoha částech světa, aby uštvali zvěř. Tak lovec zarazí hřebík vytažený z rakve do čerstvé stopy pronásledované zvěře, protože věří, že tak zabráni zvířeti v úniku.“²⁵²

Šamani mají v kmeni speciální postavení, které přímo souvisí s jejich úlohami kmenového čaroděje. Věští, čarují, léčí nemocné, konají náboženské obřady, bojují proti démonům nebo jiným čarodějům provozujícím černou magii.²⁵³

²⁵² FRAZER, James George. Zlatá ratolest: magie, mýty, náboženství. 2. vyd. Přeložil Věra HEROLDOVÁ-ŠŤOVÍČKOVÁ, přeložil Erich HEROLD. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0488-0. s. 39-49.

²⁵³ Šamani indiánského kmene Jívaro, žijící v jihoamerickém Equadoru, se zabývají speciální černo-magickou metodou, kterou nazývají „magický šíp“ neboli tzv. „tsentsak“. Tsentsak je prakticky pomocný duch, o kterém se věří, že má sílu buď uzdravovat, nebo naopak působit různé nemoci. Tuto zvláštní sílu jsou šamani ve chvíli svého vytržení schopni vnímat. Šaman, který tedy chce škodit, je schopen takového pomocného ducha vyslat do těla oběti, aby onemocněla. Věří, že vše na světě má duši, a tak se takovým ochranným nebo útočným duchem mohou stát zcela rozmanité předměty, hmyz, rostliny, prostě cokoliv, co šaman může polknout. Každý tsentsak působí na různé choroby a léčí je a čím více takových různých nosičů síly v sobě šaman má, tím je jeho léčivá schopnost větší a silnější. Tito pomocní duchové se dají za pomoci speciálního halucinogenního nápoje „Pirípiri“ nebo nápoje z již zmíněné rostliny „Ayawaska“ a v extázi, tedy za stavu změněného vědomí, proměnit v magický šíp. Druhý šaman, který se naopak snaží magický šíp odstranit, musí zlou energii nebo zlého ducha tzv. „vysát“, podobně jako se to dělá u otravy jedem, kdy se z rány po uštknutí hadem zkrátka vysaje jed a vyplivne. Nakonečný uvádí popis tohoto aktu ve své knize a cituje M. Harnera (1929–2018), antropologa, který se sám šamanismem zbýval: „Šaman saje magické šípy z 100

Šamanismus je zkrátka speciální druh náboženského jevu a speciální druh magie zároveň, který zde byl od nepaměti a byl znám po celém světě a v rané formě jej používali sami neandrtálci a jeskynní lovci v pravěku, jak jsme si již např. popsali výše, případ s odchodem lovců na lov. Šaman jako čaroděj vnímá většinou realitu po svém a zcela odlišně než běžný člověk. Na závěr této kapitoly bych rád uvedl citát Dona Juana z díla Carlose Castanedy „Učení dona Juana“, který o této odlišnosti čarodějů pojednává: „A vskutku, to, co se běžným lidem jeví jako skutečné, hodnotné a normální, čarodějové považují za klamné, bezvýznamné a směšné. Je-li pro běžného člověka smrt nepřitelem a hrozbou, pro čaroděje je smrt nejlepším pomocníkem a zároveň jediným protivníkem hodným souboje. Je-li pro běžného člověka denní realita skutečnější než sen, čaroděj tvrdí opak, protože je schopen sny měnit a vyvíjet. Spoléhá-li běžný člověk na rozum a logiku světa, čaroděj se tomu vysměje, protože celá logika je jen jakýsi popis, který nám byl od dětství vnučován a který jsme nakonec přijali za svůj, a rozum je jen omezující překážkou, kterou je nutno překročit, abychom došli skutečného poznání.“²⁵⁴

3. 5. 2. Řecká démonologie

Od Babylonu Řecko převzalo démonologii, a ještě ji propracovalo. Právě od řeckého výrazu „daimon“ byl název „démon“ odvozen a původně toto slovo znamenalo něco jako „osud“. Později se začalo užívat výrazu „daimonion“ (génus v latině), který znamenal „to co osud působí“. U některých autorů výraz „daimones“ znamenal duchy mrtvých předků, polobohy nebo bohy svržené a často byli zaměňováni a přirovnáváni k přírodním živelným silám s lidskou myslí.²⁵⁵ Dělili se na zlé (kakodaimones) a dobré (agathodaimones) duchy. Podle Platóna jsou démoni zprostředkovatelé nebo tlumočníci mezi lidmi a bohy. Bohům nosí lidské oběti a modlitby. Lidem pak zase přinášejí odměnu a rozkazy bohů, případně věštbu, protože bohové nemohou komunikovat s lidmi napřímo.

těla pacienta v noci a na nějakém temném místě domu, neboť jen ve tmě může poznat anomální skutečnost. Při západu Slunce probouzí svůj tsentsak tím, že hvízdá melodii své písně síly; asi po čtvrt hodině začíná zpívat. Když je šaman připraven k sání, nasadí si dopředu a dozadu do svých úst dva tsentsaky téhož druhu, které viděl v těle svého pacienta. Tito jsou přítomni jak ve svém materiálním, tak i nemateriálním aspektu, a jsou tu proto, aby zachytili anomální aspekt magického šípu, jakmile je šaman vysaje z těla pacienta. Tsentsak v blízkosti rtů šamana má za úkol inkorporalizovat vysátou podstatu. Pak ji jako konkrétní věc vydává a ukáže pacientovi se slovy: „Nyní jsem ho vysál. Je zde.“ Laikovi by se mohlo zdát, uvádí Harner, že je pacient klamán, protože tuto věc měl šaman v ústech, ale jde tu především o nemateriální aspekt věci. Šaman pak u sebe podržuje polapený tsentsak tím, že se v určitých intervalech napájí tabákovou vodou, kterou užívá také proti „zlým šamanům“. Jakých léčebných úspěchů je touto šamanskou metodou dosahováno, není přesně známo a racionálně uvažující kritici by ji prostě označili jako druh léčebné sugesce.“ NAKONEČNÝ, Milan. *Magie v historii, teorii a praxi*. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 237-238.

²⁵⁴ GATO, OHNISKO, Milan, ed. *Uniknout Orlovi: čarodějné učení dona Juana v 9 knihách Carlose Castanedy*. 2. opr. vyd. Brno: Ohnisko, 1995. ISBN 80-900805-8-8. s. 11.

²⁵⁵ LIDDELL, H. G., & SCOTT, R. (2019). *A Greek-English Lexicon*. Clarendon Press – Oxford. Kindle ed. - heslo DAIMONION

Veselý ovšem hovoří o Thalesovi z Milétu jako o zakladateli řecké démonologie, který rozlišoval bytosti na bohy, démony a heroy (lidské duše), podobně jako Pythágoras, který dělil démony na tři základní druhy: „nesmrtelné démony, kteří jsou nejbližší bohům, heroy, coby blažené a těla zbavené lidské duše nepodléhající nutnosti dalšího vtělení, a smrtelné démony, kteří byli opět lidskými dušemi, avšak nedokonalými a podřízenými nutnosti dalšího vtělení, které znamenalo ‚smrt‘ démona. Tito smrtelní démoni se projevovali hlavně sesíláním snů.“²⁵⁶ Veselý ale pokračuje a hovoří i o dalších autorech:

„Hérakleitos činil rozdíl mezi dušemi a démony, ačkoliv jak duše, tak démoni podle něj byli částmi všeobecného ohně či všeobecného rozumu, který zahrnoval celé nebe a vše řídil. (Ohniví démoni figurují i v učení orfiků coby nejdokonalejší kategorie rozumem obdařených bytostí.) Podle Empedokla jsou bohové, démoni i duše bytosti vzdušně-pneumatické povahy. Démoni se od bohů liší tím, že mohou chybovat a hřešit; stane-li se tak, mění se v lidské duše, které odpykávají svůj trest ve smrtelném těle. (...) Plútarchos hlásal, že démoni jsou smrtelní, žijí dlouho, pociťují libost a nelibost, jsou proměnliví a založením dobří i zlí. Zdržují se v sublunární oblasti, zprostředkovávají kontakt mezi lidmi a bohy a podílí se na věštění. Podle Maxima z Týru představují démoni spojovací článek mezi smyslovým a nadsmyslovým světem, jsou vášnivé povahy a slouží bohům. V podobném smyslu psali o démonech i Apuleius, Kelsos a Albinos.“²⁵⁷ Podle Porfyriova názoru jsou démoni všude kolem nás a jsou vzdušné podstaty. Pokud je magik zaklíná, může je přivolat a donutit je, aby mu sloužili. Zdržují se především okolo obětních oltářů a čerpají energii pro svá fluidická těla z kouře zápalných obětí.

3. 5. 3. Magie živlová

Živlová magie není jen o tzv. „živlových cvičeních“, kdy se magik snaží posílit chybějící živly sám v sobě. Hovoříme o čtyřech základních elementech, ze kterých je sestavený celý náš svět (oheň, voda, vzduch a země). Každý se totiž podle astrologických dispozic rodí s jiným rozložením a množstvím jednotlivých živlů. Může se tedy stát, že např. mág nemá téměř žádný živel vody, ale zato bude mít vrozené aspekty živlu ohnivého a zbylé dva živly v průměru. V tuto chvíli může mág absolvovat speciální posistická a dechová cvičení a jednotlivé chybějící živly v sobě tréninkem doplnit. To ovšem může trvat i několik let. Toto použití živlů a získání jakési živlové rovnováhy je spíše novodobou věcí a jedná se o přípravu mága k živlové evokaci.²⁵⁸

²⁵⁶ VESELÝ, Josef. Magie pro pokročilé. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 225.

²⁵⁷ VESELÝ, Josef. Magie pro pokročilé. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4. s. 226.

²⁵⁸ LASENIC, Pierre de, LOUŽECKÝ, Lukáš, ed. Praxe Horev-klubu. Praha: Vladimír Kvasnička, nakladatelství Vodnář, 2018. Bibliotheca horev. ISBN 978-80-7439-142-2.

Původní starověká živlová magie se věnovala spíše evokační praxi živlových bytostí a duchů. Živloví duchové jsou v podstatě „Elementálové“, protože tyto bytosti obývají jeden ze čtyř živlů. Právě proto byly rozděleny do čtyř kategorií podle jednotlivých živlů: „Gnomové“ (duchy země), „Undiny“ (duchy vody), „Elfové“ (duchy vzduchu) a „Salamandři“ (duchy ohně).²⁵⁹ Podle Veselého žijou živlové bytosti svůj vlastní život, který se podobá tomu lidskému: „rodí se a umírají, přijímají potravu, baví se, slaví své svátky, vykonávají různé činnosti, ale toto vše se děje pouze v rámci daného živlu. Tyto astrální bytosti, které Proklos nazývá ‚dušemi živlů‘, představují zvláštní a svébytnou cestu v evoluci života a mají určité postavení v řádu Universa.“²⁶⁰ Pavlův výrok „A jsou těla nebeská a těla pozemská, ale jiná je sláva nebeských a jiná pozemských“, (1Kor 15:40), by se dal hypoteticky vztáhnout právě na živlové duchy.

Agrippa ve svém zásadním díle „Okultní Filosofie“ o nich také píše a zde uvádím popis jejich povahy: „Čtyři třídy souhlasí se silami nebeských duší, a to s rozumem, rozmyslem, fantazií a silou životní a pohybovou. Duchové ohně následují více rozumu nebeských duší, a proto spolupůsobí s ohledem na vyšší věci. Duchové vzduchu následují rozmyslu a jsou přízniví této duševní mohutnosti, odpoutávajíce ji od sil smyslových a vegetabilních a sloužíce tak činnému životu, tak jako duchové ohně slouží ideálnímu. Duchové vody následují fantazii a cit, a slouží tedy životu estetickému. Duchové země následují přírodu a jsou přízniví přírodě vegetativní. Mimoto dělí se také na demony Saturnovy, Jupiterovy atd., dle jmen hvězd a nebi.“²⁶¹

Paracelsus věnoval živlovým bytostem celé dílo, které pojmenoval „Elementární bytosti“, a uvádí vedle původních názvů ke čtyřem základním pojmenováním živlových bytostí ještě další jméno ke každému živlu. K označení zemních duchů mimo jiné také používá jméno „pygmeové“, vodním říká „nymfy“ a vzdušným „sylfové“. U salamandrů neuvádí žádné další jméno. Hovoří ovšem o tom, že na zemi žijí dva druhy těl, tedy bytostí. Jedni jsou z „Adamova těla“ (lidé) a ti druzí nikoliv (duchové živlů): „Druhé tělo, které z Adama nevzniklo, je subtilní, a protože není vytvořeno ze země, nespoutává ani neuchvacuje. Tělo Adama je tělem člověka a je i jako země hrubé. Je celistvé, a proto

²⁵⁹ LÉVI, Eliphas. Dogma a rituál vysoké magie. 2., přeprac. a dopl. vyd. Přeložil D. Ž BOR. Praha: Trigon, 1996, c1995. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-65-7. s. 33.

²⁶⁰ VESELÝ, Josef. Magie. 2. opr. a dopl. vyd. Praha: Vodnář, 2002. ISBN 80-86226-37-9. s. 538.

²⁶¹ A o jménech duchů živlových pokračuje dál: „Dále se mluví o duchách dne, noci, poledne, lesa, hor, polí a domů. Odtud vznikli Sylváni, Fauni, Satyrové, Panové, Nymfy, Najády, Bereidy, Dryády, Pieridy, Kamadriády, Potamidové, Hinnidové, Agapeti, Palové, Paredi, Dodonidy, Fenily, Faverny, Parky, Musy, Anonidové, Kastalidy, Heilokonidy, Pegasidové, Maeonidové, Foibidové, Kamoeny, Charitky, Geniové, Lemurové, nazváni lidem vyšším aneb polobohy a polobohyněmi.“ AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. Okultní filosofie. Kniha třetí. Praha: Trigon, 1993. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-40-1. s. 16-17.

člověk, chce-li projít zdí, musí v ní mít otvor; zeď mu prostě neustoupí. Ale tělu, které z Adama nevzniklo, zeď nepřekáží, nepotřebuje žádné dveře ani otvory, stěnou projde a nic nepoškodí. Obě těla jsou masu, krvi, kostem a všemu, co náleží člověku, plně přizpůsobena. Liší se však tím, že mají dva rozdílné počátky; dva otce. Podobně jako duch a člověk. Duch prochází každou zdí a nejsou pro něj žádné zátarasy. Pro člověka to ale neplatí, a tak mu může být cesta zahrazena závorou či zámekem.²⁶²

Podobnou úvahou, jako je vztah ducha a člověka, můžeme poznat tvory, o kterých zde píšeme. Od duchů se ale liší tím, že jsou z krve, masa a kostí. Rodí děti, mluví, jí, pijí a putují. Tyto věci duchové dělat nemohou. Duchům se podobají rychlostí, člověku zrozením, tvarem a jako on musí i jíst. A tak se tyto tvory podobají duchům i člověku, obojí se v nich slučuje. Ačkoliv jsou duchem i člověkem, nejsou jedním ani druhým.“²⁶³ Paracelsus ale později pokračuje dále: „Vězte, že my lidé, původem z Adama, se nacházíme a pohybujeme ve vzduchu, jímž jsme obklopeni jako ryby vodou. Bez vzduchu můžeme existovat stejně tak málo jako ryby bez vody. Jako ryba sídlí ve vodě, která je pro ni vzduchem, v němž žije, tak je lidem vzduch vodou. Takto je každá bytost stvořena ve svém elementu, aby v něm putovala. Poučení můžeme nalézt u „Undin“ přebývajících ve vodě, jež jim je dána stejně jako nám vzduch. A jako my se divíme, že jsou „Undiny“ ve vodě, podivují se „Undiny“ nad námi, že žijeme ve vzduchu. Podobně je tomu s „Gnómy“ v hoře. Země je pro ně jakoby vzduchem, je jejich chaosem. Každá bytost žije a pohybuje se ve svém chaosu. Země není ničím víc než chaosem mužíčků v hoře, proto procházejí zdi, skalami i kameny jako duchové.“²⁶⁴

Starí mágové evokovali živlové bytosti celkem často, a to za účelem vyžádání si jejich pomoci, nebo aby vyzradily různá přírodní tajemství, např. kde se ukrývají poklady. Mnohokrát se stalo, že se lidé zamilovali např. do Nymfy a naopak. Vzpomeňme si na pohádku „O malé mořské víle“, kde se mořská panna zamiluje do prince. Paracelsus dále hovoří o tom, že se některé živlové bytosti snaží o manželství s člověkem za účelem získat tak nesmrtelnou duši.

Agrippa o vztahu člověka a živlové bytosti píše: „Z nich někteří jsou tak blízcí lidem a s nimi tak spřáteleni, že mohou býti dotčeni i lidskou strastí. Platón věří, že mohou

²⁶² PARACELSUS VON HOHENHEIM, Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus. Paracelsus: kniha o nymfách, sylfech, pygmejích, salamandrech a ostatních živlových tvorech. Praha: Dobra, 2001. ISBN 80-86459-12-8. s. 4.

²⁶³ PARACELSUS VON HOHENHEIM, Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus. Paracelsus: kniha o nymfách, sylfech, pygmejích, salamandrech a ostatních živlových tvorech. Praha: Dobra, 2001. ISBN 80-86459-12-8. s. 10.

²⁶⁴ PARACELSUS VON HOHENHEIM, Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus. Paracelsus: kniha o nymfách, sylfech, pygmejích, salamandrech a ostatních živlových tvorech. Praha: Dobra, 2001. ISBN 80-86459-12-8. s. 15.

jimi lidé vykonávají podivuhodný vliv, tak jako některá nám blízká zvířata, jako opice, psi, sloni, vycvičená svým způsobem, dovedou mnoho pozoruhodného vykonati. Spisovatelé dánských a norských dějin dosvědčují, že v oněch krajinách démoni rozličných druhů byli lidem ke službám podřízeni. Někteří démoni jsou tělesní a smrtelní, jejich těla vznikají a zanikají, přesto však žijí velmi dlouho, jak se domnívají Egyptané, platonikové a zvláště Proklos.²⁶⁵

3. 5. 4. Apollonius z Tyany

K velkým divotvůrcům a zásadním postavám magie a její historii bezesporu patří Apollonius z Tyany (1. stol. n. 1.), narodil se v dobře situované řecké rodině v jiho-centrálním Anatolském městě, které je i po něm pojmenováno a uchovává si tak na něho vzpomínku. Jeho rodiče ho poslali na vyšší vzdělání do řeckého města Tarsus na jižním pobřeží přibližně ve stejnou dobu, kdy židovští rodiče Pavla z Tarsu poslali svého chlapce do Jeruzaléma, aby se dobře vzdělával. Oba chlapce okouzlo náboženství (Pavel se nejprve stal farizeem a poté konvertoval ke křesťanství; Apollonius se stal Pythagorejcem (svatější než sám asketa, vegetariánský typ) a po několika letech se vydal do Babylonu, kde studoval s mágy a poté odešel do Indie, aby našel Bráhmany a naučil se jejich učení. Vrátil se s tvrzením, že se učení Bráhmy naučil, vytvořil kruh učedníků a žil s nimi jako potulný filozof, svatý muž a divotvůrce. Chodil od chrámu k chrámu podél pobřeží severní Sýrie, Anatólie a Řecka, kde Pavel krátce předtím chodil od synagogy k synagoze. Z Řecka za posledních let vlády Neronovi, odešel Apollonius do Říma (kde byl Pavel již popraven) a střet s policií ho zřejmě přiměl, aby pokračoval dál až do Španělska, kde jeden z římských guvernérů plánoval vzpouřu. Po vzpouře a Neronově sebevraždě v roce 68 se vrátil na Sicílii a pak do Řecka. Tam ale dlouho nevydržel a navštívil Alexandrii, kde se s ním prý v roce 69 na začátku své vzpouře radil Vespasianus. Vespasianus odešel do Říma a Apollonius k „nahým mudrcům“ v Horním Egyptě, společenství asketů s nároky na nadpřirozené síly.²⁶⁶

Byl to tedy nejen řecký filosof a učenec, ale i údajným odpůrcem Ježíše Krista, tak jak se domnívá „G. C. Horst (1820), který tvrdí, že „dějiny gnostiků nabízejí v oblasti teurgie obsažnou látku“ a že „teurgie byla mezi gnostiky v Alexandrii rozšířena a vysoce oceňována“. Za „hrdiny teurgie“ a „důvěrníky bohů“ pak pokládal zejména „pythagorejského divotvůrce“ Apollonia z Tyany, současníka a podle některých autorů i rivala Ježíše Krista, jakož i mýtického Henocha, a Dionysia Aeropagitu, jehož spisy

²⁶⁵ AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. Okultní filosofie. Kniha třetí. Praha: Trigon, 1993. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-40-1. s. 16-17.

²⁶⁶ SMITH, Morton. Jesus the magician (Reprint ed.). Barnes & Noble, 1993. ISBN 1-56619-285-4 s. 84.

pokládá pro teurgii za zvlášť důležité.²⁶⁷ Někteří badatelé jsou tedy přesvědčeni, že Ježíš Kristus je vymyšlený a nikdy neexistoval a že jeho postava a novozákonní příběhy byly inspirovány právě Apolloniem, protože i on odmítal pohanské polyteistické náboženství a měl okolo sebe učedníky. Byl asketou, nepil alkohol a nejedl maso, spal na zemi a oblékal se do obyčejného lněného prádla. Apollonius byl odpůrcem pohanských rituálů, a to především těch, kde docházelo k obětování zvířat, nebo dokonce lidí. Oproti Ježíšovu slovu tvrdil, že nemá žádný smysl se modlit k Bohu anebo ho vzývat, protože s námi stejně nebude komunikovat. Mnohem důležitější je se soustředit svou myslí a jejím prostřednictvím navázat spojení s vyššími sférami. Když se dostal do extatického stavu, zářila mu kolem hlavy svatozář a uměl i věštit. Předpověděl přesně den a způsob smrti císaře Domiciana. Ten chtěl Apollonia potrestat, ale když s ním dlouze rozmlouval, změnil svůj názor a Apollonia propustil se slovy, že je svatý člověk. Jeho učení bezpochyby inspirovalo vznik křesťanství a sám Apollonius se pravděpodobně stal vzorem novozákonního vizionáře, žijícího v chudobě, chodícího se svými následovníky po kraji a hlásajícího proti pohanským kultům. Oproti Ježíšovi žil vcelku dlouho (zřejmě až okolo sta let) a byl tolerantním filosofem, který nenáviděl demagogii a hlásil se k novopythagoreismu.²⁶⁸

Jeho životopis sepsal Flavius Filostratos (zhruba v roce 217). Apollonius vykonal mnoho zázraků a zcela jistě měl nějaké parapsychické schopnosti. V Alexandrii například předpověděl, že vidí na dálku požár chrámu v Římě. Když pak přišly zprávy z Říma, jeho vize byla přesně potvrzena. Další jeho zajímavou schopností bylo vyprostit si „oheň“ z éteru. Pravděpodobně šlo o tzv. „tajný oheň alchymistů“, který znají i Židé a nazývají ho „Gloria Dei“. „U Filostrata čteme, že Apollonius, když v Římě potkal pohřební průvod s rakví dívky, která zemřela jako nevěsta, se nejprve zeptal na její jméno, pak nařídil, aby dali rakev na zem a pronesl několik tajemných slov, načež dívka ihned zase ožila.“²⁶⁹ Nebo i další scéna popisuje, „kdy Apollonius, jsa hostem na jisté svatbě, rozpoznal v přítomné nevěstě upíra a magicky jej zneškodnil, způsobiv přitom zmizení sluhů a hodovního stolu.“²⁷⁰

V kapitole 37 je Apollonius požádán o pomoc jednou indickou matkou šestnáctiletého chlapce, který je posedlý už celé dva roky duchem zemřelého vojáka. „Toto

²⁶⁷ NAKONEČNÝ, Milan. *Magie v historii, teorii a praxi*. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 48.

²⁶⁸ Byl Apollonius z Tyany pravý Ježíš Kristus? ProcProto.cz [online]. Dostupné z: <https://procproto.cz/historie/byl-apollonius-z-tyany-pravy-jezis-kristus/>

²⁶⁹ AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. *Okultní filosofie. Kniha IV*. Praha: Trigon, 1993. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-40-1. s. 53.

²⁷⁰ NAKONEČNÝ, Milan. *Magie v historii, teorii a praxi*. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 49.

moje dítě je nesmírně hezké, a proto je do něho d'ábel zamilovaný a nedovolí mu, aby mu zůstal jeho vlastní rozum, ani mu nedovolí chodit do školy nebo se učit lukostřelbě, dokonce ani zůstat doma, ale vyžene ho do opuštěných míst. Ten kluk si ani nezachová svůj vlastní hlas, ale mluví hlubokým dutým tónem, jako dospělí muži a dívá se na tebe jinýma očima než svýma vlastníma. Pokud jde o mě, pláču nad tím vším, rvu si vlasy a kárám svého syna, pokud jen mohu, ale on mě nepoznává. Byla jsem rozhodnutá už před rokem vyhledat tvou pomoc, ale démon se schoval za podobu mého dítěte a použil jí jako masku i řekl mi, že byl duchem muže, který padl již dávno v bitvě, ale ve chvíli smrti byl vášnivě připoután ke své ženě. Byl mrtvý pouhé tři dny, kdy jeho žena urazila jejich svazek sňatkem s jinou osobou a důsledkem toho bylo, že začal nenávidět lásku k ženám a zcela vstoupil do mého chlapce. Slíbil, že pokud ho nechám být a nepřivedu ho před tebe, obdaruje chlapce mnoha vznešenými požehnáními. Nejprve jsem byla těmito sliby ovlivněna, ale teď mě po tak dlouhé dobu odradil, protože má výlučnou kontrolu nad mou domácností, ale nemá žádné čestné nebo skutečné úmysly.“ Mudrc se znovu zeptal, zda je chlapec přítomen a ona řekla že není, protože, ačkoli udělala vše, co mohla, aby ho přiměla jít s ní, démon jí začal hrozit strmými místy a srázy a prohlásil, že skočí a zabije jejího syna, pokud jej předvede sem k tomuto slyšení. „Vezmi odvahu,“ řekl mudrc, „On ho nezabije, až si toto přečte,“ A jak toto řekl, vytáhl z náprsní kapsy dopis a dal ho nešťastné matce. Ten dopis, jak se zdá, byl adresován duchovi (eidolon) a obsahoval hrozby alarmujícího druhu.²⁷¹

Zamyslíme-li se na touto událostí, je zde několik pozoruhodných věcí k povšimnutí. Výraz „daimon“ je zde použit pro ducha, který působí zlo, čímž podporuje Plutarchův názor, že démoni mohou být obojí, dobří nebo zlí. Dále, démon zde okrádá osobu o její rozum a vyhání ji od rodiny do pustiny. Démon odhaluje, že je skutečně duchem mrtvého vojáka, který se zlobí a je zahořklý, protože jeho žena toužila po jiném muži a vdala se. Zde se démon neřadí k nějakému zvláštnímu stvoření na rozdíl od člověka, ale představuje myšlenku toho, že se mrtvý stává duchem a pak škodí živým. Apollonius jedná s démonem stejně, jako s odporným člověkem, který ohrožuje druhého. Na jeho adresu je zaslán dopis s výhrůžkou a varováním. Pro srovnání tohoto příběhu s Ježíšem můžeme najít v evangeliích tyto pasáže: Marek 9:14–29 (Matouš 17:14–21; Lukáš 9:37–43) a Marek 7:24–30 (Matouš 15:21–28).

V jiné části (Život Apollonia z Tyany 2.4) cestovatelé (Apollonius a jeho družina) říkají, že když procházeli přes Kavkaz viděli muže čtyři lokty vysoké, kteří byli zcela černí

²⁷¹ COTTER, Wendy, C. S. J. *Miracles in Greco-Roman Antiquity: A Sourcebook for the Study of New Testament Miracle Stories (Context of Early Christianity S)*. Routledge, 1999. ISBN-13:978-0415118644. s. 84-85.

a když procházeli přes řeku Indus, viděli další pět loktů vysoké. Ale na své cestě k této řece zažili naši pocestní následující události: Když totiž cestovali za jasného měsíčního svitu, náhle se jim zjevila postava, empusa nebo skřet, který se změnil z jedné formy do jiné a někdy se přeměnil v jakési nic. Apollonius si uvědomil, co to bylo a sám počastoval skřeta nadávkami a nařídil ostatním, aby učinili totéž, s tím, že toto je ten správný lék pro takovou návštěvu. Nu a fantóm s ječením prchal pryč, stejně jako to dělají duchové. Apollonius z Tyany tedy vymítá empusu, která byla převlečena za krásnou ženu.²⁷²

Další velice dobře zdokumentovaná scéna je, když se měl nalodit na loď, což absolutně odmítl se slovy, že ta se potopí, a nikdo ho neuměl přimět, aby změnil svůj názor. Loď se záhy skutečně potápí. Jiný, jeden z nejznámějších případů, kdy Apollonius používá magii, je případ, který se stal před celým soudním tribunálem, jímž byl obviněn z čarodějnictví s desítkami svědků. Ve chvíli, kdy tribunál četl rozsudek, Apollonius z Tyany se stal neviditelným, a tak snadno a pohodlně odešel ze soudní budovy. Není známo, z čeho vlastně žil anebo čím se živil, protože odmítal všechny dary. Neustále pronášel narážky na „znanosti pocházející od Bohů“ a pořád hovořil o jakési „démonické energii“. Nakonec Apollonius mizí beze stopy a nikdo netuší, kam zmizel nebo jak umřel, a proto není známo ani to, kde leží jeho hrob.²⁷³

Stejně jako Ježíš je Apollonius postavou nepochybné historie. Odkazují se na něj a citují jej klasičtí a křesťanští autoři. Zachovaly se fragmenty jeho „Pojednání o obětech“ a jeho dopisy. Hlavní obrysy jeho života, jak byly načrtnuty výše, nejsou vážně zpochybňovány navzdory jejich legendárním prvkům. Zda se dostal k bráhmánům nebo ne, jaké askety našel v Horním Egyptě, jak unikl ze soudu a jak zemřel, bude vždy pochybné, ale jeho postava a všeobecná kariéra jsou známé.²⁷⁴

4. Závěr

Magie byla od nepaměti úzce spjata s člověkem a jeho myšlením, a proto samotný její vznik nelze úplně určit. Snad můžeme říci, že vznikla ve chvíli, kdy člověk začal rozumně uvažovat a stvořil magii ruku v ruce s náboženstvím. Magie byla vždy spojována s kněžskými různými kultů a mísila se tedy s náboženstvím, ale sama se podle rozboru v první části této práce náboženstvím nikdy nestala.

Magie byla synkretickou mocnou silou, která se šířila i z jiných současných kultur a světových oblastí, jako je např. kultura Chetitů nebo Arabů, ale i Asiatů a Indů. Nemůže

²⁷² COTTER, Wendy, C. S. J. *Miracles in Greco-Roman Antiquity: A Sourcebook for the Study of New Testament Miracle Stories (Context of Early Christianity S)*. Routledge, 1999. ISBN-13:978-0415118644. s. 87.

²⁷³ Jsou mezi námi... znáte je? - Matrix-2001 / Gaia. Matrix-2001 / Gaia [online]. Copyright © Matrix Consulting s.r.o. [cit. 22.04.2021]. Dostupné z: <https://www.matrix-2001.cz/clanek/jsou-mezi-nami-znate-je-203>

²⁷⁴ SMITH, Morton. *Jesus the magician (Reprint ed.)*. Barnes & Noble, 1993. ISBN 1-56619-285-4 s. 85.

být pochyb o tom, že Starý i Nový zákon se zrodily v prostředí prostoupené magickými vírami a praktikami. Nemělo by to být žádné překvapení, když najdete Mojžíše, jak zápasí s mágy v Egyptě (2 Tim. 3:6-8), protože magie byla v Egyptě dominantním faktorem jejich kultury. Aby Egyptané dosáhli posmrtného života, museli se vyzbrojit magií a zaklínadly, jako jsou texty nalezené v pyramidách.

Ačkoli Starý zákon odsuzoval pohanské praktiky magie a věštění dokonce pod trestem smrti, nebránil některým Židům v nezákonném používání takových praktik. Stejně jako proroci, fulminace zdržely Izraelity od modlářství. Magie byla pragmatická záležitost, která měla ekumenický apel. Stejná kouzla mohli s menšími změnami používat lidé z různého náboženského pozadí a kultur. Navzdory protestům rabínů byla magie stále více používána obyčejnými lidmi v období Druhého chrámu a raného křesťanství. (zhruba 6. stol. př. n. l. - 4. stol. n. l.). Nápadný důkaz pro to pochází z důležitého Hebrejského rukopisu, „Sefer Ha-Razim (Kniha tajemství)“. Středověká židovská mystická tradice kabaly byla naplněna magickou tradicí.

Srovnáme-li démonologické systémy všech pěti kultur, které se nacházely v oblasti Druhého chrámu judaismu a okolních zemích (babylonskou, egyptskou, židovskou, řecko-římskou a křesťanskou), zjistíme, že vesměs všechny kultury na démonické bytosti věřily a nějakým způsobem s nimi i pracovaly. Magické způsoby a metody jsou také ve všech pěti případech kulturních rámců velice podobné a je zřejmé, že jednotlivé kultury mezi sebou různé praktiky přebíraly, mísily se a učily se jedna od druhé.

Zjištění, že Egyptský pohled na demony je spíše zvláštní, kdy je přirovnávají k polobohům, mě maličko překvapil, protože díky různým známým pyramidálním kletbám jsem žil v přesvědčení, že hrozby těchto kleteb vykonávají právě démoni. Pro mě šokující zjištění, že Egyptská evokační magie zřejmě nepoužívala žádné ochranné magické kruhy (alespoň já jsem v žádné mnou dostupné literatuře o konstrukci Egyptského ochranného magického kruhu nikde nic nenašel), bylo opravdu překvapivé. Co ovšem považuji za obzvlášť zajímavé, je moje téze, ovšem pouze vydedukovaná, že Egyptští mágové s největší pravděpodobností používali k magické ochraně při teurgických evokacích zodiac (zvířetník), který nekreslili na zem, ale na strop svých kněžských oratoří a svatyní. Domnívám se tedy, že pokud se vesměs Egyptané věnovali teurgii, a nikoli psychurgii, s tím, že věřili, že bohové jsou na nebesích, a demony považovali za polobohy nebo spíše nižší bohy, vnímali, že ochranný kruh by měl být nad mágem, nikoliv pod mágem, tak jak to chápe dnešní západní kultura. Druhá téze, která mě napadá, je, že pokud vnímáme teurgii jako vysokou magii, která se používá ke komunikaci s božstvy, nemá smysl

používat ochranný kruh, protože chránit se před bohem by nedávalo asi moc smysl. Je tedy možné, že Egypťané opravdu žádný magický ochranný kruh nakonec vůbec nepoužívali.

Podle mého bádání pocházejí evokační techniky sice z Egypta, ale za řád a nějaké uchopitelné schéma magické evokace vděčíme Babylonu, který teurgické evokace Egypta ještě propracoval a začal aplikovat především na nižší duchy, kteří ochotněji vcházeli do styku s člověkem, oproti andělským nebo božským bytostem. Vznikají tak první systémy a seznamy zlovolných bytostí. Pojmenování výrazem „démon“ přichází až z řeckého „daimon“, tedy výraz pro „osudový zvrát“. Babylonské evokační rituály byly ještě v podstatě jednoduché, ale čím déle se evokační magie vyvíjela, tím se obřady zesložitňovaly a propracovávaly do větších detailů.

U židovského pohledu na démonologii bych rád vyzvedl paradox, který mě také zaujal. Hovořím zde o zmíněném zásadním faktu, „že židovská teologie nikdy nepřijala démonologický pohled a je třeba na židovskou démonologii nahlížet jako na teurgii, a proto zde hovoříme o angelologii. Pro žida neexistuje negativní anděl, nelze proti Hospodinu rebelovat, a hlavně Satan je protivník člověka a ne Boha (protivník ve smyslu pokušitel, svůdce).“, ale přesto judaismus s démony pracuje. Zatímco u židovské angelologie musím konstatovat, že je vcelku organizovaná, ale vzhledem k hebrejskému jazyku už ne tak jasná a každému srozumitelná. Pro další porovnání uvádím v příloze této práce několik schémat, jak ochranné magické kruhy v jednotlivých kulturách vypadaly.

Jména a hierarchie bytostí v křesťanské démonologii se mi zdají být nejasné, alespoň ve mně dostupné literatuře a osobně nastudovaných grimoárech se hodnoti a jména jednotlivých knížat pekelných mocností mění, nebo jsou ve své podstatě zcela rozdílná, a tak se zřejmě jedná o jiné bytosti se stejnou hodnotí. Dost často se ale jedna bytost zaměňuje za jinou anebo zase má jedna bytost několik rozdílných jmen. O to víc mě zaujalo, jak je v křesťanském pojetí vytvořená angelologie, kde je veškerá hierarchie zcela jasná a jména andělských vůdců jsou pevně daná. Andělská hierarchie je tedy přehledná a srozumitelná, na rozdíl od ostatních systémů porovnávaných kultur.

Je až překvapivé, kolik magických technik bylo známo a jak byly některé z nich, už v době Druhého chrámu, tolik propracované a tak hojně používané. Pro lepší kulturní srovnávací vzorec jsem vybral u každé porovnávané kultury jednu osobnost, která mě zaujala svým vlivem a magickými schopnostmi a činy, které konala. Opět můžeme pozorovat, že ve všech kulturách tyto vybrané a v této práci popsané osobnosti mají velice podobné vlastnosti, konají vesměs totožné zázraky, a co je vůbec pozoruhodné, všichni tyto divotvůrci jsou v podstatě náboženskými reformisty a zakladateli nějakého

monoteistického náboženství nebo alespoň učednického náboženského společenství. Za zmínku stojí i to, že všech pět osobností se nakonec stalo bohem nebo alespoň jakýmsi polobohem, stavěly se nebo ještě staví v jejich jménech chrámy a jsou uctívány v podstatě dodnes. To opět dokazuje, že magie je úzce spjatá s náboženstvím, ale vždy se od něj rozlišovala a svým způsobem tajila, až na vybrané jedince, opět většinou vybírané z kněží náboženských kultů.

Vcelku z této studie lze vyvodit, že magické praktiky se používají ve všech kulturách, a především náboženstvích, velice podobně a už od nepaměti po celém světě. Jde tedy o zcela synkretickou záležitost a je velice těžké a někdy i nemožné zjistit, která magická praktika odkud a z jaké doby vlastně pochází. Jednotlivé kultury si magické poznatky mezi sebou předávaly a různě mixovaly tak, že i např. v křesťanských magických technikách se používaly pohanské magické formulky.

Na závěr bych rád uvedl jeden svůj osobní názor. Magie je v dnešní době spíše vědeckým uměním, filosofií a hlavně pro některé jedince i životním stylem. Ovšem, že se vždy najde mnoho „pozérských“ okultistů a pochybných vykladačů karet v nočních hodinách na jistých TV stanicích, pochybovačných ateistů a nenávislných odpůrců magie, kteří tento obor zprofanovávají a nepřístupují k němu akademicky ani odborně, a už vůbec ne vědecky, což je dle mého úsudku věčná škoda, protože magie je jeden z oborů věčné studnice moudrosti, která nám může podkrýt závoj tajemnosti o historii, ale i původu lidstva, vztahu člověka s Bohem samotným a především o důvodu naší ubohé existence.

Seznam použité literatury:

- ABANO, von Petrus. Heptameron aneb základy magie – Praktická příručka magie. Praha: EULIS, 1941.
- AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. Okultní filosofie. Praha: Trigon, 1993. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-40-1.
- ALBERTUS, Frater Spagyricus. Alchemyst's Handbook. Samuel Weiser, INC. York Beach, Maine, 1974. ISBN 0-87728-655-8.
- ALLEAU, René. Aspekty tradiční alchymie. Přeložil I. Purš a M. Stejskal, Praha, vyd. Merkuryáš, 1993.
- ANGEL, Joseph. The Use of the Hebrew Bible in Early Jewish Magic. Journal Compilation, Blackwell Publishing Ltd, 2009. Religion Compass 3/5 (2009): 785–798, 10.1111/j.1749-8171.2009.00167.x.
- ANTARES, Zuzana. Učebnice výkladu Crowley tarotu pro začátečníky i pokročilé. Brno: Spiral Energy, 2005. Hermés (Spiral Energy). ISBN 80-86954-00-5.
- BARDON, František. Brána k opravdovému zasvěcení: učební soustava o deseti stupních. Část teoretická i praktická. Třebíč: Asu, 1992. ISBN 80-900887-4-0.
- BANZHAF, Hajo. THELER, Brigitte. Crowleyho Tarot: Klíčová slova ke Crowleyho tarotu. Olomouc: Fontána, 2006. ISBN 80-7336-320-8.
- BARDON, František. Praxe magické evokace: návod k evokování bytostí, obývajících sféry, které nás obklopují. Třebíč: Asu, 1993. ISBN 80-901463-1-7.
- BBC - History - Imhotep. [online]. Copyright © [cit. 16.04.2021]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/imhotep.shtml
- Besnier, M.-F., 2012, The incantation and ritual series Šurpu, 1. 1. 2022. Dostupné z <http://oracc.museum.upenn.edu/cams/gkab/theworldoftheipu/healingtexts/urpu/>.
- Besnier, M.-F., 2012, The incantation series Utukkū Lemnūtu, 1. 1. 2022. Dostupné z <http://oracc.museum.upenn.edu/cams/gkab/theworldoftheipu/healingtexts/utukklemntu/>
- Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad. 20. (7. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2017. ISBN 978-80-7545-043-2.
- BOHAK, Gideon. Ancient Jewish Magic. Cambridge University Press. Cambridge, 2011.
- BOHAK, Gideon. On Jews and Judaism before and after the Destruction of the Second Temple Series: Ancient Judaism and Early Christianity, Volume: 78, 2011, Brill. ISBN: 978-90-04-21744-7
- BOS, Gerrit. Jewish Traditions on Divination with Birds (Ornithomancy). University of Cologne. 2015. DOI 10.13140/RG.2.1.2155.1841.
- BRIER, Bob. (1998). Ancient Egyptian Magic (First Paperback Edition). William Morrow Paperbacks. ISBN 10-0688007961. s. 15
- BRONISLAW, Malinowski. Magic, science, and religion. Garden City, NY: Doubleday 1954, ISBN 978-1-61427-779-8.
- Byl Apollonius z Tyany pravý Ježíš Kristus? ProcProto.cz [online]. Dostupné z: <https://procproto.cz/historie/byl-apollonius-z-tyany-pravy-jezis-kristus/>
- CAVENDISH, Richard. Dějiny magie. Praha: Odeon, 1994. ISBN 80-207-0509-0.
- CATHOLIC ENCYCLOPEDIA: Guardian Angels. NEW ADVENT: Home [online]. Dostupné z: <https://www.newadvent.org/cathen/07049c.htm>

- CHARLESWORTH, J. H. (2010). The Old Testament Pseudepigrapha (2 Volume set) (Volume Set ed.). Tyndale House Publishers.
- CHLUP, Radek. Corpus hermeticum. Praha: Herrmann, 2007. ISBN 978-80-87054-09-3.f
Claviculae Salamonis: (Klíčky Šalamounovy): kabbalistický rukopis středověký, obsahující úplnou praktickou magii. 2. vyd. Praha: Trigon, 1990. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-04-5.
- COLLINS, Derek. Magic in the ancient Greek world. Praha: Blackwell ancient religions, 2008. ISBN 978-1-4051-3239-8.
- COTTER, Wendy, C. S. J. Miracles in Greco-Roman Antiquity: A Sourcebook for the Study of New Testament Miracle Stories (Context of Early Christianity S). Routledge, 1999. ISBN-13:978-0415118644.
- CROSSAN, J. D. The Historical Jesus: The Life of a Mediterranean Jewish Peasant (Reprint ed.). HarperOne. San Francisco, 1993. ISBN 0-06-061607-5.
- DARRELL, D. Hannah. Guardian angels and angelic national patrons in Second Temple Judaism and early Christianity. DEUTEROCANONICAL AND COGNATE LITERATURE YEARBOOK 2007: Angels. De Gruyter. ISBN: 3110192969.
- DAVIDSON, G. (1994). A Dictionary of Angels: Including the Fallen Angels. Free Press. ISBN 978-0029070529
- DIETRICH, Manfred, METZLER, Kai, & NEUMANN, Hans. (2014). Studia Mesopotamica: Jahrbuch Fur Altorientalische Geschichte Und Kultur, Ugarit Verlag. ISBN 978-3-86835-076-0
- DRAKE, Michael. Šamanské bubny. Praha: Synergie, 1996. ISBN 80-901797-0-3.
- DÜRR, Josef. Experimentální démonologie. Praha: Trigon, 1993. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-39-8.
- DODDS, Eric Robertson. Řekové a iracionálně. Praha: Oikoymenh, 2000. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 80-7298-011-4.
- DODDS, Eric Robertson. Pohané a křesťané ve věku úzkosti: přednášky přednesené na Queen's University v Belfastu v roce 1963. Praha: Rezek, 1997. ISBN 80-86027-08-2.
- Egyptská kniha mrtvých. Jindřichův Hradec: Martin Jůna, 2021. ISBN 978-80-88015-72-7.
- ELIADE, Mircea. Posvátné a profánní. Přeložil Filip KARFÍK. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. Knihy ze světa. ISBN 80-85795-11-6.
- ELIADE, Mircea. Šamanismus a archaické techniky extáze. Vydání druhé. Přeložil Jindřich VACEK. Praha: Argo, 2017. Capricorn (Argo). ISBN 978-80-257-2082-0.
- ELIÁŠ, Oldřich. Golem: historická studie na podkladě okultním. Praha: Sfinx, 1924. Knihovna Sfingy. Reprint vydalo nakladatelství Půdorys, Praha 1996.
- ELIÁŠ, Oldřich. Magická předhistorie. Logos: revue pro esoterní chápání života a kultury: vybrané texty z ročníků 1–7: (1934-1940). Praha: Trigon, 1995. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-57-6.
- ELIÁŠ, Oldřich. Magie a démonologie ve staré Babylonii. Pezinok, 1992. ISBN 80-967469-9-5.
ELIÁŠ, Oldřich. Mrtví se mstí. Praha: Sfinx – Bohumil Janda, 1923. Edice: Nové cíle.
- ELIÁŠ, Oldřich. Úvod do magie. Praha: Trigon, 1992. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-25-8.
- ENCAUSSE, Gérard. Die Kabbala: von Papus. 2. und 3. Auflage. Přeložil Julius NESTLER. Leipzig: Max Altmann, 1921.
- ENCAUSSE, Gérard (Papus). Základy tajné vědy. 2. úplné vydání. Přeložila Ivana SŮSOVÁ. Praha: Vladimír Kvasnička, nakladatelství Vodnář, 2015. Bibliotheca horev. ISBN 978-80-7439-057-9.

- FLAVIUS, Josephus, O starobylosti Židů / Můj Život, Praha, Arista, Baset, Maitrea, 2006, ISBN 80-86410-53-6
- FLAVIUS, Josephus, Válka židovská I., II., Praha, Academia, 2004, ISBN 80-205-0118-5.
- FRAZER, James George. Zlatá ratolest: magie, mýty, náboženství. 2. vyd. Přeložil Věra HEROLDOVÁ-ŠTŮVÍČKOVÁ, přeložil Erich HEROLD. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0488-0.
- FRÖHLICH, Ida, Magical healing at Qumran (11Q11). Volume Studies on Magic and Divination in the Biblical World, Pázmány Péter Catholic University Budapest, Corgias Press, 2013. ISBN-1611438691.
- GASTER, Moses a DAICHES, Samuel. Three Works of Ancient Jewish Magic. Hastings, UK: Chthonios Books, 1986. ISBN 0948366036.
- GATO, OHNISKO, Milan, ed. Uniknout Orlovi: čarodějné učení dona Juana v 9 knihách Carlose Castanedey. 2. opr. vyd. Brno: Ohnisko, 1995. ISBN 80-900805-8-8.
- GC27FA9 Horoskop (Unknown Cache) in Jihočeský kraj, Czechia created by ZDCB. Document Moved [online]. Dostupné z: https://www.geocaching.com/geocache/GC27FA9_horoskop?guid=2ba6d431-adc5-44d8-84e3-5b8d515460b6
- GNILKA, Joachim. Ježíš Nazaretský - poselství a historie. Přeložil Miloš VOPLAKAL. Praha: Vyšehrad, 2001. Theologica (Vyšehrad). ISBN 80-7021-534-8.
- GOLDMANN, Karel. Co si žid počne s démony. Okruh a střed: čtvrtletník pro náboženskou obnovu. Praha: Spolek přátel Obce křesťanů, 2009/2. ISSN 1212-1037.
- Grimoire Nexus: [sborník z archivu lóže OLDM. Přeložil PETR Z VLKOVA. Mšeno u Mělníka: OLDM, [2010]. Grimoire Occulte. ISBN 978-80-87403-05-1.
- GRYPEOU, Emmanouela. Talking Heads: Necromancy in Jewish and Christian Accounts from Mesopotamia and beyond. University of Stockholm. Collectanea Christiana Orientalia 16, 2019. ISSN-e2386-7442.
- HARARI, Yuval. What is a Magical Text?: Methodological Reflections Aimed at Redefining Early Jewish Magic, Officina Magica: Essays on the Practice of Magic in Antiquity, Leiden Brill, 2005.
- Hierarchy of angels – Wikipedia. [online]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Hierarchy_of_angels
- HORYNA, Břetislav. Úvod do religionistiky. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1994. Oikúmené. ISBN 80-85241-64-1.
- HYVERNAT, Henri. Sur un vase judéo-babylonien du musée Lycklama de Cannes (Provence). Zeitschrift für Keilschriftforschung, sv. 2. Leipzig: Otto Schulze, 1885.
- IDEL, Moše. Golem: židovské magické a mystické tradice o umělém člověku. Praha: Vyšehrad, 2007. Světová náboženství (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-664-4.
- IGLAUER, Jan. Kabalistická astrologie. Praha: Vodnář, 2019. ISBN 978-80-7439-156-9
- Imhotep, velký mudrc a vezír - Egyptologie.cz. Poznejte starověký Egypt – dějiny a historie | Egyptologie.cz [online]. Copyright © 2021 [cit. 16.04.2021]. Dostupné z: <http://egyptologie.cz/1585/imhotep-velky-mudrc-a-vezir/f>
- Isbouts, J. (2021, May 3). Who were the three kings in the Christmas story? Culture. <https://www.nationalgeographic.com/culture/article/three-kings-magi-epiphany>
- JEWELL, Phil. Flavius Josephus' Terminology of Magic: Accommodating Jewish Magic to a Roman Audience, 2011. [E-book]. ASIN : B005LDPI2G
- JEWELL, Phil. The Rehabilitation of The Witch of Endor: Flavius Josephus and Roman Necromancy, 2011. [E-book]. ASIN : B005VR4FBM

Jsou mezi námi...znáte je? - Matrix-2001 / Gaia. Matrix-2001 / Gaia [online]. Copyright © Matrix Consulting s.r.o. [cit. 22.04.2021]. Dostupné z: <https://www.matrix-2001.cz/clanek/jsou-mezi-nami-znate-je-203>

KABELÁK, František. Konstrukce magického zrcadla. Logos: revue pro esoterní chápání života a kultury: vybrané texty z ročníků 1–7: (1934-1940). Praha: Trigon, 1995. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-57-6.

KABELÁK, František. Kabalistické zasvěcení. Brno: Horus, 1995. edice Modrý západ slunce. ISBN 80-901884-0-0.

KABELÁK, František. Magia Nigrae: Černá magie. 3. vyd., v nakl. Horus dopl. a rozš. 1. vyd. Brno: Horus, 1994. Modrý západ Slunce. ISBN 80-900228-9-8.

KABELÁK, František. Praktická spagyrie: [alchymistická teorie a universální předpisy k výrobě kvintesencí a spagyrických přípravků]. Opr. 1. vyd. Brno: Horus, 1996. Knižovna tajných lóžových iniciací. ISBN 80-901884-3-5.

KEFER, Jan. Praktická astrologie, aneb, Umění předvídání a boje proti osudu. Vyd. 3. Praha: Trigon, 1993. ISBN 80-85320-79-7.

KEFER, Jan. Syntetická magie. Praha: Trigon 1991. ISBN 80-85320-18-5.

KEFER, Jan. theurgie magické evokace. Praha: Trigon, 1991. ISBN 80-85320-15-0.

KIESEWETTER, Carl. Faust in der Geschichte und Tradition, II. sv. Berlin: 1921.

KLAUCK, Hans-Josef, Magic and Paganism in Early Christianity. Paperback. T & T Clark International, 2003. ISBN-13:978-0567089625.

KOREIS, Voyen. Kabala: nadčasová filosofie života. Brisbane, Queensland 4069: Booksplendour, 2011. ISBN 978-0-9803825-8-7.

LASENIC, Pierre de. Alchymie, její teorie a praxe. 2. vyd. Praha: Půdorys, 2007. ISBN 978-80-86018263.

LASENIC, Pierre de. Hermetická iniciace Universalismu na základě systému rhodostaurického. Praha: Trigon, 1990. Ametyst (Trigon). ISBN 80-900077-7-5.

LASENIC, Pierre de. Hermes Trismegistos a jeho zasvěcení. Praha: Universalia, 1936. Logos (Universalia).

LASENIC, Pierre de. Tarot: Klíč k iniciaci. Praha: Trigon, 1994. Ametyst (Trigon). ISBN 80-86159-82-5.

LASENIC, Pierre de. LOUŽECKÝ, Lukáš, ed. Praxe Horev-klubu. Praha: Vladimír Kvasnička, nakladatelství Vodnář, 2018. Bibliotheca horev. ISBN 978-80-7439-142-2.

LEVENE, Dan. A Corpus of Magic Bowls: Incantation Texts in Jewish Aramaic From Late Antiquity. London: Kegan Paul. 2003. ISBN 0710307268 9780710307262.

LEVENE, Dan. "Gabriel is on their Right" Angelic Protection in Jewish Magic and Babylonian Lore. Ugarit-Verlag – Buch - und Medienhandel GmbH, Münster, 2014. ISBN 978-3-86835-076-0.

LÉVI, Eliphas: Dějiny Magie, Praha 1934, překlad Jan Kefer.

LÉVI, Eliphas. Dogma a rituál vysoké magie. 2., přeprac. a dopl. vyd. Přeložil D. Ž BOR. Praha: Trigon, 1996, c1995. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-65-7.

LÉVI, Eliphas. Kniha zasvěcení. Praha: Trigon, 1991. ISBN 80-85320-11-8.

LIDDELL, H. G., & SCOTT, R. (2019). A Greek-English Lexicon. Clarendon Press – Oxford. Kindle ed. - heslo DAIMONION

LUCK, Georg. Arcana Mundi: Magic and the Occult in the Greek and Roman Worlds: A Collection of Ancient Texts (2nd ed.). Johns Hopkins. 2006. University Press. ISBN 0-8018-8345-8.

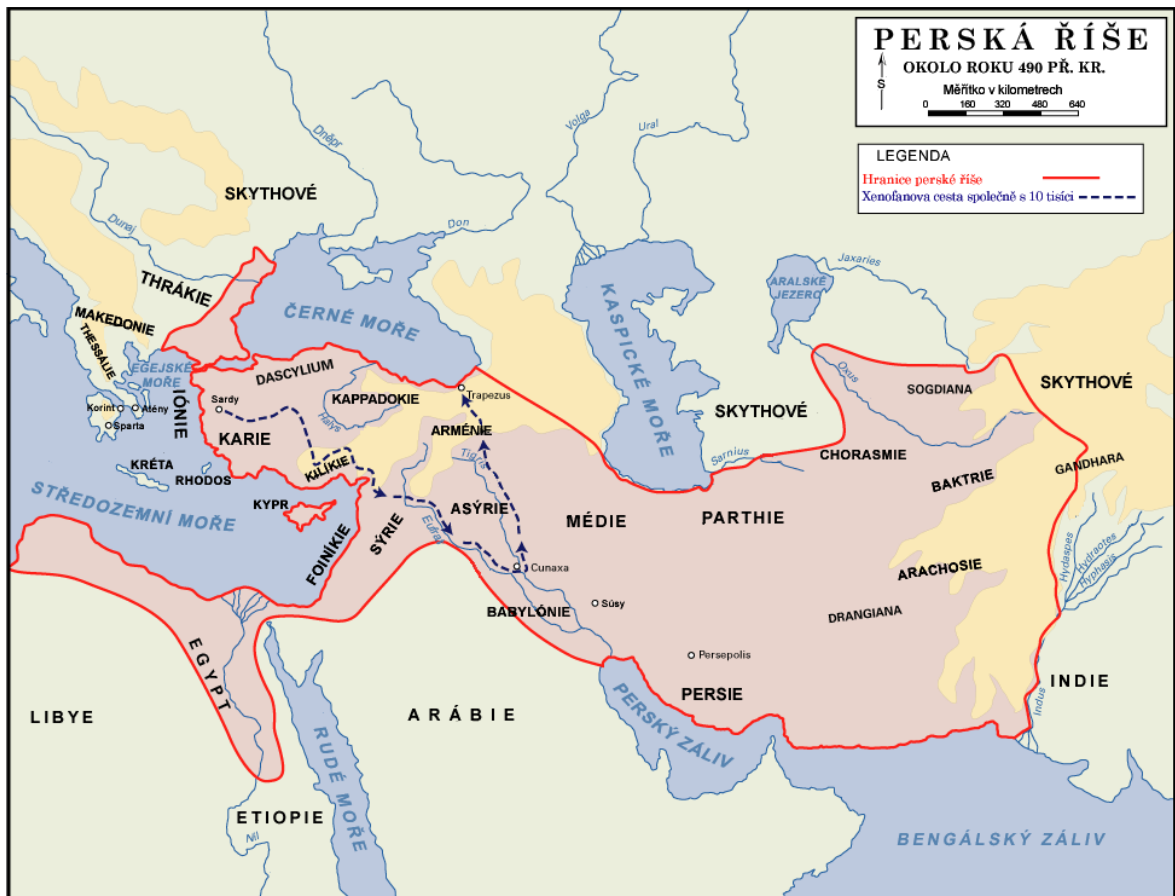
- MEYER, Marvin W. a SMITH, Richard, ed. *Ancient Christian Magic*. Princeton: Princeton University Press 1994. ISBN 9780691004587
- MEYER, W. Marvin, MIRECKI, A. Paul. *Ancient Magic and Ritual Power – Religions in the Graeco-Roman*. Netherlands: Brill Academic Publishers, 1997. ISBN-10: 90-04-10406-2.
- MOUČKA, Ladislav. *72 talismanů merkurské sféry: hermetická iniciace universalismu na základě systému geometrického*. Praha: Půdorys, 1998. ISBN 80-86018-09-1.
- MOUČKA, Ladislav. *Cesta pouští*. Praha: Půdorys, 1996. ISBN 80-901741-6-7.
- MUCHEMBLED, Robert. *Magie a čarodějnictví v Evropě: od středověku po současnost*. 1. vyd. Praha: Volvox Globator, 1997. ISBN 80-720-7035-5.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Lexikon magie*. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Magie v historii, teorii a praxi*. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Smaragdová deska Herma Trismegista*. Praha: Vodnář, 1994. ISBN 80-85255-48-0.
- NEUSNER, Jacob., GREEN, William. S., & FRERICHS, Ernest. S. *Judaisms and their Messiahs at the Turn of the Christian Era* (1st ed.). Cambridge University Press. 1988. ISBN 0-521-34146-9
- NAVEH, Joseph a SHAKED Shaul. *Magic spells and formulae: Aramaic incantations of late antiquity*. Jerusalem: Magnes Press, Hebrew University, 1993. ISBN 9652238416.
- PARACELUSUS VON HOHENHEIM, Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus. *Archidoxa Magica. Základy magie*. Praha: Trigon, 1991. ISBN 80-85320-19-3.
- PARACELUSUS VON HOHENHEIM, Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus. *Paracelsus: kniha o nymfách, sylfech, pygmejích, salamandrech a ostatních živlových tvorech*. Praha: Dobra, 2001. ISBN 80-86459-12-8.
- PHILOSTRATUS, Jones, Christopher P. *The Life of Apollonius of Tyana*, Harvard University Press, p. 2, 2005. ISBN 0-674-99613-5.
- PINCH, Geraldine. *Magic in Ancient Egypt* (2nd ed.). British Museum Press. 1994. ISBN 0-7141-0979-1.
- PIOBB, Pierre. *Formulář vysoké magie*. Brno: Istenis, 1991. ISBN 80-900321-1-7.
- POTET, Baron du. *Odhalená magie čili základy vědy okultní*. Podle 4. francouzského vydání přeložil Miloš Maixner. Praha: SFINX, 1923.
- PRITCHARD, J. B., & FLEMING, D. E. *The Ancient Near East: An Anthology of Texts and Pictures* (1st ed.), 2010. Princeton University Press. ISBN 10-9780691147260.
- PROSECKÝ, Jiří. *Encyklopedie mytologie starověkého Předního východu*. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-188-4.
- RAGON, G. Jean. *Smysl antických mystérií*. sv. II. Praha 1937.
- RETSCHLAG, Max. *Die Alchimie und ihr großes Meisterwerk der Stein der Weisen*. Richard Hummel Verlag, Leipzig, 1934.
- RUSSELL, Jeffrey Burton. *Witchcraft in the Middle Ages*. Ithaca: Cornell University Press 1972.
- SAAR, Ortal-Paz. *Jewish Love Magic: From Late Antiquity to the Middle Ages*. Brill. 2017. ISBN 10-9004347887.
- SAAR Ortal-Paz. *Fire Symbolism in Late-Antique and Medieval Jewish Love Magic*. University of Groningen Press Nr 220 (Magie), 2019.

- SALMON, Guillaume. Dictionnaire Hermetique. Paříž, 1695.
- SHAKED, Shaul. OFFICINA MAGICA: Essays on the Practice of Magic in Antiquity. Tablets and Magic Bowls, Markham J. Geller. Brill Academic Publishers. Leiden – Boston, 2005.
- SMITH, Morton. Jesus the magician (Reprint ed.). Barnes & Noble, 1993. ISBN 1-56619-285-4.
- Stanford Encyclopedia of Philosophy [online]. Copyright © 2019 [cit. 22.04.2021]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/entries/pseudo-dionysius-areopagite/#DioPer>
- Svatý Augustin, Vyznání. Přeložili Ondřej Koupil (knihy X-XIII), Marie Kyralová a Pavel Mareš (knihy I-IX). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2015, 444 stran.
- SWARTZ, Michael. Jewish Magic in Late Antiquity. In: S. Katz (ed.), The Cambridge History of Judaism, vol. IV: The Late Roman-Rabbinic Period, Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
- ŠTAMPACH, Ivan. Hermetismus, Dingir: časopis o sektách, církvích a nových náboženských hnutích. Praha: Dingir, 2004-3. ISSN 1212-1371.
- ŠTIRSKÝ, Benedikt. Lexikon magie a esoteriky. Praha: CZ Books, 2006. ISBN 80-86947-14-9.
- TELLINGER, Michael. Slave Species of the Gods: The Secret History of the Anunnaki and Their Mission on Earth. Inner Traditions/Bear. (2012). ISBN 978-1-59143-807-6.
- The International Standard Bible Encyclopedia. (2021). International Standard Bible Encyclopedia Online. <https://www.internationalstandardbible.com>
- Thomas Aquinas (Summa Theologica,
- TRACHTENBERG, Joshua. Jewish Magic and Superstition: A Study in Folk Religion. New York: Behrman's Jewish Book House, 1939.
- TRENZ, Štěpánka. 2019. Odvápni své „třetí oko“ [online] February 2. [cit. 30.1.2021]. Dostupné z: <https://www.dotekpritomnosti.cz/odvapni-sve-treti-oko/>.
- VARNER, G. R. Magic, Witchcraft, Pagans & Christians: A Study in the Suppression of Belief and the Rise of Christianity (null ed.). lulu.com. 2010. ISBN: 978-0-557-39932-1
- VESELÝ, Josef. Magie. 2. opr. a dopl. vyd. Praha: Vodnář, c2002. ISBN 80-86226-37-9.
- VESELÝ, Josef. Magie pro pokročilé. Praha: Vodnář, 2004. ISBN 80-86226-51-4.
- WAARDENBURG, Jacques. Bohové zblízka: systematický úvod do religionistiky. Brno: Masarykova univerzita, 1997. Rubikon (Masarykova univerzita). ISBN 80-210-1445-8.
- WEINSTEIN, M. Pozitivní magie: okultismus v praktickém životě. 1.vyd. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-719-8207-5.
- YAMAUCHI, M. Edwin. Magic in the Biblical World. Tyndale Bulletin 34, 1983

Seznam příloh

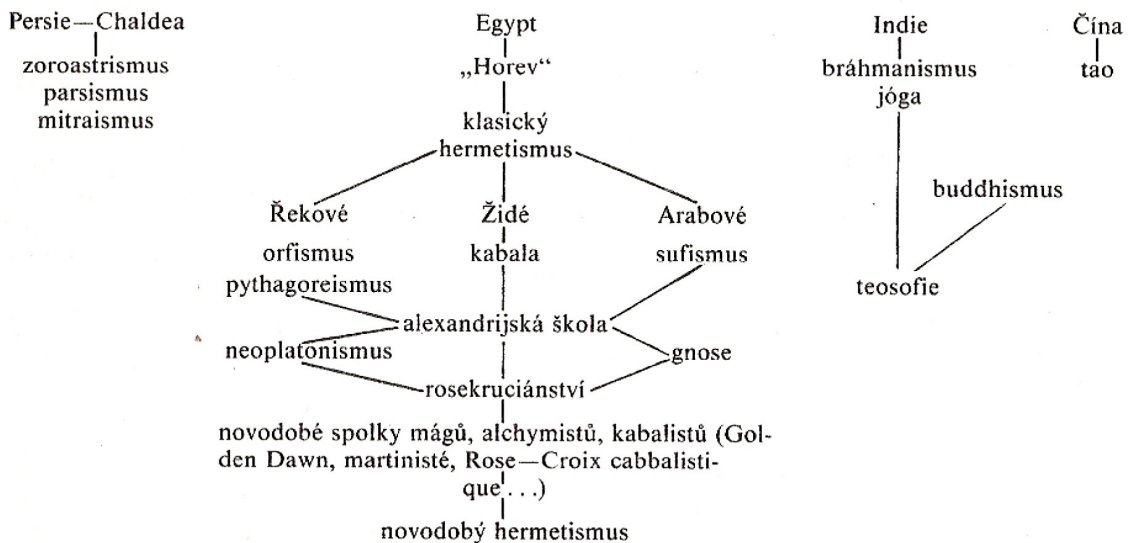
- Příloha č. 01: Mapa Perské říše kolem roku 490 př. n. l.
 Příloha č. 02: Schéma, jak se magie postupně šířila do Evropy
 Příloha č. 03: Schéma, jak se magie postupně šířila po světě
 Příloha č. 04: Schéma, jak se magie dělí do jednotlivých oborů
 Příloha č. 05: Mapa Babylonie za krále Chammurapiho v období 1792-1750 př. n. l.
 Příloha č. 06: Zaklínací mísa s aramejským nápisem kolem démona z Nippuru

Příloha č. 01 - Mapa Perské říše kolem roku 490 př. n. l. - Zdroj: Dodo na projektu Wikipedie v jazyce čeština, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=9038544>)

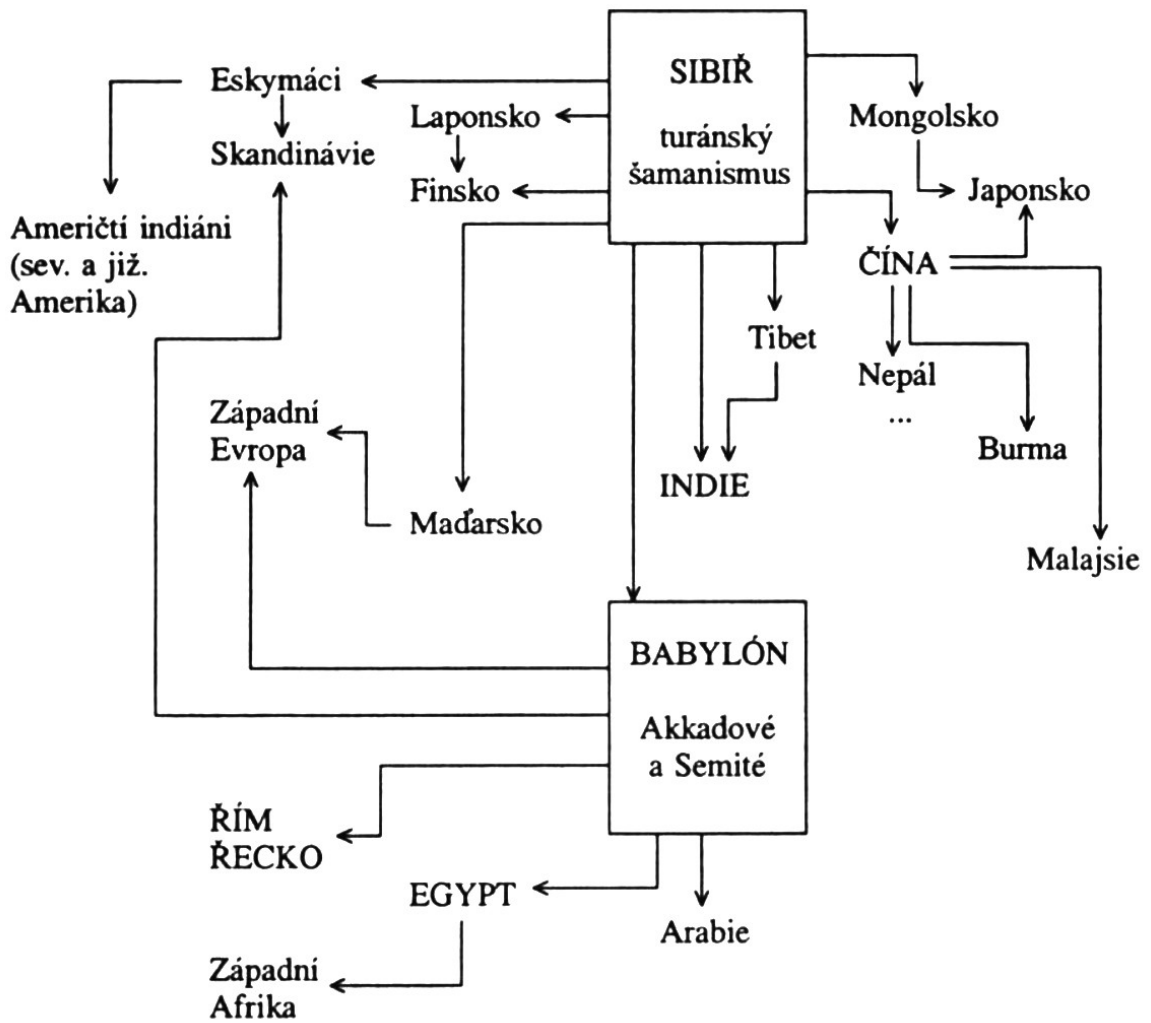
Příloha č. 02 – Schéma, jak se magie postupně šířila do Evropy – Zdroj: NAKONEČNÝ, Milan. Lexikon magie. Praha: I. Železný, 1993. ISBN 80-237-0090-1. s. 106.

Prameny esoterní kultury Západu:

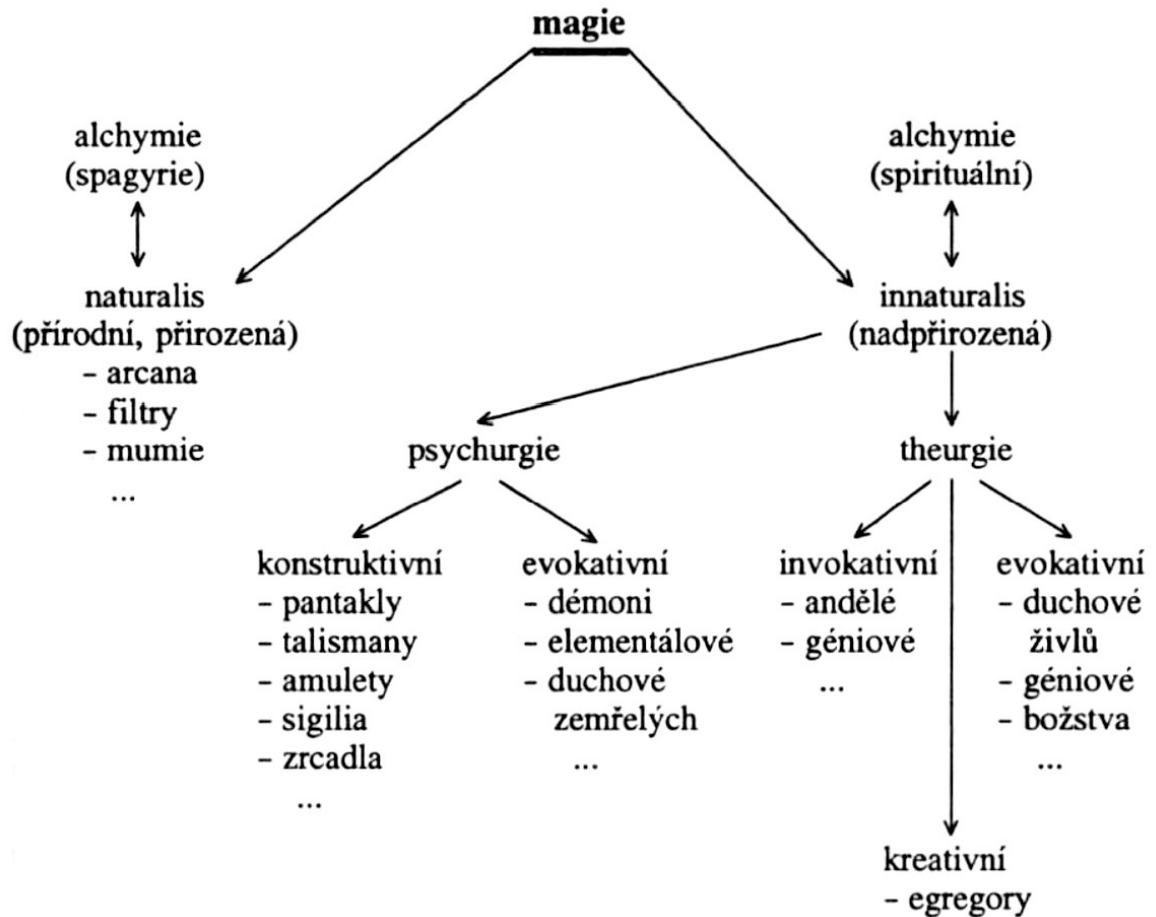

Poznámka: ve schématu nejsou zahrnuty další esoterní kultury jako mayská, aztécká, etiopská a další.

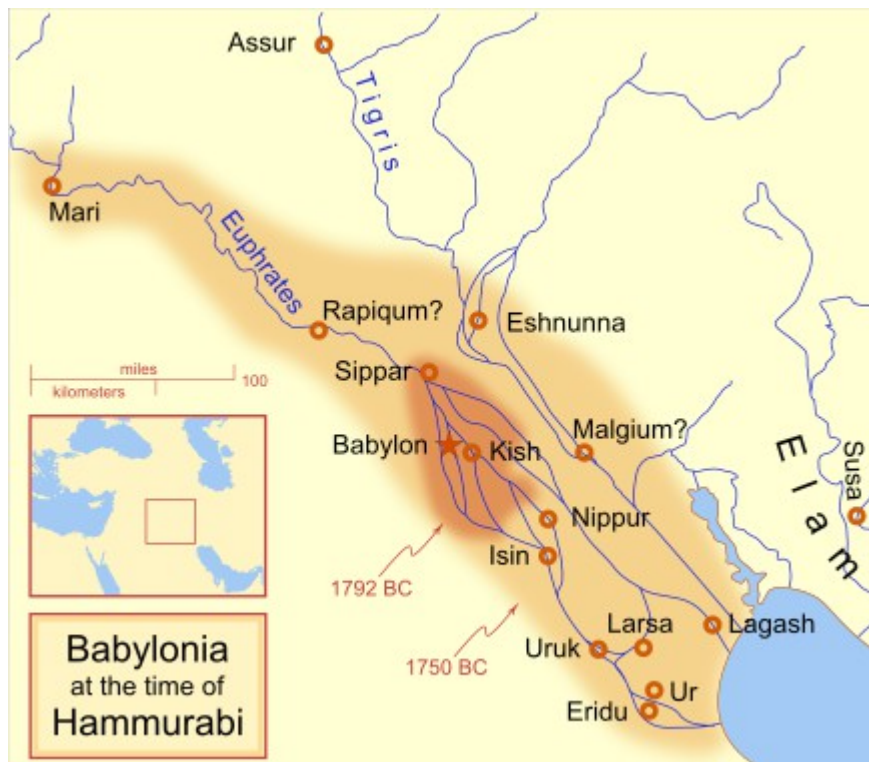
Příloha č. 03 – Schéma, jak se magie postupně šířila po světě – Zdroj: NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 34.

Příloha č. 04 - (obrázek příloha č. 3. – Schéma, jak se magie dělí do jednotlivých oborů – Zdroj: NAKONEČNÝ, Milan. Magie v historii, teorii a praxi. Praha: Vodnář, 1999. ISBN 80-85255-12-x. s. 195.

**Příloha č. 05 - Mapa Babylonie za krále Chamurapiho v období 1792-1750 př. n. l. -
Zdroj: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Babylonie>**

Příloha č. 06: Zařikávací mísa s aramejským nápisem kolem démona z Nippuru v Mezopotámii. (6.–7. století našeho letopočtu)

